

Holy Bible

Aionian Edition®

Ökhs' I Tsĭn Ik Sĭn Ni Matthew Ot Sĭn Ai Pi

Blackfoot Matthew

AionianBible.org

The world's first Holy Bible untranslation

100% free to copy and print

also known as "The Purple Bible"

Holy Bible Aionian Edition ®

Ōkhs' I Tsīn Ik Sīn Ni Matthew Ot Sīn Ai Pi
Blackfoot Matthew

CC Attribution NoDerivatives 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 2/21/2024

Source copyright: Public Domain

British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 4.19.2 (Pro) on 5/11/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew	11
---------------	----

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o sĭnaks' oaiĕxĕsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiau' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaiĭmmiuax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaiĭmmiuaie; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaiĭmmiuaie; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omŭx'nin'a; ki David omŭx'ina ikuyiu' Solomon, annŏk' ake'uŏk itom'itomiuŏk Urias man'itotsipokaiĭmmiuaie; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toŏpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sadoc; ki Sadoc ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaiĭmmiuŏk Jesus, anĭstau Christ. **17** David otsĭs'tsits'unoauai Abraham itsipuk' sŭpokosĭnimotseiiau ke'pitappiiu nĭssekoputtsi; ki

ot'sitotosau Babylon omats'istsits'unoauai David
mats'itsipuksüpokosïmmotseiiau, matsïsse'koputtsi;
Christ omats'istsits'unoauai ot'sitotosau
Babylon mats'itsipuksüpokosïmmotseiiau
matsïsse'koputtsi. **18** Jesus Christ, otsipokai'isïnni
ün'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksï's'tsi, Joseph
otak'okemattösaie itop itappi'inai, otse'kosatsok
Atsïm'istaaw. **19** Joseph om'i moköm'motsitappiu, ki
matsitsitau'ats mök'aiitsïnniköttösaie; osïme'tsitan
möksisïm'ianïstüpskoösaie. **20** Ki otai'ksïmstatoaie,
Satsit, Ap'ïstotokiuäoto'tokatatsïs otsipopök'toakaie ki
otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstünnos Mary
kök'okemattosi, otse'kosatsok Atsïm'istaaw. **21** Ki
ai'aksipokaiïmmiuaie okku'yi, ki kitak'anïstsïnniköttau
Jesus: tükkä, otsitappim'ix otsauum'itsitappi'isuauësts
aiakitaikömotse'piuax. **22** Itün'nitsiuaie
mök'itsenüpanïstösi Ap'ïstotokiuä otse'poawsïsts,
otsipropheti itotse'poawsïněsts, ki an'ïmai, **23** Satsik,
mökök'iaie ai'akopitappiiu, ki ai'aksipokaiïmmiuaie
okku'yi, ki ak'anïstsïnnikötttsiuaie Emmanuel,
ito'kïsasattop Ap'ïstotokiuä ipokai'tappiïmmau. **24**
Joseph otsipuawk'si otso'kani, ün'niitsitappiiu
Ap'ïstotokiuä oto'tokatatsïs otan'iipiaie, ki ito'tuyiuaie
otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaiïsaie
matpoksokamiu'atsaie: kinitsïn'nikötttsiuaie JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auösïn'ïm Judæa,
annists'ïsk ksïstsiku'ïstsk, Herod otsïtsïnaiipi,
Satsik, mökök'ietappix umut'autstsipi apinök'kuyi
itsipuk'sipuiiau Jerusalem, **2** An'iaiu, ün'an'ök

manipok'auõk Jews otsin'aimoaiuaie? Tukkã, annim' apinõk'kuyi stai'tappiosi nitsino'ünan okõkatosim, ki nimut'otopinan nõk'itauatsimmimmõsinan. **3** Herod omux'ina otokh'tsisaie, otap'itsi-tanaie, ki Jerusalem istokõnai'tappix ikõno-nokap'aitsitamiuax. **4** Ikõnaumoi'piüsax omük'atoiapiekuax ki ai'sinakix, süppoõttsetsattsiuax Christ mõk'itsipokaiipiaie. **5** Ki an'istsiauaie, Bethlehem, Judæa istauõsin'im, ün'nimaie; ün'anistappi prophet osin'aksin; **6** Ki ksësto'a Bethlehem, Judæa istauõsin'im, kimats'inükstsipuaia, Judah istsin'ax; Nin'auõk, ksesto'a ak'itsistauasiu ki osto'i ai'akauõkõkitsimau nitsitappim'ix Israel. **7** Herod, simi'nikõttössax mokõk'ietappix, sokap'süppoõtsesattsiuax otsokap'inõkuyisaie kõkatosi. **8** Ki itüpüt'okõttötsiuax Bethlehem; kian'iu, kükko' sokap'apsümmok pokau'õk; ki ikonoainoeniki, itüm'ütškõtsinikokõk nõk'itsitotosi nõk'it a tsim mím mosi. **9** Otokh'tsisaie omuxina otan'iipiaie, itsis'tapuiua; ki satisk, anni'isk kõk'atosiisk otsitsinoauaiisk umut'autstsiipi apinõk'uyi otsitom'akoaiuaie, ki otai'totosi inük'sipokai ot'sitaupipiaie itots'iketsipuyuaie. **10** Otsinno'õssauaie kõk'atosi, eks'kamük otse'tametüksuiai. **11** Ki otaitcipis'sau nap'ioyis, Mary oksis'tsi ipõnnu'yiauaie pokai'isk, ki innissi'iau, ki itatsim'mímmiau: ki otaipasuk'inissauësts otakomütskotuksuauësts, issak'okotsiauaie gold ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'istotokiua papauõkianistcsax mõkstaiskito'tosau, noke'tsi moksokui itüp'akaiiau. **13** Ki otau'mattosau, satsik,

Ap'istotokiuă sto'tokatatscs papauta'atsiuaie Joseph,
 an'isitouaie, Nipuat', ki mattos'au pokau' ki oksis'tsi ki
 iküm'itappoat Egypt, ki stau'pit ki kitak'otūmanīsto;
 tük'kă, Herod ai'akapsūmmiuaie inük'sipokau
 möks'enitōsaie. **14** Otai'puawksi, sepi'ai'akotuyiuax
 inük'sipokau ki oksis'tsi ki Egypt itüp'itappoiau: **15** Ki
 itau'pīuaie otai'īnsaie Herod, möksenūp'anīstosi
 Ap'istotokiuă otse'poawsīn, otsiprophet i totsi'uaie,
 Egypt, ūn'nīmaie nitsīt' ütūmmau noko'a. **16** Herod,
 otai'noōsax mokōk'ietappix otap'apīstotoyīsax,
 eks'kaīstsetükkiu, ki itüp'otokōttsiuax (otsen'nakemix)
 Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix
 sōk'umappix ikōn'ainīttsiuax; kūttaistoki'stuyimix
 sōk'umappix mat'okōnainīttsiuax, umut'otsksīnippi
 otsokap'sūppoōtsesattūsax mokōk'ietappix. **17**
 Itūm'enūpanīstomaie Jeremy prophet otse'poawsīn
 otan'īpi, **18** Epo'awsīnni itsīk'kitokhtsip Rama, asain'sīnni
 ki aiīm'motseisīnni ki omūkoyesīnni, Rachel o'kosix
 itau'asūniu ki matokuikiawpīketükkiu'ats, tük'kă,
 itsen'iau. **19** Herod otse'īnsi, sat'sīk, Ap'istotokiuă
 oto'tokatatsīs Joseph otsipapau'takaie, Egypt
 otsitai'tappīsaie. **20** An'īstsiuaie, Nipuat'ki mattos'au
 inük'sipokau ki oksis'tsi, ki itüp'itappoat Israel
 istau'ōsīnīm; tük'kă ini'au annīks'isk ap'ūssummiiskaie
 otsipai'tappīsiīnni. **21** Ki itsipuu ki aiako'tuyiuax
 pokau'a ki o ksīs'tsi, ki Israel īstauōsīn'im ito'to. **22** Ki
 otokh'tsīssi Archelaus otau'atsuaiitsitapai'naiisi un'ni
 otsīn'naiisiīnni, īsstūn'īmaie mōk'īttapposaie; ki
 Ap'istotokiuă otsipapuanīstosaie, Galilee

itanis'tüpitappo: **23** Ki akapioyis, Nazareth anistau, ito'to kiitoko'yiu; mökenüpanistosaie prophetix otan'iipiax, akanistai'niköttau Nazaren'aikuun.

3 ANNISTS'ISK ksistsiku'istsk John Baptist ito'to Judæa istoksis'tapiksökkui, itüs'-ksinimatstokiu, **2** Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im istin'naiisinni asttsiu'. **3** Am'auk annök' matap'piuök Isaiah prophet an'iu Nitsitappiua ksistapitauosinim sokse'puyiu, Süppoatsistotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'ists moköm'otstsisests. **4** Ki John, Camel oku'yists, itsis'totosiu, ki istsiköp'okui itsep'siu; ki otso'össinests tsikatsix ki namap'iniu. **5** Jerusalem istokönai'tappix otokönitota'akax, ki Judæa istokönai'tappix, ki Jordan istauössin'im istokönai'tappix mat'okönitautaaakax. **6** Ki nie'tüktai Jordan (an'istop), otsit'üstapinopiax, ki otsauum'itsitappiisuests aiinüp'anistomiauests. **7** Ki otsinno'össax otas'taaissax akai'tappiiax Pharisees ki Saducees, otsittüp'auauökössax otsitüsta'pinükipi, an'istsiuax, Pitseksinau'kosix, tükka' kitan'ikoau kökanistüpistüpiksatossuai annik' itse'tüksinik astai'tsiik? **8** Ai'süksattok matsiin'ists mök'itanistosi kitsauai'tsitani: **9** Pini'tsitsiikasik kitsitsi' tanauests kok'kitünissuai Kın'un Abrahami; kitan'istopuau Ap'istotokiua, am'oxim okotokix ikotsistautomoaiua Abraham pokax. **10** Kiannok' köts'eksists kaxa'kin itsipo'toau: könai'istsis saiinasissi ak'aikakiaiau ki ak'aututsaiau. **11** Okke' kimut'sitüstapinopuau kökkitsisauai'tsitasuai: apatots'ik annök' ai'aksakootoök aiis'skunitapsiu, nimatsikökotopa'tomoauats

matsikists': Ostoi' kimutak'įstapņnokoau Atsįm'istaaw ki
įs'tsi: **12** Ose'kotųkkiatsįs ai'įnįmaie, kiaupųx'įxtoxixi
otsįt'aisuisuitsipįk'iakipi aiaksokapse'maie,
osos'tsipįkiapioyįs aiakitsįptsįpotomęsts
otapaięn'įnsįmmanįsts; ki įstotox'ksįįsts įtsi'i
matakatsiu'ats ai'aketsįnsimęsts. **13** Jesus Galilee
itųm'aumatto, Jordani nie'tųktai ito'to, John
mųkįtsįstapņniįsaie. **14** Ki John paiau'tsimįuaie, ki
otan'ikaie, ksęsto'a įs ta' pįn o kįt, kitaketak'sipuksipat to
kųkokotsįs'tapįnnųksi, ki kumauksipuksipaakįks? **15** Jesus
an'įstsiauaie pokįtse'tsįt annok': nųks'įstutsįsįnan
mokųm'motsitappiįsįnni. Itųmipaiokįts etomoyuaie. **16**
Ki Jesus aiįs'tapįnnųssi, itopįtsįssoa'tomaie okke': ki,
sat'sįk, spots'im kau'opiu, ki nan'nuyuaie Ap'įstotokiua
otatsįm'istaaw itutui'sųpįnųmaie sįsts'i itsįnauųni'įnai,
ki itokhitopi'įnai: **17** Ki, satsik, epo'awsįnni spots'im
itunni'u amok'auk nįtųk'omįmokoia, nitsekųkh'sįmau.

4 ATSIM'ISTA AW ksįs'tapįksųkkui itųmitųppįp'įuaie
Jesus, sauum'itsitappiua mųk saksksįnnoųsaie. **2** Ki
nįsįp'puyi koku'įsts, ki nįsįp'puyi ksįstsikuįsts
otsįt'saioyipįsts, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksįnįmaitappii
itoto'yįnaie an'įįnai, Ikųm'ųmeniki Ap'įstotokiua
okku'i, am'oxim ok'otokixįm sįtsįp'satsisau
mųkįtapaięnasau. **4** Ki itųnįs'tsiauaie, Sįnaip Matap'pi
matokot'otsipaitappi'iuats napaięn, Ap'įstotokiua
maoi'i umutokųnai'poawsįsts aiakotsepaitappiiu. **5**
Sauum'itsitappiua otsįtsitapįppiok Atsįm'akapioyįs, ki
itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyįs, **6** Ki an'įstsiauaie,
Ikųm'ųmeniki Ap'įstotokiua okku'i, įnįs'suiauuņit:

sĭn'aip, akanĭstsiuax oto'tokatatsix ksĕsto'a: ki
otsu'auĕsts kitakitotsiketsi'enokiau, kokōt'sĭsts
kōkstai'tūkōkhsau ok'otoki. **7** Jesus itūnĭs'tsiuaie,
mat'sĭnaip, kimataksaksĭnoau'ats Nin'a, kitap'ĭstotokā.
8 Sauum'itsitappiuā spaiĭstūkki otsittūmmi'piokaie
itaiĭstummūt'tsiikaie kōnauau'ōsinists ki
istsap'inatsiikiests; **9** Ki anĭstsiuaie, am'ostsim
kōnauau'ōsĭnĭsts kitak'okoto, apĭs'tuksĭsanopieniki,
atsĭm'mĭmmokeniki. **10** Jesus itūman'ĭstsiuaie, Mĭs'taput,
Satan: sĭn'aip, Nina Ap'ĭstotokiau kitak'atsĭmmĭmmu, ki
kitak'aitanĭstaitoau. **11** Ki Sauum'itsitappiuā otai'skikaie
ki, sat'sĭk, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otpsum 'okax. **12**
Jesus otokh'tsĭmsi John ĕen'ōsaie itsitap'po Galilee: **13** Ki
otūnĭstūpa'atosaie Nazareth, Capernaum ito'to ki
itoko'yiu, ĭssoots'i omūk'sikĭmi ai'aketsksōkkui
Zebulon ki Nephtalim: **14** Isaiah otse'poawsin
mōksenūpanĭstosi otanipi, **15** Zebulon ĭstau'ossĭnni ki
Nephthalim ĭstau'ōssĭnni o mūk'sikĭmi ĭsta'potsim,
Jordan ap'ūmmotsim, Galilee ĭstok'auaax; **16**
Anniks'ĭsk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omūk'anatsi
nan'ĭmmiau: ki anniks'ĭsk matap'pixk auōssĭn'ni
eĭnsĭn'ni ittsi'ipi ki eĭniu'tūxĭssĭnni ittsi'ipi,
itau'pixk, ksĭstsikui'natsiu otsūs'kōpsiu. **17** Annik'
Jesus aumūtūpsokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak;
Spots' ĭmistokōk'itsimani āststsiu'. **18** Ki Jesus,
auau'ōkassi, Galilee ĭstomūk'sikĭmi, itsĭnnu'yiuax
aiĭs'kūnnĭmotseyix, Simon, an'ĭstau Peter; ki oskūn'
anĭstau Andrew, ĭksĭmmatūk'kiomikatsĭs omūk'sikĭmi
itai'suiapĭxĭmiauaie, tūk'ka itomik'aitappiisau. **19** Ki

itūnīs'tsiuax, noksūppa'akik, ki kitakitaumik'ottaiau
matap'pix. **20** Ki atomik'atsuai itskīm'miau ki
itopokiuo'iauaie. **21** O mūt'tūkkiosi matsītsinnuyeuax
mat'toskūnīmnotseiix, James, Zebedee o ku'yi,
ki John oskūn', ipīt'sūpīnnuyiuax ak'iosatsīs,
Zebedee, iin'ouaiaie, aip'sīmiax otomik'atsuaiax: ki
itsīn'nikōttsiuax. **22** Ki ipīt'skīttsiiauaie un'ouaiaie ki
ak'iosatsīs, ki itopokiuo'iauaie. **23** Ki Jesus Galilee
īstokōnau'ōssīnni itap'auauōkau, otatoiapioko'auēsts
itai'pīstksīnimatstokiu ki aisokse'puyiu spots' im
istsetam'itsīniksīnni; ki matap'pix opūs'tsīmmesuai
ki otok'tokossīnuauēsts ikōn an'kūttutuyiuax.
24 Ki otap'īstutūksīnni ikōnauanetūnīstopaie
Syria īstau'ōssīnni; ki ikōnai'oktokosix, ki
amianīstīpūs'tsīmīsix, ki annīks'isk matap' pixk
sauumīstīpīpīuā itsīps'tokoyiau, ki mat'tsapsix, ki
an'auxenīx, ikōnītautsīppotoaiāx; ki ikōnau'kuttutuyiuax
25 Ki Galilee īstokōnai'tāpīx ikōnawk'pokiuoiauaie, ki
Decapolis, ki Jeiusalem, ki Judæa, ki Jordan ap'ūmmotsim
īstōkonai'tāpīx matsekōnawkpokiuo'iauaie.

5 Kī otsīnno'ossax akai'tāpīx ni tum'mo ita'mīssō:
ki otau'pīssi otsitāpīm'ix ototaakax: **2** Ki
itsīpa'kuiakiu ki itūsksīnīm'atsiuax, ki itūniu,
3 Annīks'isk matap'pixk oskēttsīpōppuauēxk
īkīkīn'etūkkīisk, etam'etūkkīau: spots'im īstsīn'naiisīnni
osto'auai otsīnan'oaiau. **4** Au'yesīx etam'etūkkīau:
aiaksīkiawpīksīstotoaiāu. **5** Ikīnap'itāpīiix
etam'etūkkīau: ksōk'kum otaksīnan'oaiau. **6**
Ino'tāttomīx mokōm'motsīpaitāpīisīnni ki ināk'attomīx

mokõm'motsipaitappiisinni etam'ëtukkiau: ai'akokuyian.
 7 Kĩmapi'itappix etam'etökkiau: otak'sikĩmokiau 8
 Ksĩkus'skëttsipõppix etam'etökkiau: ai'aksĩnnuyiauaie
 Ap'ĩstotokiuã. 9 Inũs'tsetappix etam'etökkiau:
 akanĩstainikõttaiau Ap'ĩstotokiuã o'kosĩx. 10
 Anniks'isk matap'pixk itsikĩm'atsĩstotoaiau
 otõkommo'tsitappiuõsoauẽsts etam'etökkiau;
 otsinan'oaiau spots' im istsĩn'naiisĩnni. 11
 Oksĩs'totokoeniki ki maka'pi sĩtsĩp'sũkoeniki, ki
 aisĩmmĩm'motsenikiau, tũkka kĩtũk'omĩmmokoau
 kitse'tametũksuai. 12 So poke'tametũkkĩk, spopai'piĩk;
 kitakitakai'sakĩnnosũko spots'im: apatots'ik neto'yik
 ũnninetoksĩstotoyiuax Ap'ĩstotokiuã otsiprophetix. 13
 Kẽsto'akauk ksõk'kum ĩstsĩstsĩxipoku: atstosai'e
 umut'aiawxipi itsĩx'ipokuyi, tsanĩstapiu ksõk'kum
 umutaiaksĩtsĩxipokuĩstutsip? Matũtokoapi'uats, ki
 aksĩs'tapĩxip, ki akitsitautũtsamiai'osi. 14
 Kẽsto'akauk ksõk'kum ĩstũn'natsii. Akap'ioyĩs
 aitokittokhi netum'moyi matokotsiksĩsattop'ats.
 15 Matap'pix matotstsĩm'axauaie anak'imatsĩs
 mõkĩtsitaistakhtotosauaie assuyĩn'i, itai'sũppatomiau
 itai'sũpanakĩmatsopi, ki matap'pix itsĩps'taupix napioyĩs
 itokõnnauan'akĩmaiau. 16 Neto'yik kitan'akimatsĩs
 ĩstot'ũnnasayit matap'pix mõk'itsĩnniĩsau
 kitawx'ĩstutsipists mõk'ĩtstsakũttosauaie kin'a spots'im.
 17 Pinstak nimut'otopi nõkitũnnĩstupipotsĩsau
 okõk'itsĩmani, ki prophet ix otũn' issuai:
 nimatũtoto'pa nõkĩtũnnĩstũpipotsĩsau, nimut'oto
 mõkĩtsũpaniĩs'tsĩstutsisau. 18 Kitau'mũnĩstopuau spots'im

ki ksök'kum otsauomai'tsīnikasi, ki okök'itsīmani
 otsitsauomsūpanīstsiopi tūks'kai sikūk'sīnaksīn
 okök'itsīmani ittsi'ipi mat'akitsīnikauatsaie. **19**
 Annök tukskai am'ostsim inūxe'poawsists
 kūtta'aksīstutsīmōkaie, ki ai'aksksīnimatsokax
 matap'pix mōk'staiīstutsīsaxaie, ak'anīstainikōttau
 inūks'tsīm spots' im; annök' ai'aksistutsimests ki
 ai'aksksinimatsokax matap'pix mōks'īstutsīmēsts,
 ak'anīstainikōttau omūk'sīm spots'im. **20** Kit an'īstopuau
 kitokōmotsipaitappiisīnni saiīs'tūpūkuiōkhsīssi
 Scribes ki Pharisees ot'okōmotsipaitappiisuēsts
 kimatakitsipipuuats spots'im īstsīn'naiisīnni. **21**
 Kikai'okhtsipuau ūkkaiiap'ix otan'ikoaiāu, Pinuye'nīkik:
 ki annök'ai'akoyenikiuök ai'akesetsīmaie okök'itsīmani:
22 Ki kitan'īstopuau annök' ksīstapīsttsīm'iuōk
 ox'okoā ai'akesetsīmaie okök'itsīmani; ki annök'
 ak'anīstsiuök ox'okoa Raca, aiakesetsīmaie
 okok'itsīmani: ki annök' ak'anīstsiuök, kītūt'tsapsi,
 ai'akesetsīmaie Gihenni ots'tsiīmiaie. **(Geenna g1067)** **23**
 Puksipīp'potomīniki kitak'iksīstomūtskotūksīnni
 natoī'apioyīs, ki īsksnīm'īniki kixokoa kītsīs'tsīmmok, **24**
 Ūn'nim altar īstsskit' kitakīksīstomūtskotūksīnni, ki
 matskot'; matom'ots matsin'nūstseik ksēsto'a ki
 kīxokoa, ki tūm'ūtsipuksiput ki sakumūts'kotoat
 kitsīksīst'omūtskotūksīnni. **25** Kipīnnūs'tseīmīs
 kikakhtum'o, kītsakiokhpokau'pimōssi: kōkstaīīstapīpiok
 au'kōkitsīmaii, ki au'kōkitsīmaii ōk'staukotsei
 eēnake'nai, ki kītakītsīps'tapixik itai'īnūkiopi, **26** Kitau'
 mūnīsto kitsauomai'ponitatossi kitak'sakookotossi,

kimataksuxpa. 27 Kikai'okhtsipuau otanipuuēsts
 ūkkaiiap'ix, Kimatakauōkotapuaua: 28 Ki nestoa
 kitan'īstopuau, annōk' ūs'sūmmiuōk ake'uōk
 mōk'sta tossaie, ūkaukhtauauōkautāttseuaie
 u'skēttsipōppi. 29 Kinet'oopspi itsuyīsseeniki,
 sauau'tos ki mīs'tūpapiksīstsīs: ōkh'siu tūks'kūma
 mōk'saiīnakuaiīssi koōpspi, ōkstaiīs'tupapiksīs kostūm
 Gehenna. (Geenna g1067) 30 Kinet'otsīs itsuyīsse'eniki
 kawksīnnīt', ki mīs'tūpapīxit: ōkh'siu tuks'kaii kotsīs'i
 mōk'saiīnakuaiīssi, ōkstaiīs'tūpapiksīs kostūm Gehenna.
 (Geenna g1067) 31 Ūk'auanīstop annōk' aiaksiksiuatsiuōk
 otokem'ani ūnnianīst'okotsīs iksiuo'isīnaksīn:
 32 Ki kitan'īstopuau annōk' aiaksiksiuatsiuōk
 otokem'ani, otsauomauau'ōkotasi, nokets'īnai
 otauōkotāts'okaie; ki annōk' aiakokkem'iuōk
 otai'ksiuatai'īsk itau'ōkatau. 33 Stsīk'i, kikai'okhtsipuau
 otan'ipuuēsts ūk'kaiiap'ix, kimataksiksīstapatauūni'pa,
 ki, kitakitauanīstau Ap'īstotokiua kitatauūn'īssīnni: 34
 Ki kitan'īstopuau, Pinūt'auūnik; spots'im
 pinitūpūtauūnik; tūk'ka Ap'īstotokiua otpiso'pōtsīsaie:
 35 Ksōk'kum pini'tūpūtauūnik; itsīssuikau'piu:
 Jerusalem pini'tūpūtauūnik; tūkka Omūx'ina
 ot'akapioyimaie. 36 Kimat'akitūpūtauunipa
 kotokōn', kimatkotsiksīstutsipats nitu'kuyekai
 ki kimatokotsīstutsipats. 37 Ki anik' A,
 A; Sa, Sa; mato'ketauanieniki, mat'ōkhsiu. 38
 Kikai'okhtsipuau, ūk'auanīstop sauau'toainiki
 moōps'pi, kitak'okōtanīstotoko: ki sauau'tsīmīniki
 mokhpe'kīnni, kitak'okōtanīstotoko. 39 Ki kitan'īstopuau

pinstsimmim'motsemis sauum'itsitappiuă: ki annök'
 kitakauaiak'iokök kītsets'stoksīs matoko'tsīs ki
 mat'stoksīs'. 40 Ki matap'pi makitotsissip'puyīssaie
 au'kōkitsīmaii, ki stakhts'isokōsīm mōk'otsīsaie, mat
 ūn'nīstotsīs kisau'tūtšisokōsīm. 41 Ki annök'
 kītšitappa'atsokök tuks'ka ūskkak'sīnni, pokom'īs
 na'toki iskskaksīnni. 42 Annök' kitau'kōmōnikök, ko'tsīs,
 ki annök' kitai'akūkkumatūkok, pino'tūkaatsīs. 43
 Kikai'okhtsipuau ūk'auanīstop kitak'ūkomīmmau
 kitopokau 'pimokă ki kitak'aukīmaukikakhtum'o. 44 Ki
 kitan'īstopuau ūkomīm'mīsau kikakhtum'ix,
 Atsīm'mīmīsau anniks'īsk matap'pixk
 kitai'pakosīnikokoauaxk ōkhs'īstutosau anniks'īsk
 matap'pixk kitau'kīmokoauaxk, ki aua'tsīmōiikatomosau
 anniks'īsk matap'pixk kitse'ksīstotokoauaxk, ki
 kitai'kīmatsīstotokoauaxk; 45 Kokaukosīmī'īssuai
 Kīn'oau spots'im: tūk'ka ikkūnats'īuaie natos'i
 sauum'itsitappix ki ōkh'sitappix, ki soio'tūmstuyiuax
 mokōm'otsitappix ki sau'okōmotsitappix. 46
 Ukomīm'mainoinikiau anniks'īsk matap'pixk
 kitūk'omīmōkoauixk, tsaak'anīstappiuats
 kisa'kinosuai? Kūttomūnīstauūkomīmōtsein'axau
 publicanix? 47 Ki namiksematsīm'ainoinikiau
 kīxokoax, tsanīstapiu'ats kumutaumotsapiau stšik'ix?
 Kūttomūnīstaiiksematsīmōtseiu'axau publicanix? 48 Ki
 sūp-puiap'sik manīst'sūppuiapspi kīn'oau spots'im.

6 ISKSKATS'ĪK kōkstau'kōmmotsitappiisuai matap'pix
 kōkainu'yīssi; ikūmits'tsiki kīn'oau spots'im
 kimataksakinosūkoauats. 2 Mak'aumūtskotūkkieniki

pinik'it manīstsik'ipi aiksīstapokōmotsitappikasix
itai'puyīssax natoi'apioyists ki moksoku'īsts, matappix
mōksīnnu'yīssax. Kitau'mūnīstopuau sakino'sattaiau. **3** Ki
aumūts'kotūkkieniki pinsksīnīs' i'aksīssautsīs kinet'otsīsi
otai'īstutsipi; **4** Mōksisīmīs'si kitaumūts'kotūksīnni; ki
Kīn'a, aisīmmiūs'sūppiuōk, kitaksīnnoam'sakinosūk.
5 Ki atsīmoi'ikainoeniki pinet'omanīstsīk
aiksīstap'okōmotsitappikasix: otūk'ometsīmanoaiiau
mōkauatsīmoikasau otsitai'puyisau natoi'apioyists ki
moksoku'īsts itsi'kokeīsts, matap'pix mōksīnnu'yīssau.
Kitau'mūnīstopuau, sakino'sattaiau. **6** Ki Ksēsto'a,
a'tsīmoiikainiki, īstsiپی koko'ai, okīm'īniki, a'tsīmoiikamīs
kīn'a ai'sīmmiapsiuā; ki kīn'a, aisīmmiūs'sūppiuōk,
kitaksīnnoam'sakinosūk. **7** Ki atsīmoi'ikainoeniki
piniksīstape'puawtsīs, manīstaiksīstapepoattopiauaie
saie'tūkkix: tūk'ka ūs'taiiau ak'aiokhtokiau
otakai'puyīssau. **8** Pinet'omanīstsīk, tūkka Kin'oau
īksīnīm'ests kitsipu'īnakitsipists kitsauomauan'īstopi. **9**
Ūn'anīstūttsīmoiakak: Nīn'an spots' im kitsitau'pipi,
ūnanīstatsīm'metsīs kitsīn'ikōsim: **10** Ūnanīsto'tos
Kitotūmap'sīnni: spots'im Kitsitsi'tan kanīs'tutsipi,
annom' ksūk'kum nokūt'anīstutsit: **11** Annok'
ksīstsiku'ik nokkok'īnan aau'ōssīn: **12** Ki
ūnniksksnīt'au nitsauum'itsitappiisīnanēsts,
manīstūs'ksīnoawpi anniks'īsk matap'pixk
nitsauum'itsīstotokinanīxk: **13** Ki pinīstskīm'ūkīnan,
ki nokitsikōmotse'piōkīnan Sauum'itsitappiuā;
kitūsk'sainaniau nīn'naiisīnni, ki otūnmap'sīnni, ki
īstapīna'sīnni. Amen. **14** Ūnniksksnīno'ainoeniki

matap'pix otsauum'itsitappiisuauësts, Kin'oau spots' im
 kitak'okskšino'ainoemki **15** Ki sauokskšino'ainoemki
 matap'pix otsauum'itsitappiisuauësts, Kĭn'oau Spots'im
 kimatakokskšino'ats. **16** Kŭttaioyienoeniki
 pinomŭs'sŭppik manĭst'omŭssŭppipiau
 ksĭstapokŏmotsitappikasix: tŭkka iksĭstuts'imiau
 ostokso'auësts, matap'pix mŏks'ksĭnoŏsax kŭttaau'yiau.
 Kitau'mŭnĭstopuauŭk'otsimiau saiakinosattopiau. **17** Ki
 ksĕsto'a, kŭttaiau'yeniki pu'ikĭniit, ki ĭssĭs'kiosit; **18**
 Matap'pix kŏkstai'ĭskšĭnokiau kikŭtauyi, kŏksšĭnnu'yĭssi
 Kĭn'a aisĭmmiŭssŭppiuă: ki Kĭn'a aisĭmmiŭs'sŭppiuă
 kitaksĭnnoam'sakinosŭk. **19** Pinaumoi'potosik
 akau'tsapsĭnni annom' ksŏk kum, apŭn'ix ki
 apĭssu'yei otsĭts'oyipi, ki kŏm os'iepĭtsix otsipĭs'sax ki
 otsikŏmos'sax: **20** Ki aumoi'potosik akau'tsapsĭnni
 spots'im, apŭn'ix ki apĭssu'yei otsitsau'oyipiau, ki
 kŏmosiepitsix otsitsauaisisŭppokatŭn'akiipiau ki
 otsitsauai'kŏmospiau: **21** Ittsi'piau kitsinan'ĭsts,
 ŭn'nimauk ku'skĕttsipŏppi. **22** Mostŭm'i ĭsta'natsii
 moŏps'piina; nituks'kŭssi koopspi, kostŭm' ak'otuitsiu
 anat'sii: **23** Ki koŏps'pi minĭx'ĭssi, kostŭm'i ak'otuitsiu
 ski'natsii. Anat'sii annik' i tsĭspsts'tsiik kostŭm'i
 ski'natsĭssi maum'aumŭko ski'natsĭnni! **24** Tukskŭm
 matap'pi matokotsapotomoyiuatsax na'tokŭmix nĭn'ax:
 aksikŭmokkĭmiu tukskum ki aks'ikŭmŭkomĭmmiu stsĭk'ĭ;
 akikŭme'eniu tuks'kŭm ki aksikŭm'ĭstsĭmmĭmmiu
 stsĭk'ĭ. Kimatokotapotomoauaxau Ap'ĭstotokiua ki
 sauum'itsitappiuă. **25** Ŭnnikaie kitan'ĭstopuau
 pinap'itsitatoat kitsipai'tappiisĭnni kitaks'oattoppi ki

kitak'simattoppi: ki pinap'itsitatoat kostüm'i
kitai'aksüpskawsattoppi. Tse'ka ĩsskĭts'tau
opai'tappiisĭnni ki aau'össĭn, mostüm'i ki istotos'ists? **26**
Süm'mokau paiu'tax: mat'omaiinsĭmmauaxau ki
matomaipokiakiuaxau, ki matomaumoipotükkiĭ'axau
ĭnsĭm'apioyĭsts; ki Kĭn'oau spots'im ai'ĭssoyiuax. Tükka'
ĭsskĭts'tau, ksęsto'a ki osto'auai? **27** ũs'tainoeniki
kök'spitappiisui, tsiksĭm a' ak'aatspitappiiu? **28**
Kumauk'apaitsitatoppuaĭskĭstsaii ĭstotos'ists? Sat'sĭkau
anat'suiopokĭsts itai'süskĭiau; matapotükkiu'astsau,
matapĭs tutükkiu 'ąsts'au ĭstotos'ists. **29** Ki kitan'istopuau
Solomon otstap'ĭstotossi mat skĭt stom'atsęsts
annĭsts'isk suio'pokĭtsk. **30** Is'totosatstopięsts
saiüs'kiĭsts manĭstĭs'totosatstopięsts annĭsts'isk annok'
ksĭstsĭkuik na'paitappiĭsk ki apinök'wĭs apittüp'apĭxĭpiau
ĭtsi'i: kiküttomaiakstaiĭsttüpĭstotosatskokoauats,
kitsenük'aumaitükkipuau. **31** ũn'nikaie pinapai'tsitatoak
kök'anĭssuai Tse'a nöks'auattopĭnan? Ki, Tse'a
nök'simattopĭnan; ki; Tse'a nöks'ĭstotosattopĭnan? **32**
(Tük'ka annĭsts'isk, Gentiles ap'üssatsĭmęsts:) Kĭn'oau
spots'im ĭksĭnĭm'aie kitsĭm'mükĭtatosęsts. **33** Ki
Matom'apsatsĭk Ap'ĭstotokuą otsĭn'naiisĭnni
ki otokĭmotsitappiisĭnni ki annĭsts'isk
kitak'ütokĭnokokęsts. **34** ũn'nikaie pin ap'itsitatok
apĭnok'wis; apĭ'nok'wis ak'apĭtsitasĭu. Tuks'kai ksĭstsĭkui,
maka'pi sup'anĭstsiu.

7 PINOKÖK'ITSIMAK ki kimatakökĭtsĭmük o'a **2**
Kanĭstau'kökĭtsĭmapuai kitakanĭstaukökĭtsĭmükosuai;
ki kanĭstau'kotawpi kitakanĭstau'kuyĭssi. **3** Ki

kumauk'satsiks kėškün' osüppa'kömosinni, ki
 kimatstatopats kitomüksüppa'kömosinni?
4 Ki kiküttaukot'anıstau kėškün'
 nõk'sauautsıssi kitsüppa'kömosinni; ki
 sat'sit, omük'o kitauütsüppa'kömosinni? **5**
 Kitsiksıstapo'komotsitappiansi, Matom'-sauautsit
 kitomük'süppakömosinni, ki kitakotümsokapsatsip
 köksauautsıssi kėškün' o süppa'kömosinni. **6**
 Annists'ısk natoap'ıtsk piniko'tokau imitax, ki pearls
 pinitüp'ıstüpapixikau ak'sınix, öksıkkümitauau'ökaiıau ki
 akotümotükau'auyiau ki kitak'otümsixipok. **7** Anik: ki
 kitak'okoko; apsatsik, ki kitak'okonip; ıstok'iakik, ki
 kitaksikauai'pixik. **8** Anniks'isk matap'pixk au'kömönixk
 au'kuyııau; ki annök' ap'satsımök, au'konımaie: annök
 ıstok'iakıuök, otak'sikauaipixikaie. **9** Tükka' nın'naua,
 auköm'önıstüssi okku'i napaiën, aiakokotsıuaie okotoki?
10 Ki auköm'önıstüssi mammi', aiakikotsıuaie
 pıtse'ksına? **11** Ksęsto'au, kitsauum'itsitappıpuau,
 ıksınım'enoainiki kök'okotosuai ko'kosoauax
 ökh'sısts, Kın'oau spots'im küttomaiakokotsıu'atsax
 ökh'sısts anniks'isk matap'pixk otau'kömönikix? **12**
 Kanıst'sitsitatopnai matap'pix kökünıstsitsıtaıssıuaıau,
 kitak'ünıstsitsıtattaıau: ünnianıstap'piu okök'itsımani ki
 prophetix otse'puawsuai. **13** Apüt'okıtsımi pi'ik;
 sokokıt'sımi apük'oksokui itüp'itsııau akotap'sınni,
 ki akai'tappii itsipim'ix: **14** Annik' kıtsım'ik, ki
 annik' moksoku'ik itüp'itsııııau opai'tappıısınni,
 aput'tsııau; ki unna'tsitappii ikon'imix. **15**
 Stim'nokau ksıs'tapatoıapiekuax kit'sitotaakıxk

emūk'ikinaistotosixk, ki o'pīstokīni itapis'onotsiau.

16 Kit-aks'ksīnoaiau otsīn'asoauēsts. Matap'pix kūttomautuyiu'atsauax ksīssi'ix mīn'īsts, ki ksīs'tapsūskiīsts kūttomautsīm'axau figs? **17** Neto'i kōnai'ōkhsīstsix ai'ōkhsīnasiau: ki makap'īstsix makap'inasiau. **18** Ōkhsīstsīs matokotokapinasiu'ats, ki makap'īstsīs matokot'ōkhsinasiau. **19** Kōnai'īstsix kūttaōkhsinasīix kakiok'au, ki īs'tsi itsīs'tūpapīksīstaiau.

20 Ūn'nikaie kitaks'ksīnoaiau otsīn'asoauēsts.

21 Kōnai'tappīxk nitan'ikīxk, Nin'a, Nin'a, matakokōnitaipim'axau spots'im īsts'īn'naiisīnni: annōk' ap'īstutsīmōk Nin'a spots' im otsīsi'taniaie, ai'akīsipim.

22 Annīk' ksīstsīku'ik akai'tappīi nitak'anīkīau, Nin'a, Nin'a, nikūttomaisītsīpsīnanats kītsīn'ikōsīm? Ki nikūttomaisūskounaniauaxau sauum'itsīstaawx kītsīn'ikōsīm? Nikūttommutaipīssatskaspīnana kītsīn'ikōsīm? **23** Ki nitakotūmanīstaiau, kīmats'ksīnōpu aua; Mīstūpa'akīk, ksēsto'au kītsauum'itsīstutsīpuaii. **24** Annōk' aiokh'tsīmiuōk annīsts'īsk nītse'poawsīstsk aks'īstutsīu mokōkīīn'ai annōk itokhīt'okoīskauūk ok'otoki: **25** Ki ai'sotau, ki ai'sauksīkīmskau, ki ai'sopu, ki annīk' napīoyīs itot'sūppu; ki matsīstokhopīu'ats; tūk'ka, itokh'itokoīskau ok'otoki. **26** Ki annōk' aiokh'tsīmiuōk annīsts'īsk nītse'poawsīstsk, ki matsīstutsīm'atsēsts aks'īstutsīu mattsapsīn'ai, annōk' itokhīt'okoīskauūk spōts' ikui: **27** Ki ai'sotau, ki ai'sauksīkīmskau, ki ai'sopu, ki annīk' nap'īoyīs itot'sūppu; ki īstokhopī'u; ki omūk'o otsīs'tokhopīisīnni. **28** Ki ūn'nītsīu, Jesus otaīksīste'poattosēsts annīsts'īsk epo'awsīstsk, matap'pix

skaie'tökkiau otsksñimats'tüksinni; **29** Ototūmap'sinni itūs'ksñimatsiuax, ki sñak'ix manistūs'ksñimatsawpiax, matūsksñimatsiu'atsax.

8 OTSĪN'NĪSAATOSSI nitum'mo akai'tappiii itopokiuo'iauaie **2** Ki, satsĭk, nñnuau leper otsittotaakaie ki otsit'atsimmimmokaie, Id otsit'anikaie, Nin'a, atsi'tatomĭniki kitokotsiksĭxistotok. **3** Ki Jesus itsau'ksikĭnstsiakiu, ki itsĭxen'iauaie, ki an'iu, nitak'anĭstutsip; ksĭksĭt'. Ki soksiksĭk'siuaie. **4** Ki Jesus anĭstsiuaie, Sat'sit, pinaiitsinikos matap'pi; mĭs'taput, annĭs'tsĭnnosattsĭs nato'i'apiekuñ, ki aniiik' otan'ipik Moses ĭssa'kumĭtskotoat mōks'ksĭniĭsau. **5** Ki Jesus otsito'taiipiĭssi Capernaum, eñ'aken'ai otsitto'taakaie, ki otau'kōmōnikaie, **6** Ki otan'ikaie Nin'a, anrōk' nitapotomokōk noko'ai itsĭs'tokhaitsiu, ai'papuyiu, eks'kaaipuñnūm. **7** Ki Jesus an'ĭstsiuaie, nitak'ittappo nitak'okuttutoau. **8** Eñnaken'ai an'ĭstsiuaie, Nin'a, nimat'sipumapsa kōkĭtsipĭssi noko'ai: kakse'puyit, ki annōk' nitapotomokōk ak'okuttutoau. **9** Nēsto'a nitap'otomoki, ki eñ'akex nitap'otomokiau; ki nitan'ĭstau am'ok mĭs'taput, ki ai'ĭstapu; ki nitan'ĭstau stsĭk'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki annōk' nitap'otomokōk nitan'ĭstau, am'oi ũnnianĭs'tutsit, ki au'anĭstutsimaie. **10** Jesus otokh'tsĭmsaie, skai'etökkiu, ki an'ĭstsiuax anniks'isk matap'pixk ipokiuo'ixk, Kitau'mññĭstopuau manĭst'omūkopi otaumai'tüksinni nimatññĭstokonip'ats Israel ĭstauōsñ'im. **11** Ki kitan'ĭstopuau akai'tappii umutautstsiipi apinōk'kuyi ki otsit'tistökkōpipi ak'ūtotoiau, ki akopokau'pimiuax Abraham ki Isaac ki

Jacob spots' im ĩstsĩn'naiisĩnni. **12** Ki nĩn'naiisĩnni ĩstokos'ix ak'satŭpiksĩstsiuax ski'natsii; annim asain'sĩnni ki satse'kĩnan ak'itstsiian. **13** Jesus an'ĩstsiuaie eĕnaken'ai mĩs'taput, kanĩst'aumaitŭkki ki kitakŭnĩsttutoko ki annŭk' otap'otomokŭk itsok'okuttutoau. **14** Ki Jesus otsĩsipĩssaie Peter oko'aiaie, nannuyuaie otokem'ani o'ksĩstsiuaie itsĩs'tokhaitsiĩnaie, ai'okhtokĩm pŭs'tsĩmesĩnni. **15** Ki kaien'ĩmaie otsĩssi, ki pŭs'tsĩmesĩnni itskĩmaie: ki itsipuu', ki ito'yiuax, **16** Autŭkkus'si ito'tsĩpotuyiauaie akai'tappiiu sauum'itsistaawx pakh'tokĩnattsiikiauax: ki otse'powsĩnni itsa'tŭpiksĩstsiuax staawx, ki ikut'tutuyiuax ikŭnai'okhtokosix: **17** Mŭks'enŭpanĩstosi otan'ĩpiaie Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat'sĩmĕsts kĩtsauŭt' tsikotsapsĩnunĩsts, ki ipa'tomĕsts kitokh'tokosĩnunĩsts. **18** Jesus otsĩnno'ŭssax akai'tappiix oto'tŭksipuyimokax, ikŭk'itsĩmau mŭk'opŭmmosau. **19** Ki tukskŭmĩni aisĩnaki'ĩna itoto'yĩnaie ki an'ĩstsiuaie, Nin'a kitak'ittappopi nitak'opokiuo. **20** Jesus an'ĩstsiuaie, ota'tuyix au'ŭttsimaniau, ki paiu'tax au'yiii; ki Nĩn'nau okku'yi matsĩstokhotom'atsaie otokŭn'. **21** Ki stsĩk'i otŭksĩnĩmats'aie an'ĩstsiuaie Nin'a, nŭk'otomitappo nŭk'akitsŭsi nĩn'a. **22** Ki Jesus an'ĩstsiuaie, sŭppa'kit; ki enix ũnanĩstak'itsŭsauax enix. **23** Ki otsŭppopĩs'si akh'iosatsĩs, otŭs'ksĩnĩmatsax ipokitsŭppo'pii; **24** Ki satsit iek'opaikĩmskau, ki ai'sikopaikĩmskau akh'iosatsĩs; ki ai'okau. **25** Ki otŭs'ksĩnĩmatsax otsĩt'totaakikax ki otsitsikĕkenokikax, ki an'ĩstsiikiau; Nin'a kŭmotse'piokĩnan: nitaks'ĩnetspĩnan. **26** Ki an'ĩstsiuax

kumauk'sikopupuauaisks kitsenükumaitükkipuan?
 Itümit'sipuu, ki ai'siŕsŕpsattomęsts sopu'ŕsts ki
 pai'kŕmskaiŕsts; ki ikŕnau' maitsięsts. **27** Ki nŕn'ax
 skai'etükkiau, ki an'iau, Tsŕkhtaniŕstap'ŕnanŕkhtauts,
 sopu'ŕsts ki omük' sikŕmi manŕtse'tokęsts? **28** Ki
 otopŕmmo'si Gergesenes ŕstauŕŕn'im ito'tatsemiauaie
 natsitappii sauumitsistaawx pakh'tokŕnattsiiikiax,
 aken'imanŕsts itsŕx'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi
 matokottotsitsko'pats. **29** Ki satsit, aisokse'puyiau, ki
 an'iau, Tsaakanŕstappikitsŕmattopŕnan, ksęsto'ă ki
 nęstŕnan, Jesus, Ap'ŕstotokiuă okku'yi? Kikŕt'tautotopa
 kŕkkŕtsikŕmatsŕstotoksŕnan otsauomo'tosi
 itaiksŕstsikumioipi kŕk'kŕtsikŕmatsŕstotoksŕnan? **30**
 Ki Pŕstsŕksi'pio akaięm ak'sŕnix itau'yiau. **31** Ki
 sauum'itsistaawx au'kŕmŕnŕstsiauaie ki an'ŕstsiauaie,
 saiai'pixŕkŕnaniki, nŕk'itsipŕŕnaniau ak'sŕnix.
32 Ki an'ŕstsiuax kŕkku'. Ki otsŕksax, ak'sŕnix
 itsipim'iax: ki, satsit, kŕnak'sŕnix itsŕn'aukskasiau
 inno'tsŕstŕppakui, ki omük'sikŕmi suioks'kasattomiau,
 ki inets'iau. **33** Ki anniks'ŕsk matap'pixk
 ŕks'kŕmiŕskax itsŕ'tŕpaukskasiau, ki akap'ioyŕs
 itsipim'iau ki ai'itsŕnikŕttŕsiauax, ki anniks'ŕsk
 matap'pixk pakhtokkŕnattsixk sauum'itsistaawx
 mats'itsŕnnikŕttŕsiauax. **34** Ki, sat'sŕt, Kŕnai'tappix
 ikŕnai'sŕxkitsŕmiau akap'ioyŕs mŕkittotatsemŕsau Jesus:
 ki otsŕnno'ŕssuaie, au'kŕmŕnŕstsiauaie mŕks'ŕstapusaie
 otau'ŕssuai.

9 KI itsŕppo'piu akh'iosatsŕs, ki ito'pŕmmo ki
 otauŕtakap'ioyim ito'to. **2** Ki, sat'sŕt, itotsŕp'iauaie

nĭn'nau, ai'pakhpuyiu, ĭstokhai'tsiu ũksĭn': Ki Jesus
otsĭnĭs'saie otaumai'tũksuaiax anĭstsiuaie ai'pakhpuyiũ,
Noko'a, ōkh'sitũkkĭt; kitsauum'itsitappiisĭsts
ĭksĭnip'iau. **3** Ki, sat'sit, stsĭk'ix ai'sĭnakix ĭstai'au am'o
(nin'nau) makapie'puyiu. **4** Ki Jesus ĭksĭnĭm'ĕsts
otũs'tapuauĕsts ki an'iu, kumauk'itsitatopuauaisks
maka'pi ku'skĕttsipŏppuauĕsts? **5** Tsĭm'a ksĭstspa'pi,
kŏk'ansi, kit sauum' itsitappiisĭstsĭksĭnip'iau; ki
kŏk'anĭsi, Nĭpuat' ki auŏkat'? **6** Ki kŏks'ksĭniisuai Nin'a
okku'yi ikŏts'ksĭnĭmĕsts sauum'itsitappiisĭsts annom'
ksŏkkum (itũm'anĭstsiuaie aipakhpuyii) Nĭpuat', matsit'
kitũk'sĭn, koko'ai is'taput. **7** Ki itsipuu' ki oko'ai
itsitap'po. **8** Ki akai'tappiii otsĭnĭs'sax, skai'etũkkiau, ki
a'tsĭmmĭmiauaie Ap'ĭstotokiua annŏk' ikotsiu'ŏk
matap'pix otũmap'sĭnni. **9** Ki Jesus otaumatto'si,
nannuyiuaie nĭn'nau, an'ĭstau Matthew, itaupii'ĭnai
itai'ponitatopiaie, ki an'ĭstsiuaie Sũppa'kĭt. Ki itsipuu' ki
pokio'attsuaie. **10** Ki ũn'niitsiu Jesus otsitsĭps'taupĭssi
nap'ioyĭs, otau'yĭssi, sat'sĭt akai'tappiiu publicanix ki
sauum'itsitappix, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax
(Jesus) ki otũs'ksĭnĭmatsax. **11** Ki Pharisees otsĭnno'ŏssax,
itũnĭs'tsiauaax otũksĭnĭmats'axaie. Kitsĭn'aimoau
maukopoks'oyimiax publicanix ki sauum'itsitappix? **12**
Jesus otokh'tsĭsaie, an'ĭstsiuax, anniks'ĭsk matap'pixk
ikut'totoaxk matsĭmmũki tappi'uaxau assokinakki,
anniks'ĭsk matap'pixk ai'okhtokosixk kĭmũk'ĭttappiiu.
13 Is'tapuk, ũs'ksĭnĭk manĭstap'ipi, nitŏkh'sitsip
kĭm'apiisĭnni, ki nimatŏkhsitsipats ikĭt'stũksĭnni: tũk'ka
nimat'ũtotopa nŏk'ainikŏttosau mokŏm'otsitappix

mõks'isauaitsitasau, sauum'itsitappix nimut'oto. **14** John otūs'ksñĩmatsax otsitũm'ittotaakax, ki an'iau, Tsanĩstapiu'ats nimutsauau'yipĩnan nestũn'an ki Pharisees, ki kĩtũksñĩmatsax kũttaisauauyu'axau? **15** Ki Jesus anĩstsiuax kũttaukotau'yesiuaxau man'okkemiuõk oko'ai ĩstokos'ix, itsa'kiitawpĩssi man'okkemiuõk? Ki annists'isk ksĩstsiku'ĩsts ak'otoiau man'okkemiuõk otai' akitotoawpĩstskaie, ki akotũmsauau'yiau. **16** Kimatanipsospuau makap'isokõsists; annik' psak'sĩnik aksoksipinikau ki saku'apĩnikan aksistũpaipinikau. **17** Matap'pix matomaisũppasuyĩnimẽsts mani'ĩsts mĩn'iokeĩsts ũkautokeĩssuyĩnĩsts, õks'kakũmipinikau ũk'autokeĩssuyĩnĩsts, ki mĩn'ioke ak'saikĩmsskau, ki aks'iksistsuyinasiau: Manĩn'iokeĩsts itsũppa'suyĩnĩmĩau man'otokeĩssuyĩnists ki ai'aketõkhsiau. **18** Otsakiaisĩtsĩp'sattosax annists'isk epo'awsĩsts, tukskũm'ĩni eenakin'ai itoto'ĩĩnai ki a'tsĩmmĩmmĩuaie, ki an'iu, Nitũn'na ũk'ainiu; puk'siput ki kotsĩs'i tsĩxen'ĩs, ki aks'ipui tappiiu. **19** Ki Jesus itsipuau', ki itopokom'iuaiie, ki otũksñĩmatsax mat'opokomiauaie. **20** Ki sat'sit ake'uã, au'atũnikau ũksaumawksaikĩmskau otok'tokossĩnni na'tsikoputtuyi stuyi'ĩsts, itsũp'paatsiuaie, ki itsĩx'enĩmaie opekakũn'ĩmaniaie: **21** Tũk'ka, ĩs'tau, ksen'ĩmĩniki opekakũn'ĩmani, nĩtak'okuttotoko. **22** Ki Jesus ito'tũkkau; ki otsĩnno'õssaie, itũni'u, Nitũn'na, õkh'sitũkkit, kitaumai'tũksĩnni kumut'okuttotoko. Ki ake'uã annik' itokut'totoau. **23** Ki Jesus otsĩtto'taiipiisi eenakin'ai oko'ai, ki otsĩnno'õssax au'yesĩx ki matap'pix eĩs'tsekĩniau, **24** An'ĩstsiuax,

an'is'tapaaug, ake'kuun matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'ymiauaie. **25** Ki otsis'tupskoosax matap'pix, itsipim, ki ito'tsimaie, otsis'aie, ki ake'kuun itsipua. **26** Ki otap'istutsipi, annik' auosin'ik, motus'ksinipaie. **27** Ki Jesus otsistupaumatta'atossi, na'tokumi naps' tsix nin'ax ipokiuo'iax, ki aisokse'puyiax ki an'iau, David okkui', Kim'okinan. **28** Ki otsitsipis'si nap'ioyis, naps'tsix itoto'yiauaie: ki Jesus an'istsiuax kikutau'maitsipuan nok'okotunistutsis? An'istsiuaie A, Nin'a. **29** Itum'itsixeniuax oops'puuax, ki ituni'u, kanisto'maitsipuai, unnianistsis'. **30** Ki itsikau'opiii oops'puuax: ki Jesus saiemiuax mokstanis'tosax matap'pix. **31** Ki osto'auai, otsis'tapusau ikonai'tsinnikoyiax matap'pix annik'auosin'ik. **32** Ki otsuksax, sat'sit ito'tsipiauaie kuttaiai'puyia sauum'itsistaaw pakto'kinattsuaie. **33** Ki sannm'itsistaaw otsai'piksistossaie, kuttaiai'puyina itse'puyiu: ki konaitappix skai'etukkiu, ki an'iau, matsikainip'ats Israel istauosin'im. **34** Ki Pharisees an'iau sauum'itsistaawx otsin'aimoauai itai'saipiksistsiuax sauum'itsistaawx. **35** Ki Jesus itap'auauokau konau'akapioyists, ki inuk'akapioyists, ki itus'ksinimatstokiu ota'toiapioyimoauests, ki ai'semokiu nin'naiisinni istokhs'itsiniksinni, ki ok'kuttutsimests matap'pix otokonai'oktokosuauests ki otokonau'atunikauests. **36** Ki otsinno'ossaie otappiisin'na, kaiim'iauaie, tukka us'tsimsiu, aneto'manistau'onetopiax emuk'ikinax saits'tsissi usks'kumokuu. **37** Ituman'istsiuax otusksinimatsax,

akauo'yi insin'manists, ki ap'otukkix unna'tosimiau; **38**
Atsim'oiikuttok insim'manists itsin'nau
mök'itüpskoösax otinsimmanists apotukkix.

10 OTSIPUK'SÜPINNIKÖTŪSAX na'tsikoputtsiau
otüsksinimatsax, ikotsiu'ax otüma'sinni
mök'saipiksistosauax sauum'itsistaax, ki
mök'ökuttutsisax amian'istokhtokosists ki
amian'istatünikęsts. **2** Na'tsikoputtsixk itoköt'tsiuax
otsin'ikösoauęsts am'ostsiaukięsts; Matom'itappiu,
Simon, mat'anistau Peter, ki Andrew oskün: James,
Zebedee okku'i ki John oskün'; **3** Philip, ki Bartholemew;
Thomas, ki Matthew, annök' publicanök; James, Alphæus
okku'i. Ki Lebbæus, mat'anistau Thaddæus; **4** Simon,
Canaanite; Ki Judas Iscariot annök' aien'üpanistsiuökaie.
5 Anniks'isk natsikoputsixk Jesus itoköt'tsiuax ki
saiem'iuax ki an'istsiuax, Gentiles oksoku'auęsts
pinitap'pok, ki Samaritans otakap'ioyimoauęsts
pinüt'sitsipik: **6** Ki Israel oko'au otomük'ikinaumix ats'ax
is'tapuk. **7** Ki auau'ökainoniki sem'okik, ki anik',
spots'im itsin'naiisinni aststsiu'. **8** Ai'oktokosix
kut'tutokau, leperix issin'nomokau, enix' nipua'atsokau,
sauum'itsistaawx sai'aipiksistokau; Kitsiksist'okoko,
ksistoko'tükkik. **9** Gold ki silver ki brass pinitsüp'pitükkik
kitsitai'süpopumatsopuauęsts, **10** Assuia'tsiman
pinots'ik aumatto'ainoainiki, pinots'ikau na'tokaists
spiks'isokösists, ki a'tsikists, ki otoats'ists; ap'otükkiuā
ak'otsimaie otso'ösin. **11** Annik' akap'ioyisk
kitai'akitsipipika süppo'öttsesatsik annok' oks'apsiuok; ki
annim' stau'pik kitsauomai'sükskitsissuai. **12** Ki

pim'ınnoainiki nap'ioyıs, ksematsım'attok. **13** Ki ökhs'issi nap'ioyıs ınnianıstsito'tos kitsın'nüstseisuauęsts; ki sauökhs'ıssi ınnianıstsska'atok kitsın'nüstseisuauęsts. **14** Ki annök' kiküt'tautokök, ki küt'tauotsımikök kitse'poawsısts, süskitsım'ınnoainiki annik' akap'ioyısk sotsık'asattok. **15** Kitau'münıstopuau akök'itsımaıksıstsıkuık Sodom ki Gomorrha ak'skıtstom annik' akap'ioyısk. **16** Sat'sık emük'ikınax mıs'tüpskoawkiapis'ix neto'yik kanıstsıs'tüpskopuau: mokök'ik manıstsokökıpi pitse'ksınax, ki ikkınaps'ik manıstık'kınapsıpi kükku'ix, **17** Ki üsks'kümokau matap'pix; kitakaumüts'kaukoau akök'itsımani, ki otatoi'apıoyımoauęsts kitakıtaıpstüsıstsıpıs'okoau; **18** Kının'ax ki omüx'ınax kitakıttüp'ı'ıokoai, nęsto'a kumut'aiakaitüpiıokoai, kökkite'nüpanıstosau ki Gentiles. **19** Ki aumüts'kaukuınnoainiki pınstak kökünıstse'puyısuai; annik' kitak'okokoau kitai'akanıpuai. **20** Kimats'epuyıpuau, Kın'oua osta'aw ksęsto'au itsıpstai'puyıu. **21** Ki umu'pappııpi akumüts'kaiuaie umu'pappııpi möks'eınsı, ki nın' a akumüts'kaiuaie okku'i; ki pokax aksenüpanıstaıau un'ouaax ki oksıs'touaax möks'enıtösauax. **22** Ki könai' tappıx kumut'akaukımokoaiıau nęsto'i; ki annök' eıkak'ımauök umuts'ıpaitappııasıpi akıtsıkömotse'pııuaie. **23** Kım'atsıstototsenoainiki tuks'kai akap'ioyıs, mıs'tüpokskasık stsık'i: kitau'münıstopuau kimatakökönıtotoıuau Israel ıstokönau'akapıoyısts otsauomai'akotosı Nın'au okku'i. **24** Üsksınımats'au matskıtısmıu'ats otüsksınımats'tokıuă,

ki apotük'kiuă matskītsĩmiu'ats otsĩn'aim. **25** Őkh'siu
 ũksĩnĩmats'au mōketũm'anĩtsau otũksĩnĩmats'tokuă,
 ki apotük'kiuă mōketũm'anĩtsau otsĩn'aim.
 Anĩtsĩn'nikōttũsuaie nap'ioyĩs otsĩn'aim Beelzebub,
 ak'staianĩtsĩnnikōttaiau itsĩpstaupixk oko'ai? **26** Pin
 stũn'nokau; matsekipats akstaisaiipasokĩnnĩs;
 matsitsiksĩs'pats ak'staisaiĩksĩnĩs. **27** Kĩtse'itsĩnikopuai
 ski'natsii matai'itsĩnikok ksĩstsiku'inatsii: ki
 kitai'okhtsipuai kotokhĩs'suai, sem'ik spots' im
 nap'ioyĩsts. **28** Ki pinstũn'nokau anniks'ĩsk akenitomixk
 mostũm', ki sta'aw matokotseniĩtsiau'ats: stũn'nok
 annōk' i kots'enĩts iuōkax mostũm' ki staaw
 stakhts'im. (Geenna g1067) **29** Natokũmix sĩstsix
 kũttomũtaiponitau'atsax nitsipũn'asaini? Ki tuks'kũm
 matakittotstsiu'ats ksōk'kum sauũs'ksĩnoũssi Kin'oau. **30**
 Kitoku'yikĩnsĩsts ikōnũks'topiau. **31** Piniko'puk;
 kitots'ĩtskũkaĩxkĩmĩmipuu akaiēm'ix sĩstsix'. **32**
 Annōk'aie'nũpanĩstsiuōk matap'ii nēsto'i, osto'i
 nitaks'enũpanĩstau nĩn'ă spots'im. **33** Annōk'
 nĩt'saietokōk matap'piuōk, osto'i nĩtak'saietoau
 nĩn'a spots' im. **34** Pinstak nimut'oto ĩnnũst'sĩnni
 nōkĩtsĩt'apixĩsi ksōk'kum: nimat'otopa nōkĩtsĩt'apixĩsi
 ĩnnũst'sĩnni, innu'stoan nimut'oto (nōkĩtsĩt'apiksĩstos
 ksōk'kum). **35** Nimut'oto nĩn'au ki un'ni
 mōk'itsipotsĩstsĩmmotseĩsau, ki otũn'ni ki oksĩs'tsi, ki
 āum'si ki maawks'i mōkĩtsipotsĩstsĩmmotseĩsau. **36**
 Ki nĩn'au aks'ikatũmĩmmiuax otopokau'pimix
 anniks'isk matap'pixk oko'ai itsĩpsts' taupixk.
37 Annōk' aiĩs'tũpũkomĩmmiuōk un'ni nēsto'i

nimatokotsinanük'ats: ki annök' aištüpükomimmiuök
oku'yi ki otün'ni něsto'i nimatokotsinanük'ats. **38** Ki
annök' sauots'issi otaiin'an'i sauopokiu'osi
něsto'ä, nimatokotsinanük'ats. **39** Annök' ikon'ımök
opai'tappiisinni, ak'atstomaie; annök' at'stomök
opai'tappiisinni, něsto'i itat'stomaie, ai'akokonimaie. **40**
Annök' kito'tokök nito'tok; ki annök' nito'tokök
ito'toyeuaiie annök' nitse'tokükök. **41** Annök'
ito'toyeuök prophet otsiprophetisaie otak'okuyissi
prophet osa'kinosinniaie; ki annök' ito'toyeuök
moköm'otsitappiuä oto'kömotsitappiisaie, otak'okuyissi
moköm'otsitappiuä osa'kinosinniaie. **42** Ki annök'
ai'akutükkuuiuök sto'kimi tuks'kümi anniks'isk
inüks'tsimixk otüs'ksinimatsössaiie, kitau'münistopuu
matakastom'ats osa'kinosinniaie.

11 KI un'niniitsiu otai'ksistanistössax na'tsikoputsix
otüsksinimats'ax itsistüpa'atomaie möküksinimatstoksi
ki mökatsim'semöksi ot'akapioyimoauęsts. **2** Annok' John
itsipsts'taupissi itai'okiakiopi otokh'tsiseęsts Christ
oiapistutsipists'aie, itoköt'tsiuax na'tokümix
otüsksinimats'ax, **3** Ki an'įstsuaie, kikütami'pa annök'
aiakoto'ök, ki nök'apsümmöşinan noke'tsimi? **4** Jesus
an'įtsiuax, mis'tapuk, matan'įstsinnomok John
annists'isk kitokh'tsipuauęstsk ki kitüs'satsipuauęstsk: **5**
Naps' tsix üs'süpiu, üs'tsekaix iköm'otauauökaiau,
leperix issin'aiau, küttaiai'okhtsimix ai'okhtsimiau, enix'
aipuau'iau ki kım'atapsix atsımsem'aiau ökhs'itsiniksinni.
6 Ki atsım'siu annök' küttaiai'tstksimkükiuök něsto'i. **7** Ki
otsis'tapusax, Jesus otaumütüpaiitsinnikoösauaie

akai'tappix John, Tsaništappiuă kumutsitappopuai
ksis'tapsksökkum kők'satsipuai? Küttaitsip'a apai'
sopu'yi itau'ütöpăpokaiiu? **8** Ki tsan'įstappiua
kumut'sitappopuai kők'satsipuai? Kuttaitstip'a
nĳn'naii ĳkikĳn'įstotosiu? Anniks'įsk ĳkikĳn'įstotosĳk
itot'okoyiau Omĳx'ĳnax oko'auęsts. **9** Ki tsan'įstappiuă
kumut'sitappopuai kők'satsipuai? Küttaitsip'a prophet?
A, kitan'įstopuau skĳtsĳm'įuaie prophet. **10** Annők
sĳnau', sat'sit, nitse'tomotokĳttau nito'tokatatsĳsau
kostoksĳs', ki ake'tomsokapapĳstutsimaie koksoku'i. **11**
Kitau'mĳnĳstopuau anniks'įsk itsipokai'ĳmmokĳk akex,
mats'itstipa ök'skĳtsĳmiaie John Baptist: ki annők'
inĳks'tsĳmők spots' im ĳstsĳn'naiisĳnni ai'skĳtsĳmiuaie. **12**
John Baptist ĳstsĳksĳs'tsĳkuĳsts, puk'sĳpĳksĳstsĳkuĳsts
spots'im ĳstsĳn'naiisĳnni itĳsk'o tuitsĳpiop, ki
ĳskotui'tsĳpĳmix itĳsk'otuitsĳpĳmĳiau. **13** Konai'prophetix
ki okők'įtsĳmani aie'nĳpanĳstomĳiauęsts otsauomo'tosi
John. **14** Ki mak'otsĳmenoainiki, am'auk Elias annők'
ai'akotoők. **15** Annők itokh'iuők mők'okhtsĳmsi
ĳnanĳststokh'tsĳs. **16** Tsa nitai'akanĳpa annők'
o'tappĳisĳnők manĳstsĳn'naiĳpuaĳiau? Netoinĳtsĳ'au
pokax annim' itawk'pumauawpim itau'pix ki
ai'sĳtsĳpsattsĳiau otĳk'auauax, **17** Ki an'įstsĳiauax,
kĳtsĳk'ĳttomopĳnan ki kimat'spĳĳpuau; kitau'yĳmopĳnan
ki kimau'kaiĳsuauęsts kimatakĳpuauęstsau. **18**
John oto'tosi matauyiu'ats ki mataisĳmiu'ats,
ki an'ĳop pakh'tokĳnatsiu sauum'itsĳstaaw. **19**
Nĳn'au okku'i oto'tosi, au'yiu ki ai'sĳmiu, ki an'ĳop,
sĳm'mĳs, aĳstoks'oyiu ki aĳstok'sĳmiu, publicanĳx ki

sauum'itsitappix otük'auauax. Ki mokök'sinni o'kosix
oto'kõmotsistutokaie. **20** Itau'mütüpsitsipsattomēsts
akap'ioyists annim' otsit'apistutsipists
ot'apistutüksists otsauomai'sauaitsitūsax. **21**
Kitak'oksīnip maka'pi, Chorazin! Kitak'oksīnip
maka'pi Bethsaida! Nitsit' tsipstsapistutsipists
kitakap'ioyimoauēsts nitsittsipsapistutükkitopiau Tyre
ki Sidon istak'apioyists is'taisūmmisauaitsitauopiau
īksīm'matükkiapistists ki makh'skītsists, **22**
Ki kitan'istopuau Okök'itsīmani īstsiksīs'tsikui
manīstaksists'papsipi ksēsto'a, aks'īsiksīstspapiau Tyre
ki Sidon. **23** Ki ksēsto'a Capernaum, kitspīn'noko
spots'im, hades kitaks'īnnīssimoko; omük'apotüksists
kitakap'ioyim itap'istutsipiau ittspstsapistutükkiopiau
Sodom, īs'taisakiaitaitsiopi. (Hadēs g86) **24**
Ki kitan'istopuau, Okök'itsīmani īstsiksīs'tsikui
manīstaksists'papsipi ksēsto'au, aks'īsiksīstspapiu
Sodom. **25** Annik' Jesus an'iu, nitōkh'sitūkki nīn'a,
spots'im ki ksök'kum ītsīn'aimi, kitai'ksīsattokiauests
annists'isk mokok'ietappix ki kitaipaso'kīnomoaiu
inūk'sipokax. **26** Ūnnianīsts'it Nin'a; manīstōkh'sipi
kitsitsi'tan. **27** Nin'a otokōnai'naništs nitokok:
ki matsitstsipa īksīnnu'yiaie okku'iaie Nin'a
nits'ksīnnuyiaie; matsitstsipa īksīnnu'yiaie
Un'ni, okku'i nits'ksīnnuyiaie, ki annök
īksīnīmats'stokōttseuök Un'ni. **28** Puksipa'akik
kōnai'ikapotūkkix ki ikōnūs'soksīstsix, ki kitak'okotopuau
īssīk'sīstīkosīnni. **29** Nokhkīn'ni kīn'attok, ki īksīno'kik;
nitsīk'kīnapsi nimat'omūkimuspa; ki kitak'okonipau

ku'skēttsipōppuauēsts īstsīk'sīstsikosīnni. 30 Nokhkīn'ni
ksīsts'papiu, ki nitopa'tūksīn sōk'otsiu.

12 AN NIK' Jesus Issīk'opiiksīstsikui itsisūp-
poka'atomēsts napaiēnīnsīmmanīsts; ki otūksīnīmats'ax
au'notsiāx, ki aiin'asīsts aumūtūp'otsīmīāx ki
itaumūtūp'ioattomīāx. 2 Ki Pharisees otsīnno'ōssauāx,
anīstsiāuaie, sūm'mīsau kitūksīnīmatsax mat'ōkhsīu
otap'īstutsīpuauēsts annok' īssīk'opiiksīstsikuik. 3 Ki
anīs'tsiuāx kikūttanīstopuau'ats David otap'īstutsīpi
otau'notssi ki otopokom'ix; 4 Manīst'sīpipi Ap'īstotokiuā
oko'ai, manīstau'attopīau otsītau'pipi ītske'tani
annik' kūt'taōkhsīik mōks'auattosi ki otopokom'ix
mōks'auattosaxaie, ki kak'ōkhsīu natoī'apiekuāx
mōksauattosauaie? 5 Ki kikūtanīstopuau'ats
okōk'itsīmani natoī'apiekuāx manīstap'otūkkīpīau
īssīk'opiiksīstsikui otsītsīps'taupīsau omūk'atoīapīoyīs
kimatsīkiu'ats. 6 Ki kitan'īstopuau annom' ittsīu'
tuks'kūm ki skīt'stom omūk'atoīapīoyīs. 7 Ki
kitsksīni'topi manīstap'īpi nitak'ōkh-sītsīp
kīm'apīisīnni, ki nimatakōkhsītsīpats īkit'stūksīnni,
kīs'taisauotui'mauopīau kūt-tautūtīiaīxk. 8 Nin'a
okku'i itsīn'auattomīnaai īssīk'opiiksīstsīkīīī. 9
Ota'atsīstapusi, otatoī'apīoyīmoai itsīpīm; 10
Ki sat'sit, nīn'au itsīps'taupīīnai, ki otsīs'i
īpo'kōttsīuaie. Ki aisūppo'ōtsesattsiuaie,
Kūtīai'ōkhsīuats īssk'opiiksīstsīkuīsts ōk'okuttotoōsi?
Mōks'enūpanīstūssauaie. 11 Ki an'īstsiuāx, Ūn'nats nīn'au
kitopokīttappī'īmīmoau maksīnan'si tuks'kūmī
emūk'īkīna, ītsūp'pōpīīssaie atūn'īaksīn

12 ĩssik'opiiksistsikui, Kuttomai'akstaisautuyiuatsaie? 12
 Nĭn'au kuttomai'skĭtsimiuats emŭk'ikĭna? Ũn'nikaie
 itŏkh'siu mŏk'ŏkhsapĭstutŭksi ĩssik'opiiksistsikuĭsts. 13
 Itŭman'ĭstsiaie nĭn'au, Sauksikĭns'tsiakit. Ki
 itsauksikĭns'tsiakui; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsiaie
 otat'otsĭsi. 14 I tŭmit'sŭksiau Pharisees, ki ikŏnau'kŏk-
 itsĭmattsiauaie manĭstaks'enitawpiauaie. 15 Ki Jesus
 otsksĭnĭssaie, itsĭstapu': ki akai'tappix ipokiuo'iauaie,
 ki ikŏnau'kuttutuyiuax; 16 Ki sokap'anĭstsiuax
 mŏkstaiitsĭnnikoŏsax'aie: 17 Mŏks'enŭpanĭstosi Esias
 otan'ipi, ki an'iu, 18 Sŭm'mok, nitap'otomok, annŏk'
 nitse'niniwattauŏk; nitŭk'omĭmmau, nu'skĕttsipŏppi
 nimut'ŏkhsĭmmau: nitakitsipotoai'ĭnai nitsista'awi ki
 akanĭs'tsĭnmomoyiuax Gentiles okŏk'itsimani.
 19 Mataketskau'ats mataksoksipŭppisŭm'ats;
 mat'akitstsiapa matap'pi mŏk'okhtsĭsaie otse'poawsists
 moksoku'ĭsts. 20 Apai' otŭk'itsĭssi matakĭnŭkiu'ats: flax
 setsĭs'si matakŭtsĭm'atsaie otsauomai'tŭpskĭsaie
 okŏk'itsimani mŏk'itsskitsstani. 21 Ki otsĭn'ikŏsim
 Gentiles ak'aumaitĭmĭiau. 22 Tŭks'kŭm ito'tsipotoau
 pakhts'istŭmattseu Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki
 mataipuyiu'ats: ki ikut'tutuyiuaie, ki naps'tsiuă it'sŭppiu
 ki kŭttai'puyiuă itse'puyiu. 23 Ki kŏnai'tappix
 it'skaietŭkkiau ki aniau kŭtamiu'ats David okkiu? 24
 Pharisees otokh'tsĭmsau, an'iau, Am'o nĭn'au,
 matomaisaipiksĭstsiu'atsax Sauum'itsiStaawx,
 Beelzebub Sauum'itsistaawx otsĭn'aimoi,
 umutai'saipiksĭstopiax 25 Ki Jesus isksĭnnu'yiuax
 otŭs'tapiax ki an'istsiuax, Nĭn'naiisĭnni ai'aketotoki

ak'eitsinikau; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau
mataksipuitsiuats: **26** Sauum'itsitappiuã satŭp'iksistussi
Sauum'itsitappiuã, aiaketsistotosiu; ki otsin'naiisinni
kŭttomaksipuitsiu'atsaie? **27** Satŭp'iksistainikiau
Sauum'itsistaawx, Beelzebub nimut'satŭpiksistaiau,
Tŭkka'ko'kosix itsatŭpiksistsiu'atsax? Ũn'nikaie osto'auai
kitak'okŏkitsimŭkoau. **28** Ki Satŭp'iksistainikiau
Sauum'itsistaawx Ap'istotokiuã otsista'awmi
nimut'satŭpiksistaiau Apistotokiuã otsin'aiisinni
kito'taakoai'ini. **29** Miskŏpin'ai oko'ai
Tsa'akanistokotsitsipim'atsaie, mŏk'itauksistutsisaie
ope'kanistsaie, sauotŭm'isksipistŭsaie miskŏpin'ai? Ki
ak'otŭmoksistutsimaie oko'ai. **30** Annŏk'
nikŭt'taispiimmokŏk, nikŏttum'a: annŏk'
nikŭttaupokomoawk'iakimauŏk auanit'apiksistŭkku. **31**
Ũn'nikaie kitan'istopuau, amian'istsauumitsitappiisinni
ki amian'istitŭpsauokŏmotse'poawsists
Apistotokiuã akitsksinoaiu matap'pi;
ki annŏk' akitŭpsauokŏmotsepuyiuŏk
Atsim'istaaw matakitsksinoau'ats. **32** Annŏk'
itŭp'sauokŏmotsepuyiuŏk Nŭn'au Okku'i ak'itsksinoau, ki
annŏk' itŭpsauokŏmotsepuyiuŏk Atsim'istaaw
mat'akitsksinoau'ats annom' ksŏk'kum ki aie'nissi
otsis'tŭpipuitappiisinni, mat'akitsksinoauats. (aiŏn g165) **33**
Ŗkhs'apistutos mistsis', mŏk'ŏkhsinasiii: ki makap'istutos
mŭstsŭs mŏk'okapinasi: mistsis' isksino'au otsin'assinni.
34 Pitse'ksinaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki
Tsa'a kitakokotŭnŭtse'poattopuau'astsaii
ŏkh'sists? Manŭsta'kauoopi u'skŕttsipŏppi, maoi'

itai'puyiu. **35** Őkhsin'auă manĭsta'kauoopi
 ōkh'si u'skĕttsipŏppi sau'otsĭmĕsts ōkh'siĭsts:
 Sauumitsĭn'nauă manĭsta'kauoopi maka'pi u'skĕttsipŏppi
 sau'otsĭmĕsts makap'ĭsts. **36** Ki Kitan'ĭstopuau
 Kŏnai'ksĭstapitse'poawsĭsts otakse'puyisau matap'pix
 aksenŭp'anĭstomiauĕsts Okŏk'itsĭmani istsiksĭs'tsikui: **37**
 Kitse'poawsĭsts kitakokŏmotsitappiets'okoaiu
 ki kitse'poawsĭsts kitak'saietokoaiu. **38** Stsik
 ix Sĭnak'ix ki Pharisees nokŭt'anĭstsiauaie ki
 an'iau, Nin'a nŏk'okapipĭnan itots'tsipi ksĕsto'a.
39 Ki nokŭt'anistsiuax osauum'itsitappiisĭnna
 ki otau'ŏkotaitappiisĭnna itok'apsatsĭmiau; ki
 mat'akitstsipa ak'okotawpiau. Tuks'kai ak'okotapiau
 Jonas prophet. **40** Manĭsts'itaupĭsaie Jonas mammi'
 o'koanniaie nioks'kai ksĭstsikuists ki nioks'kai
 koko'ĭsts; ũnniak'anĭstsitapuiuaie Nĭnau Okku'i
 ksŏk'kum u'skĕttsipŏppi nioks'kai ksĭstsikuists ki
 nioks'kai koko'ĭsts. **41** Nineveh istsĭn'ax,
 akopoksipapomiauax o'tappiisĭnna istsots'tsĭssi
 Okŏk'itsĭmani ki akitsautŭtsepuyiopiau; aisauai'tsitaiau
 otatsĭm'semŏssax Jonas; ki sat'sĭt, annŏk' skĭtsĭm'iuŏk
 Jonas annom' itau'piu. **42** Amskap'iksŏkkui ĭstsĭn'nauake
 akopoksipapomiuaie o'tappiisĭnna ĭstots'tsĭssi
 okŏk'itsĭmani, ki akitsauotŭtsepoyiopiau: umuk'itsipi
 ksŏk'kui ito'to mŏkitokhtsĭssi Solomon otokŏk'sĭniaie; ki
 annŏk' skĭtsĭm'iuŏk Solomon annom' itau'piu. **43**
 Sauum'itsistaaw otsai'piksĭstŭssi nĭn'au, ikĭtksŏk'kuyim
 itap'auauŏkau ĭssĭk'opĭssĭnni itap'satsĭm ki
 matokonĭm'atsaie. **44** Itŭmau'aniu nitak'ătsko noko'ai

numut'süx; ki oto'si ikon'ım nam'itaitsiu, namokh'ipaie, ki a'natsıstutsipaie. **45** Ki itüm'itappo ki mat'tuyiuax ikıt'sikümiax sta'awx, itsıs'tüpokapsiax, ki itsipim'inx ki itoko'attomiax: ki otsako'itappiisınni eikıs'tüpokapiuaie ototom'itappiisınni. Neto'i ak'anıstsiuaie ot'okapitappiisınna. **46** Otsa'kiaisitsıpsattosax matap'pix, Sat'sıt, Oksıs'tsi, ki omu'pappiipix säuauts'im itai'puyiax, ai'puınñumiau mök'sıtsıpsattösauaie. **47** Tuks'küm an'istsiuaie, Sat'sıt, Kiksıs'ta ki kumu'pappiipix sauauts'im itai'puyiau, ki ai'puınñumiau köksiısıpsaiisau. **48** Ki anni'ısk otan'ikısk, an'istsiuaie, Tükka' niksıs'ta? Tükka' numu'pappiipix? **49** Ki itas'kotuyiuax otsıs' otüs'ksınımatsax ki an'iu Süm'mokau niksıs'tsi ki numu'pappiipix! **50** Annök' ai'aksıstutsımöknıni Spots'im otsitsi'tani aie, osto'i numu'pappiipa, nėskün', nit'akem, ki niksıs'ta.

13 ETO'IK ksıstsıku'ik Jesus it süks' ki tsım nap'ıoyıs, ki omük'sikımi ıssoots'i itakau' piu. **2** Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosasıs itsıtsüppo'piu, ki itakau'piu; ki ısto'tuitap-piix ikön'itüssuiyipuyiau ıssoots'i. **3** Ki an'ıstsiuax akau'iau parables ki an'iu, Sat'sıt, aisüppipum'auă itui'süppipummau: **4** Ki otai'süppipummössi, moksoku'yi stsık'ısts itsın'nıssięsts, ki paiu'tax itotoiax'ęsts ki itau'attomiaxęsts. **5** Stsik'ısts okotoksskui itsın'nıssięsts otsıts'inüxksökkuaspi; ki otsai'spixksökkuaspi itsık'kümsüskiiu: **6** Oto'tümısköpsi natos'i, itse'tsınitsiau; ki otsau'okötseksau itopo'köttsiau. **7** Stsik'ısts itsın'nıssiiu ksıssi'ix: ki ksıssi'ix itsüskiiu ki ito'satsiiuax: **8** Stsik'ısts ökhs'ksökkui itsın'nıssiau,

kiitsin'asiau, stsik'ists kepip'pui, stsik'ists nai'ippui
 stsik'ists niip'pui. **9** Annok' ito'kiuok, unanistokh'tsims.
10 Ki; usksinimats'ax ito'toyiauaie, ki an'istsiauaie,
 Kumauk'sitsipsattaiksixau parables? **11**
 Nokut'anistsiuax, kitokokoau kock'itsksiniisuai
 spots'im istsin'naiisinni itse'kipi, ki osto'auai
 matokotau'axau. **12** Annok' nan'naniuok, ak'okotauaie, ki
 akakai'naniu: annok kuttainan'iiuok, otsinanattopi
 ak'otsipaie. **13** Un'nikaie numut'unistsitsipsattaiau
 parables, issuppis'au morksta'apsau; okh'tsimsau
 morkstau'okhtsimsau, morkstai'isksinnisau. **14**
 Aien'upanistom'ests Esaias, otan'ipi, okh'tsimeniki
 kitak'okhtsim, ki kimat'akoksinipa; ki suppi'niki
 kitakuts'api, ki kimat'aksinipa: **15** Am'o o'tappiisinna
 u'skettsipoppists mi'ests, ki okhtok'ouests
 matomaipumokhtsimiu'axau, ki oops'puauax naps'tsiiax;
 morksta'apsax moops'pix, morksta'okhtsimsests
 mokhtok'ists, morkstau'okhtsimsests mu' skettsipoppists,
 morkstaisauai'tsitasau, nok'staukuttutuawsau. **16**
 Atsim'siau koops'puauax, aiapiau; ki kokhtok'ists,
 ai'okhtsimiau. **17** Kit au'munistopuau, akaiem'ix
 prophetix ki mokom'otsitappix ai'puinumiau
 mork'satsisauests annists'isk kitai'nipuauistsk ki
 matsinim'axauests; ki mork'okhtsisauests annists'isk
 kitai'okhtsipuauistsk, ki matokhtsim'axauests. **18** Okhtok
 ai'supipummaua parable. **19** Ma tap' pi okhtsis'si
 nin'naiisinni istse'poawsin, ki sauo'kومتokhtsissi,
 itum'ipuksipu Sauum'itsitappiua ki ito'kasattomaie
 annik' itsup'ipumattopik u'skettsipoppi. Annok'auk

mat'sīmaie īstsūpipum'ani moksoku'i. **20** Annōk' mat'sīmōk īstsūpipum'ani ok'otokskui, ai'okhtsīmiu epo'awsīnu, ki otse'tametūksīnni mat'sīmaie; **21** Mat'auūtsitstsipa kōk'seksi, ki matakisūmsu'ats; ikikīn'etūksīnni ki ūkksīstutūk'sīnni otos'au, atsim'epoawsīnni ūn'nikaie ito'toiau, īsts'kīmskūkiu. **22** Annōk' mat'sīmōk īstsūpipum'ani ksīssi'ix, ai'okhtsīmiu atsim'epoawsin; ki annok' pai'tappiisīnni īstap'aitsitani, ki spūkīs'sists ito'satstomiauaie atsim'epoawsīnni, ki matsinasiu'ats. (aiōn g165) **23** Annōk' mat'sīmōk īstsūpipum'ani ōkhs'ksōkkui, ai'okhtsīmiu Atsim'epoawsīnni, ki mokōm'otokhtsīmaie; ki itsin'asiu, stsikix, kepīp'puyi, stsik'ix nai'īppuyi, stsik'ix niip'puyi. **24** Stsik'i parable an'īstsiuax, ki an'iu, Spots'īm'īstsinnaīsīnni netum'anīstsiu Nīn'au, annōk' ai'sūpipumauōk ōkh'sisūppipum'ani otsīn'sīmman; **25** otai'okasax otap'automokix, okatum'i ito'toyiuaie, ki ōkh'sisūpipumani ipa'soksūp'pipumau makap'sūpipumani, ki itsīs'tapu. **26** Ki otsūs'kīssi mattuyīs, ki otsīn'assi, itūmīn'akuo makap'sūpipumani. **27** Ki Nin'au otapautomokix otsito'taakax ki an'īstsiuaie, Nin'a, Kikūt'taiīnsīmattop'a ōkhsisūpipumani kītsīnsīmman? Tsema ito'to makap'sūpipumani? **28** An'īstsiuax, Katum'a otap'īstntūksīnaie. Ap'automokix otan'ikax kikūt'ōkhsitūkkipa nōk'ittotosīnan nōk'sauotsīsīnaniau? **29** Ki an'iu, Sa; sauau'tsīmīnoainikiau, makap'sūpipnmani, kōkskakūm'sanotsipnāi ōkh'sisūpipumani. **30** Unnianīst'sūskīsan mōk'itotosi pokiak'sīnni: Ki

pokiak'sinni oto'si, nitak'otūmanistaiau ai'pokiakix,
 matom'omoipotokan makap'sūpipumani, ki iš'ksipikan
 kōk'ksīetsīnsīssuaiau; ki istūp'omoipotokan
 napaiēn'insīmman nitapaiēn'iokoai. **31** Stsik'i parable
 an'īstsiuax, ki an'iu, Spots' im istsīn'naiisīnni
 netūm'anīstsiu mustard īstsin'sīmman, annik'
 mat'sīmōk nīnau, ki ai'sūpipumau otsīn'sīmman; **32**
 Itsīs'tūpskaiinūkotsiuaie kōnai'īnsīmmanīsts; ki sūs'kīssi,
 itsīs'tūpomūkkuiiau insīm'mansts, ki itsīs'tsīsasiu, ki
 paiu'tax itotoiau ki itoko'attomiax īsto'kūniksīsts. **33**
 Stsik'i parable an'īstsiuax; Spots' im istsīn'naiisīnni
 nitūm'anīstsin itai'kopūtstaupi, annik' mat'sīmōk ake'u,
 ki kaias'attom niuks' kūmi omūk'okosix, napaiēn
 itui'tsiau, ki ikōnai'kopūtstopiau. **34** Am'ostsk
 Jesus ikōnai'sītsīpsattsīuāsts matap'pix parables
 itai'sītsīpsattsīu; ki sauomai'sītsīpsīssi parable
 matomaisītsīpsattsīuatsax: **35** Mōksenūp'anīstossi Prophet
 otanipi, ki an'iu, nimutaksipa'kuiaki parables;
 nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'istsk ksōk'kumā
 sauomap'āstotoawsi. **36** Ki Jesus aiīs'tūpskuyiuax
 matap'pix, ki itsit'sipim nap'ioyis: ki otūsksīnīmats ax
 otsitota'akax, ki an'iau noksksnīm'atsokīnan
 parable makap'itaisūppipumaupi īnsīm'man. **37**
 Nokūt'anīstsiuax, Annōk' itai'sūpipumauōk ōkh'si
 īnsīmmani Nīn'au okku'yi am'īni; **38** Insīm'man
 konai'tappiua; ōkh'si īnsīmmani, nīn'naiisīnni
 īsto'kos'ix; ki makap'iīnsīmmani, Sauum'itsitappiūā
 o'kosix; **39** Katum'a annōk' ai'sūppipumattomēsts,
 Sauum'itsitappiūā itamiu; pokiak'sinni ksōkkum

aiksiuo'si; ki aipo'kiakix, atsīm'otokatatsīsau, (aiōn g165) 40
 Manīsts'aumoipitūkkipiau makap'īnsīmmanīsts
 ki manīstse'tsīnītsipiau; ak'ūnīststsiu aiksiuo'si
 annom' ksōk'kum. (aiōn g165) 41 Nīn'au okku'i
 aks'īstūpskuyiuax otatsīm'otokatatsix, ki
 ak'omoipotsīmiauēsts ikōnau'kapīīsts ki anniks'isk
 matap'pixk, sauum'itsitappīiau ak'omoipotoyiuax; 42 Ki
 akitsīpst'apiksīstsiuax omūx'tsi; annim' ak'itstsiu a
 sain'sīnni, ki satse'kīnani. 43 Mokōm'otsitappix
 akotūmīk'kūnasuyēiau, manistsīk'kūnasuyipi nato' si,
 un'oaui otsīn'naiisīnni, akotsīk' kūnasuyiauaie. Annōk'
 itokh'iuōk ūnanistokh'tsīms. 44 Stsīki, Spots'im
 īstsīn'naiisīnni nitūm'anīstsiu treasure kaias'attomaie
 insīm'man; kon'īssi nīn'au, mat'aiksasattomaie, kī
 otsetam'etūksīnni itsīs'tapu ki ipum'attopiēsts
 otokōnai'nanīsts, ki ipum'attomaie annik' īnsīm'manīk.
 45 Stsik'i, Spotsim īstsīn'naiisīnni nitūm'anīstsiu
 awkh'pumapiekuūn otap'sūmmōssi ōkh'six pearls: 46
 Kon'īssi tuks'kūmi pearl akai'īxkīmasiu, itsīs'tapu, ki
 ipum'attopiēsts otokōnai'nanīsts ki ipum'attau. 47
 Stsīk'i, spots' im īstsīn'naiisīnni nitūm'aniststsiu
 itau'mikaupi, annōk itsuia'pīxīmōkaie omūk'sikīmi, ki
 itomian'īstomoipitūkkīu: 48 Itui'tsīssaie,
 itopīts'ūsskōpattomiauaie īssoots'i, ki ito'pīiau, ki ōkh'six
 itaisūppitsi'iau īskix; ki makaps'ix īstsīs'tapiksīstsiiau. 49
 Ak'otūmanīstsiu aiksiuos'i ksōk'kum: atsīm'otokatatsix
 ak'sipuksūpsūxīau, ki akai'aketaipiksīstsiiau
 Sauum'itsitappix ki mokōm'otsitappix; (aiōn g165) 50 Ki
 akitsīpst'apiksīstsiiau (sauum'itsitappix) omūx'tsii;

annim' ak'itstsiu a sañ'sinni ki satse'kĩnani. **51** Jesus an'ĩstsiuax kikai'okhtsĩmipuaustsau annists'isk? An'ĩstsiuaie, A, nĩn'an. **52** Itũm' an'ĩstsiuax Annõk' ai'sĩnakiuõk ũksĩnĩmats'au spots'im istsĩn'naiisĩni, nitũm'aniststsiu nĩn'au, iko'yiuõk, sauauts'ĩmęsts treasure manists' ki ũk'aisĩsts. **53** Ki itũnĩsts'tsiu, Jesus otaiksiu'attosęsts annists'isk parables, itsĩstũpa'atomaie. **54** Ki otsito'tosi otau'ũtauõsĩni otat'oiapioyimoai itsipst'ũksĩnĩmatsiuax, ki ek'skaietũkkiau, ki, an'iau, Tse'ma itotsĩm'atsęsts am'ok mokõk'sĩnik, ki am'ostsk ot'omũkapĩstutũksists? **55** Kũttomai'sauamiu'ats ai'satsakiuã okku'i? Kũttomaisauainikõttsiu'ats Oksĩtsi, Mary? Ki omu'pappiipix kũttomaisauainikõttsiu'atsax James, ki Joses, ki Simon, ki Judas? **56** Ki ot'akemix okũttomaisaiiokõnopokomok'atsax? Am'o Nĩn'au, Tse'ma itotsĩm'atsęsts annists'isk? **57** Ki its'tsskĩmskũkiax osto'i. Ki Jesus an'ĩstsiuax, prophet itũs'tsakõttau, sauomai'tapposięsts otau'õsĩni ki otauũt'okoai. **58** Otsauomai'tuksuai ũn'nikaie itsauomapĩstutũkkiu annim' akatio'yięsts ũkkũk'umapotũksists.

14 ANNIK' Herod tetrarch okhtsĩm'attomęsts Jesus otap'ĩstutsipists, **2** Ki an'ĩstsiuax otap'otomokix am'omauk John Baptist; enio'sĩni mat'sipuau; ũn'nikaie ũkkũk'umapotũksists itap'ĩtutsimęsts. **3** Herod ũkai'eęniuaie John, ki aiĩs'ksipĩstsiuaie, ki itsok'iaie osto'iaie Herodias, us Philip otokeman'ĩnaai. **4** Tũk'ka John an'ĩstsiuaie matõkhsiu'ats kõk'otoõssi. **5** Ki otai'aksenitossaie, stun'nuyiuax matap' pix, tũk'ka ĩksĩnnu'yiuaxauaie prophet. **6** Ki otai'totstsĩssi Herod

otsit'sipokaiipi, Herodias otün'ni itüt'sikipiu, ki
 itsüp'įstutuyiuaiie Herod. 7 Itsiksįs'toatsiuaiie
 atoün'įssįnni mők'ittokotossaie otan'įstopiaie. 8 Ki
 oksįs'tsi otsįs'tok, ki an'iu, John Baptist otokön'
 įstsüp'potoat omük'okos ki annom' įstoko'kit. 9
 Ki omüx'ina itsįk'oketükkiu: ki otütoanis'si ki
 otopokau'yemix, ün'nikaie itani'u mők'okotösaie.
 10 Ki itüp'skökiu, ki itsi'kawkokįtsiauaie John
 itsįpsts'okiawpiaie. 11 Ki otokön'itsipuk'sipįppotopaie,
 omük'okos itsüp'potopaie, ki ikotauai'e ake'kuün: ki
 ito'tsįppotuyiuaiie oksįs'tsi. 12 Ki otüs'ksįnįmatsax
 itoto'iau ki mat'sįmiau mostüm' i, ki ai'akotomiau, ki
 i'tappoiau ki itünįs'tsiau Jesus. 13 Jesus otokh'tsįmsi,
 itsįs'tüpaatomaie akli'iosatsįs itsui'akhiosiu, ki
 ksįs'tapsksökkum itüpanįstappo'aie: ki matap'pix
 otokh'tsįsau itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauęsts
 sųx'iau. 14 Ki Jesus itopįtsįssa'atomaie, ki nan'nuyiuax
 akai'tappix, ki kaiįm'iuax, ki ikut'tutuyiuax
 otai'oktokosimoauax. 15 Ki otai'įstükköpsi,
 otüs'ksįnįmatsax otsitota'akax, ki an'įstsiauaie,
 annom' ksįs'tapsksökkumasiu, ki au'mütüputükku;
 o'tappiisįnna ünņįstüps'skos, mők'ittapposi akap'ioyįsts,
 mők'opumattosi aau'öšįn. 16 Ki Jesus an'įstsiuax,
 matokuiįstapu'iauats; kotok' möks'auattopiau. 17 Ki
 an'įstsiauaie, annom' nitsinan'anįsts nįsittu'yi
 ke'tanįsts ki na'tokümi mammix'. 18 An'iu,
 puk'sipįppotokikau. 19 Ki an'įstsiuax könai'tappix
 mők'opasax mattu'yikui; ki mat'sįmęsts nįsittu'yįsts
 ke'tanįsts ki na'tokümi mam mix', ki, otspisüp'si

itatsim'etsimests, ki itau'minotsimests; ki ikotsiu'ax
otus'ksinimatsax ke'tanists, ki otus'ksinimatsax
ikotsiu'asts o'tappiisinna. **20** Ki ikonau'yiau, ki
itoku'yiau: ki mat'simests iau pi'nikests itsti'ists
na'tsikoputtuyi isksimmatuk'iissokaiists. **21** Ki aiiniks'isk
au'yixk nisitsi' omuk'sikeppix nin'ax, ki akex, ki
pokax'. **22** Ki Jesus eikak'imatsiuax otus'ksinimatsax
mokit'suppopisax akh'iosatsis, mokotom'apummosax,
otsakiaiis'tupskoosaie tappiisn'na. **23** Ki otsis'tupskoosax
otappiisn'na, itsitamisso' nitum'mo mokatsimoiikasi; ki
otau'tukkussi itsittau'piu. **24** Ki akli'iosatsis ai'itutsikioo,
ki ipawkh'paikimskawp: tuk'ka, umut'totsuppopi. **25** Ki
nissoo'yi iskska'tuksinni koku'yi Jesus itsitappo'ax,
omuk'sikimi itokh'itauauokau. **26** Ki otus'ksinimatsax
otsinno'ossauaie umuttokhitauau'okani omuk'sikimi,
ap'aitsitaiau, ki an'iau, Sta'awina; ki oko'pusuai
itokum'iau. **27** Ki Jesus kaiip'sitsipsatsiuax, ki an'iu,
Okh'situkik; nitam'i; Piniko'puk. **28** Ki Peter
nokut'anistsuaie, Nin'a kum'amieniki ani'kit ksesto'a
nok'itotosi nok'itsitupauauokasi omuk'sikimi. **29** Ki an'iu,
Puk'siput. Ki Peter otinnisa'atossi akh'iosatsis,
itokh'itauauokau omuk'sikimi mok'ittapposi Jesus. **30** Ki
otsinis'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumutup'suppopiisi
omuk'sikimi ita'sainiepuyiu, ki au'aniu Nin'a,
Komotse'piokit. **31** Ki Jesus itup'sauksikins'tsakiuaie ki
itsen'uaie, ki an'istsuaie, ksesto'a enukaumai'tukkiua,
kumauk'saietukikis? **32** Otsito'tosau akh'iosatsis,
itsiksist'sopu. **33** Anniks'isk itsup'popixk akh'iosatsis
itoto'iauaie ki atsimmim'miauaie ki an'iaiu, E'mumi

kitam'i Ap'istotok'iuā okku'i. **34** Ki otau'pūmmossau, itoto'iau Gennesaret ĩstau'ōssīni. **35** Ki annim' ĩstsīn'ax, ots'ksīnuoōssau, itūp'skūkiau kōnūs'ksōkkum sa'akapotsi, ki itotsīp'iauaie ikōnai'oktokosix: **36** Ki au'kōmōnīstsiauaie (Jesus) mōkskaks'īxenīsax oso'kōsīm itssaiin'ikaists: ki manīsts'eipi kaien'īmīx ũn'nineetsīmi sokap'okuttotoax.

15 AI'SĪNAKIX ki Pharisees, Jerusalem ĩtsitappimix otsit'totaakax Jesus, ki an'iau, **2** Tsanīstapiuats umut'ūnīstūpaipixipiau ũkaitappix otūn'īssuaiauēsts? Oyīs'sax ke'tan, matūstsīmiu'ax. **3** Nokūt'anīstsiuax ku'maukanīstūpaipīxipuaiīks Ap'īstotokiuā otse'poawsīnni kōk'satsīsaai kīksīs'tapūnīssuai? **4** Ap'īstotokiuā an'iu, atsīmīm'mīsau kīn'a ki kīksīs'ta; ki, annōk' ai'pakosīnikuyiuōk un'ni ki oksīs'tsi, unnianīstse'īnsā. **5** Ki kitan'ipuu annōk' an'īstsiuōk un'ni ki oksīs'tsi, kotūk'sīnaie, kitak'ototokuinanipi nēsto'a, **6** Ki kūt'atsīmīmīmmiuax un'ni ki oksīs'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauēsts kumut'saiepumapīstutsipaie Ap'īstotokiuā otse'poawsān. **7** Kitsīksīs'tapokōmmotsitappiansuai! Esaias prophet kit'sokapenūpanikoau, ki an'iu, **8** Am' ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ēsts, ki nimut'atsīmīmīmīmmokiau oto'ūniuauēsts: ki u'skēttsipōppuanēsts nītsīp'piokokiēsts. **9** Nītsīksīs'tapatsīmīmīmīmmokiau, ōk'aumaitsipīsts āt'suaiīksīnīmats'iauaax nīn'ax otan'ipuuauēsts. **10** Ki nan'nikōttsiuax o'tappiisīnna ki an'īstsiuax, Okh'tok, ki sokap'okhtok; **11** Annik' itsūp'popiik maoi'i

matokapīstotok'atsaie nīn'aii; annik' sūk'siik maoi'i
itokapīstutuyiu'iu'aie nīnaii. **12** Ki otūsksīnimats'ax
otsītota'akax ki otan'ikax kikūt'ūsksīnīpa Pharisees
otsīs'kūksau otokh'tsīsau annik' epo'awsīnik? **13** Ki
nokūt'ūniu, kōnai'sūpipumanīsts Nin'a spots'im
okūt'taisūpipumattopīstsi ak'sūskōpattopiēsts. **14**
Amau'patokau; naps'tsiotūppīnnūkiu naps'tsix. Ki
naps'tsiuā ātūppīn'nūssi napstsi'i, atūn'iaksīnni
akai'akitsūppopiiau. **15** Peter itūman'īstsiuaie,
nokksīnīm'atsokīnan am'om parable. **16** Ki Jesus
an'iu, kikūttaisakiaisauaiokhtsīmīpiuaua? **17**
Kikūttaisauaiokhtsīmīpiuaua, annik' itsūp'opiik maoi'i,
itūp'sūppopiu mo'koanni ki ipsai'piosop? **18** Ki
annists'isk itsūks'isk maoi'i u'skēttsipōppi itsūks'iax; ki
itokap'īstutuyiauaie nīn'aii. **19** U'skēttsipōppi
itsūks'ēsts sauum'itsitsitanīsts, inik'sīsts, auōk'otanīsts
kōmos'ists, īstūp'saiepītsīnni, atauūn'īssīsts; **20**
Am'ostsk itokap'īstutuyiauaie nīn'ai'i; ki maks'oyīssi
otsauomūs'tsīmīssi matokapistutuyiuats nīn'aii. **21** Jesus
itūmīstūpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon īstssoots'īsts
itsitap'po. **22** Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu annists'isk
issoots'istsk, ki itasaine'poattsuaie, ki an'iu, Kīm'okit
Nin'a, David okku'i! Nitūn'na eiko'ksīstutoau
maka'pistaaw. **23** Ki matsitsitsipsattsuatsaie. Ki
otūsksīnīmatsax otsītota'akax ki otau'kōmōnikax ki
an'iax Ūnnīstūp'skōs; nitūsksauasaine'poūkīnan.
24 Ki nokūt'anistsiuax, nikak'itūpskoko Israeli
īstat'stanix emūk'ikīnaiīx. **25** Otsitūmitota'akaie ki
otatsīm'mīmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! **26** Ki

nokūt'anīstsuaie, matōkhsiu'ats mōk'otsīssi pokax
 otsau'ōšīnoaii mōkitūp'apīxīsēsts imitax'. **27** Ki (ake'uā)
 an'iu, E'mūniu, Nin'a; ki imitax' au'attomiau pinikēsts
 īnnīssi'īsts otsin'aimoauai otsitau'yipiaie. **28** Jesus
 itūmok'anīstsuaie, Ake', omūk'o kītaumai'tūksīnni:
 Ūnnianīstsits'tsīs kitsitsi'tatopi. Ki otūn'ni ikuttotoai'īnai
 annik' itai'ksīstsikumioipik. **29** Ki Jesus itsīs'tūpaatomaie
 annim', ki itast'toto Galilee istomūk'sikīmi; ki ita'mīssō
 nitum'mo ki itau'piu annim'. **30** Ki akai'tappix
 otsito'taakax, ki ipokom'iauax ūs'tsekaiix, naps'tsix,
 kūttaiai'puyix, iko'mūksix, ki akaiēm'ix stsīk'ix ki Jesus
 okt'sīsts itsīn'apīksīstsiauaax; ki ikut'tutuyiuax: **31** Ki
 kōnai'tappix ek'skaietūkkiau, otsīnno'ōssauax
 kūttaiai'puyix otse'puyīssax, ki iko'mūksīx
 otokut'totoōsax, ki ūs'tsekaiix otatau'ōkāsax, ki naps'tsix
 otsaps'ax: ki ūs'tsakōttsiau Israel īstap'īstotokii.
32 Jesus itūmīn'nikōttsiauaax otūsksnīmats'ax,
 ki an'iu, nitai'kīmaiaua o'tappiisīnna nioks'kai
 ksīstsiku'īsts nitopokau'pimokiau, ki matokoyiu'axau:
 ki nimat'aksīstūpskoauaxau otau'notssau
 ōkskakūmitseni'au moksoku'i. **33** Ki otūsksnīmatsax
 an'īstsuaie Tse'ma nōkitotsipīnan'a ke'tani
 manīsto'mūkopiaua mōk'otkuīsēsts o'tappiisīnna? **34** Ki
 Jesus anīstsiuaax, Tsanetso'a ke'tanīsts kitsinan'oauēsts?
 Ki an'iau, Ikīt'sikaiiau, ki unna'tosīmi inūk'umix. **35** Ki
 an'īstsiuaax o'tappiisīnna, ksōk'kum mōkittopasax'ax. **36**
 Ki mat'sīmēsts ikīt'sikaiēsts ke'tanīsts ki mammix',
 ki a'tsīmōiikau, ki a'mīnōtsīmēsts, ki ikotsiaua
 otūsksnīmats'ax, ki ūsksnīmats'ax ikotsiu'ax

o'tappiisinna. 37 Ki ikõnau'yiau, ki ikuyi'au; ki mat'simiau pinikēsts itskim'iauēsts ikīt'sikaii isksimmatūk'isokaiists itui' tsists. 38 Anniks'isk au'yixk nissoyīm'i omūk'sikepīppix nīn'ax, ki akex, ki pokai. 39 Ki itsīs'tūpskuyiu o'tappiisīn'na, ki itsīt'sūppopiu akh'iosatsīs, ki ito'to Magdala istssootsīsts'i.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau ki as'saksinnuyiauaie, ai'puinūmiau mōkanīs'tsinnomoōsax spots'im itap'stosīnni. 2 Nokūt'anīstsiuax, autūkkus' si, kitan'ipuan ak'etameksīstsi ku; āmawk'issoksīstsiikuists. 3 Ki ksīskūnna'tūnnīssi, ak'akapīksīstsiiku annok' ksīstsiiku, amawk'issoksīstsiikuists ki ikikīn'inatsiu. Kitsīksīs'tapokāmotsitappiansuai! Kitokot'ainipuau assoksīs'tsiikuists ostokso'auēsts; ki kimatokot'ainipuau annīsts'isk ksīstsiiku'istsk itsap'stosīsts. 4 Otsauum'itsitappiisīn'na ki otau'ōkotaitappiisīn'na ap'satsīmiau apsto'sīnni; ki matakokotau'axau apsto'sīnni; prophet Jonas ota'p'stosīnni akokotauaie'. Ki skītsiu'ax ki itsīs'tapu. 5 Ki otūs'ksīnīmatsax otau'pūmmosau pakhts'esaiīksīnīmīmīu mōk'atūksau ke'tani. 6 Jesus itūm'anīstsiuax Mokōk'ik ki iskskats'ik Pharisees ki Saducees itsi'kopūtsketatsīsau. 7 Ki ai'sītsīpsattseiau, ki an'iau, nimatotsipīnan'a ke'tani, 8 Jesus otsīnno'ōsax, an'istsiuax, Inūk'aumaitūkkix, kumauk'sītsīpsattseipuaaīks, kitsauo'tūksuai ke'tani? 9 Kikūt'taisakīaisauokhtsīmīpuaua, kikūttaisauūksīnīpuaua nīsito'mūksikepīppix matap'pix itssīsttu'īsts ke'tanīsts, ki tsanetsō'ā

kitots'ipuauešts ĩksšimmatük'isokaišts? **10** Nįstoyĭm'i
 omük'sikepĭppix matap'pix ĩstokĭtsikaists ke'taništs ki
 tsanetso'ă kitots'ipuauešts ĩksšimmatük'isokaišts? **11**
 Kumauk'staiokhtšĭmipuauaisks kimat'sĭtsĭpsattopuau'ats
 ke'tani, kőkĭskskatsissuai Pharisees ki Saducees
 ĩstsi'koputsketatsĭsau? **12** Itüm'ĭksšĭnĭmĭiau
 matsemĭu'atsax mőkšĭskatsĭsaie ke'tani
 ĩstsi'koputsketatsĭs, ki ai'semĭuaxmőkš'ĭskatsĭsaie
 Pharisees ki Saducees ots'ksšĭnĭmats'tüksuaiax. **13** Jesus
 otsito'tosi Cesarea Philippi, ai'sųppoštšesattsiuax
 otüksšĭnĭmats'ax, Tsa anĭu'axau matap'pi nesto'a nĭn'au
 okku'i nők'ųmsi? **14** Ki an'iau, stsik'ix John Baptist:
 stsik'ix, Elias: ki stsik'ix, Jeremias, ki stsik'ă prophet. **15**
 An'ĭstsiuax Tsa kitak'anĭpuau nők'ųm-si? **16**
 Ki Simon Peter nokūt'anĭstsiuaie ksęsto'ăkauk
 Christ, Ap'istotokiuă ĭpai'tappĭuük okku'i. **17** Jesus
 nokūt'anĭstsiuaie kitatsĭm'si, Simon Bar Jonas. ĭk'sisakuyi
 ki aa'pųni kimat'ųksšĭnĭmatsok'astsau: nĭn'a
 spots'im kituksšĭnĭmats'ok. **18** Ki kita'atanĭsto,
 ksęsto'akauk Peter, ki am'om ok'otokųm
 nitak'ittokhitokoĭska church; ki Hades istokh'sepĭstanĭsts
 matakatsiu'atsaie. (Hadęs g86) **19** Ki kitai'akokoto spots' im
 ĩstšĭn'naiisĭnni itotai'kauaipixĭxtųkiopi; ksők'kum
 kitai'akomĭanĭstomopipi, spots'im ak'itomopipo;
 ksők' kum kitai'akomĭanĭstapotsippi spots'im
 ak'itapotsip. **20** Itüm'anĭstsiuax otüksšĭnĭmats'ax
 mőkstaitšĭnnikođsax'aie osto'i otųm'si Jesus Christ. **21**
 Annik' Jesus itaumųtųp'anĭstšĭnomoyuax
 otüksšĭnĭmats'ax manĭstakittappopi Jerusalem,

manistaks'ipuinaistoto'awpianaie omüx'ïmïx
ki omük'atoiapiekuax ki ai'sïnakix, ki
manistaks'enitawpiauiaie, manistaks'ipuaüstotoawpiauiaie
nioks'kai ksïstsikui. **22** Peter itümo'toyiuiaie,
ki aumütüp'sitsïpsattsïuaie, ki an'iu, Nin'a
kökünïstšïp'piokosi; matakittotstsiu'ats ksësto'a. **23** Ki
itapotükau'iaie, ki an'ïstsiuaie Peter apüt'tokokit, Satan;
kök'kïtstsskïmsküki; kimatsskümüau'ats Ap'ïstotokiüä
kitsksska'tüksists annom' ksökkum. **24** Itümanïstsiuax
otüksinïmats'ax Iststsi'ki matap'pi makopokiuo'össi
nësto'a, ünnianïst'auütsikïmatsïstotos, ki ünnianïstto'tsïs
otauai'staksïnni, ki ünnianïstopokiuos nësto'a. **25**
Annök'aiakitsikömotsepiosiuok opai'tappiisïnni,
akatsstomaie': ki annök' itai'akatsstomök opai'tappiisïnni,
nëstoi umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. **26** Tsanetso'ä
matap'pi ak'okuiïstüpasokuiïm'ats minan'attüssi
könüs'ksökkum, ki atsto'si otsipai'tappiisïnni? Awx'a
otai'akokotawpiaie opai'tappiisïnni? **27** Nin'au
okku'i akototo'yïnaie Un'ni ots'tsapïnasïnni ki
oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki kõnai'tappix
manïstsi'piësts otap'otüksuauësts ak'ünïstokotsiuax. **28**
Kit au'münïstopuau stsik'ix annom' itai'puyiau,
matakstattsïm'axau eïno'sïnni otsauomai'noösau nïn'au
okku'i otsïn'aipuksipusi möks'ïnaiisi.

17 OTAIKSIUO'ËSTS nauyi ksïstsikuïsts Jesus
mat'toyiuax. Peter, James, ki John oskün', ki
itünïstüp'p'iuax spi'tummo. **2** Ki otsakiainoösauaie
it'oketsistümiïnai; ki ostoksïs'i ïkkün'natsïuaie
manist'ïkkünnasuyipi nato'si, ki otsïstotos'ists

ksix'ınatsiēsts manīsti'ksix'ınatspi ksīstsikui. **3** Ki sat'sit, itsina'kuaiēmiau Moses ki Elias, ki ai'sītsīpsattsiauaie. **4** Peter itūm'anīstsiuaie Jesus, Nin'ā, ōkh'siu annom'nōk'ittaupisīnan: ōkh'sitūkkieniki, nōkapīstutsīsīnan annom'nioks'kai api' manists; tuks'kāii kōksinan'attosi, ki tūks'kaii Moses mōksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mōk sinanattosi. **5** Otsakiai'puyīssi, sat'sit īkkūn'aisoksisīkuyi ituyi'kūnakoaiu: ki sat'sit, epo'awsīnni itots'tsiu assoksis' tsikui, ki an'iu, Am'o nitūk'omīmokos nitsekōkh'sīmmau; okh'tok. **6** Ki ūksīnīmats'ax otokh'tsīsauaie itopi'iau ostokso'auēsts, ki eks'kaikopumiau. **7** Ki Jesus ito'to, ki i tsīxen'iuax, ki an'iu, Nīpuauk', ki piniko'puk. **8** Ki ot'sūpsau matsīnnuyiau'axau matappix, kaks'īnnuyiau Jesus. **9** Ki nituin'moyi otsīnīssat'tosau, Jesus itsem'iuax, ki an'iu, Pinanīs'tok matap'pi kitsīnip'uauēsts, Nīn'au okku'i otsauomāt'sīpuausi eīnsīn'ni. **10** Ki otūs'ksīnīmatsax aisūppoōttsesat tsiauaie, ki an'iau, mauk'auaniīsksisīxau ai'sīnakix ak'otomoto Elias? **11** Ki Jesus nokūt'anīstsiuax, E'mūniu, Elias ak'otomoto, ki akokōnau'kōmototom. **12** Ki kitan'īstopuau, Elias ūk'auto, ki matsksīnnuyiu'axauaie ki nitsīs'tutuyiauaie manīstūp'stapiau. Neto'yi akūnīstai'puīnattsiauaie Nīn'au okku'i. **13** Itūm'īsksisīnīmiau ūksīnīmats'ax umutai'sitsīpsi John Baptist. **14** Otsito'tosau o'tappiisīn'na, nīn'aii otsito'taakaie itsito'topīstuksīsano'pīnaie, ki an'iu, **15** Nin'a kīm'īs noko'a; au'atusīnau ki eks'īpuīnūm: ai'kapitsuiopiu istsii ki ai'kapitsuiopiu okke'. **16** Ki nitsitotsip'iauaie kītūsksīnīmats'ax ki matokotokuttotu

yiuaxauaie. **17** Jesus itüm'āniu, o'sauomaitükkesinna ki
 otapok'apitappisinna! Tsanetso'a kitakopokau'pimopa?
 Tsanetso'a kitak'itsitattopu aua? Puksipĭp'potokĭk.
18 Ki Jesus seĭtsĭp'sattsuaie sauum'itsĭstaaw;
 ki itsŭksiinai; ki annik' pokau' ikut'totoau. **19**
 Ũksĭnĭnats'ax itüm'itotoiauaie Jesus ki an'iau,
 numauk'sauokotsatŭppiksĭstŭnan? **20** Ki Jesus
 an'ĭstsiuax, Kitsauomai'tŭksĭnni: kĭtau'mŭnĭstopuau,
 kemŭk'enŭkotsĭssi kitaumai'tuksĭnni, manĭst'omŭkopi
 mustard itotai'sŭpipumauopi kitakokot'anĭstop am'om
 netum'moyi ōk'ŭmĭstŭpotosi omim', ki ak'itŭpitsiu;
 ki matakitsipa kikŭt'taakokotsĭstutsipuaii. **21**
 Am'oi ũnanĭstap'pi matomai'sŭxiuats saiĭts'tsĭsiau
 a'tsĭmoiikani ki sauau'yisĭnni. **22** Ki otsa'kiitaupĭssau
 Galilee, Jesus an'ĭstsiuax, Nin'au okku'i ak'okotau
 matap'piĭx: **23** Ki aks'inittsiauaie, ki nioks'kasi
 ksĭstsiku'ĭsts, akŭtsitsipua'atsau. Ki eks'kaĭkĭĭnetŭkkiau.
24 Ki otsĭtto'tosau Capernaum, anniks'isk
 au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau,
 kŭttomisauaiponitau'atskitsĭn'aim? **25** An'iu, A, ki
 otsipĭs'si nap'ioyĭs Jesus i'tomsitsipsattsuaie, ki an'iu Tsa
 kitsta'pa, Simon? Tŭkka' au'tuyiua mĭx'kĭm ksōkkum
 ĭtsĭn'ax? Otauŭt'okosĭx, ki pie'tappix? **26** Peter
 an'ĭstsiuaie. Pie'tappix. Jesus an'ĭstsiuaie, o'kosoauax
 matakotŭmaiponitau'atsax. **27** Ki, nōkstaisau'kosatsōsau
 ĭs'tŭpuk omŭk'sikĭmi, ki sua'piksĭstsĭs amik'atsĭs, ki
 mammi kitotom'omikani mattos'; ki pakuiĭn'ainiki
 kitak'okonoau mix'kim: annōk' mattos', ki ko'tsĭsau,
 kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otūsksñimats'ax itoto'iau Jesus
ki an'iau, Tūkka' mīstūpomūksīm'a spots' im
istsñ'naiisinni? **2** Ki Jesus itsñ'ikōttsuaie inūk'sipoka ki
itūt'sikipotoyiuax. **3** Ki an'iu, kitau'mūñīstopuau
saiisau'aitsinoeniki, ki saie'tumanīstsñnoeniki
inūk'sipokax, kimataksipi'puaua spots'im īstsñ'naiisñni.
4 Annōk' aks'inūksipokaīstutosiuōk manīst'inūkstsimipi
am'o pokai'i, itsīs'tūpomūksīm spots'im īstsñnaisñni. **5**
Ki annōk' ak'autuyiuōk tuks'kai inūk'sipokaiīstotosiisk,
nēsto'i nitau'tok. **6** Ki annōk'īstsskīm'skūkiats'iuōk
tuks'kūmi anniks'īsk inūk'sipokaxk nitau'maitokixk,
ōkh'siu pikiak'iokotoki kñ'attossaie, ki inets'īssi
omūk'sikīmi. **7** Istsskīm'skūksñni it'okapiu
ksōkkum, Istsskīm'skūksīsts ak'itotoiau; ki annōk'
nñ'auōk paiuk'sipīppotomōk īstsskīm'skūksñni,
aks'ksñīmaie maka'pi! **8** Ūn'nikaie kotsīs' ki
kokōt'si īstsskīm'skūkiats'otsenikiau, kōksñit'au,
ki mīs'tūpapīksīstaiāu: itōkh'siu kōk'kitsipīssi
opai' tappiisñni kōks'īstsekaiisi ki kōk'opokōksi,
kōkstaitūp'apixīkōsi kūttaiaiapunstsiasii ki
kitai'akokōtsīsts ki kitai'akōtsīsts. (aiōnios g166) **9** Ki
koōps'pi īstsskīm'skūkiatsotseniki, sauau'tos, ki
mīs'tūpapīksīstsīs: itōkh'siu kōk'kitsipīssi
opai'tappiisñni tuks'kūm moōps'pa; kōkstaitūp'apixīkosi
kūt'taiaiapunstsiasii, ki kitaiakoōpspīx. (Geenna g1067) **10**
Mokōk'ik kōk'stauksīstotoawsi tuks'kumā am'oksk
inūks'tsīmīx: kitan'īstopuau spots'im oto'tokatatsuaux
ūsks'skatsīmīāu Nin'a ostoksīs'aie spotsim otsitau'pipi
11 Nñ'au okkui ito'to mōkitsikōmotse'piōsaie

annök' at'stauök. **12** Tsa kitüs'tapuau? Nin'an minan'attüssi kepĭp'pi emük'ikĭnax ki tuks'kümi itünis'tapu, küttoimisauüsskĭtsĭmiu'axau piksĭp'pi piksi'koputsi, ki küttoimisauaitappo'ats netum'moĭsts, ki küttoimisauapsüm̄miuats annök' nittüppu'ök? **13** Ki iküm'okonoössaie, kitau'münĭstopuau manĭstse'tametükkipi ax piksĭp'pi piksi'koputsi otsaiĭs'tapusax itsĭs'tüpskaietametükkiu annök' ikon'ĭmauök. **14** Neto'i omat'sitsitanats Kin'ă spots'im tuks'kümi anniks'isk inŭx'tsimixk mök'saiinakuaiĭssau. **15** Stsik'i, kumu'pappiipi sauo'kömotsĭtototseniki, matan'ĭstsĭs otsauo'kömotsitappiisĭnni, ksĕsto'a ki osto'i namĭs tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau kumu'pappiipi. **16** Ki saiokh'totseniki, tuks'küm tsöktau na'tokumix pokitappomĭsau, kõnai'poawsĭsts möks'eikosau, otokh'tsĭsau natsitappix, tsoktau nioks'kaitappix. **17** Ki sauokli'toŭsax, anĭstsĭs'church: ki sauök'kh'tsĭssi church, ũnnianists'is sai'etükkiuă ki publican. **18** Kitau'münĭstopuau, kitsit'aiipipi ksök'kum, akitaiipip spots'im: ki kitsitapotsippi ksökkum, akŭtsitapotsip spots'im. **19** Kimat'anĭstopuau, netum'anĭstsitsitainoainiki kitak'aukömönisuai, Nin'a spots'im aks'ĭstutomoyiuaxaie. **20** Natokümi tsoktau nioks'kümi nitsĭn'ikösim itsitomo'oaupi nĭt'sitaitütsikiaupi. **21** Peter itŭmitotoaie, ki an'ĭstsiuaie, Tsanetso'awtau numu'pappiipa nõksauumitsĭstutuyĭssi, ki nõks'ksĭnnoössi? Akokitsikaiasts? **22** Jesus an'ĭstsiuaie, Kimatanĭstopa ikĭt'sikaiĕsts, ikitsikippuiĕsts ikit'sikaiĕsts. **23** Spots'im ĭstsĭn'naiisĭnni

nitum'anīstsiu omūx'īna annōk' ak'okōkitsīmaiauōk
 otsitappim'ix. **24** Ki otau'mūtūpūkstūkkisi tuks'kūm
 ot'sittotsippotokaie, ke'pi omūk'sikepīppoyi mix'kīmix
 otai'akokotopixaie. **25** Otsai'itstsīssi mōkokotōsai'e,
 Otsīn'aim an'īīnaie mōk'apikosaie, ki otokem'an ki
 o'kosix ki otokōnai'naništs, ki mōkotoku'yīsax
 mīx'kimix. **26** Otsitappimi itopīstuksīsano'pīīnaie ki
 atsīmīmmī'īnaie ki an'īīnaie Nin'a, pinane'tūkkit ki
 kitaksūpanīštsokoto. **27** Ki annōk' matap'piuōk otsīn'aim
 kaiīm'iuāie ki paio'toyiuāie ki ūnnim iks'ksīnnuyiuāie.
28 Ki neto'ōk matap'piuōk sūx'iu, ki tukskūm'i
 otopok'apotūkkimix ikon'oyiuāie otai'akokok'isk
 kepīp'pii a'pūnasainix; ki een'iuāie, ki paiu'tsīniūāie ki
 an'iu, Ponitat' kitai'akokokipix. **29** Ki otopokapotūkkim'i
 itoipīstuksīsano'pīīnaie, ki aukōm'ōnīstsiūāie, ki
 an'iu, pinane'tūkkit ki kitaksūpanīštsokoto. **30** Ki
 matōkhsitūkkīu'ats; ki itappo' ki itsipsts'tapīksīstsiūāie
 itai'okiakiopi,   otsauomaisūpanīštsiponitasaie
 mōkstaisūksaie. **31** Otopok'apotūkkimix otsīnīs'sax
 eks'kaīkikīnētūkkīau, ki ito'toiau, ki otsīn'aimoauai
 aiītsīnikuyiuāēsts. **32** Ki otsīn'aim otsīn'nikōttossaie,
 an'īstsiūāie, Sauum'itapotūkkīuā, kitai'akokokipix
 kitsīn'omokitan'ikipi: **33**   Kanīs'tsikīmopi
 kumauk'sauanīstsikīmaīsk kitopokap'otūkkimokā? **34** Ki
 otsīn'aim īstse'tūkki'īnai, ki itsitūpumūts'kaiūāie
 pu'īnaitappix otsauomai'sūppiponitassaie. **35** Neto'i
 Nin'a spots'im kitak'anīstotokoau saīsin'īminoainiki
 ku'sskētsipōpuāuēsts   kumut'aukīmaupuai
 kumu'pappīpīpīx.

19 Ki Jesus annists'isk epo'awsists otaiksiu'attosēsts Galilee itsistūpa'atomaie. Ki Judæa istssoots'ists, Jordan mīs'taputsim, itoto': **2** Ki akai'tappix ipokiuo'iauaie; ki annim' ikut'totoyiuax. **3** Pharisees itoto'iauaie, ki as'saksksīnnuyiauaie ki an'įstsiauaie, ōkhsiu'ats nīn'au kōnai' nūkūnīstapīsts mōk'anīstūpskoōsaie otokem'an? **4** Ki nokūt'anīstsiuax kikūtanīstop'ats sinak'sīn, annōk istsitsap'įstutuyiuōkax ap'įstutuyiuax nīn'au ki ake'u. **5** Ūn'nikaie nīn'au itai'akskitsiu ax un'ni ki oksīs'tsi, ki ai'akūkomīmmiu otokem'an: ki akitum'anīstoksisakumiau. **6** Ūn'nikaie matsīstokūm'axau, itse'tumanīstoksisakumiau. Ap'įstotokiau otsipo'totopīsts, pinits'tsīs matap'pi mōkai'aketotosēsts. **7** An'įstsiauaie, niauk'anii Moses ōk'okotōsi sinak'sin, ki ōk'ūnīstūpskoawsī? **8** An'įstsiuax Moses, kumut'sipotomokoau kitse'usskēttsipōppisui, kōkotūnīstūp'skoōssuai kotokem'anoauax; ki istsitsi'i matūtūnīstsiu'ats. **9** Ki kitanīstopuau annōk' akūnīstūp'skuyiuōk otokem'an, sauau'ōkotasaie, ki otai'kaokemaitaii stsīk'i itau'ōkotau: ki annōk' ikem'attauōk itūp'skoauōk, itau'ōkotau. **10** Otūs ksīnimatsax anīstsiuaie Ūnnianīsts'įssau nin'au ki otokem'an, matōkhsiu'ats mōk'okemsi. **11** Ki an'įstsiuax kōnai'tappix matokot'otsimaxaie annik' epo'awsīnik, anniks'isk iko'taxk nittsīmiauaie. **12** Itstsi'i iuai'itax itsipo'kaiiau; ki stsīk'ix matappix iuai'itsiauaia, ki stsīk'ix iuai'itastotosiaua, Spots' im istsīnnaisīnni umut'uaiītastotospiaua. Annōk' ikot'totsīmōk ūnnianīstots'įsaie. **13** Inūk'sipokax itotsipotaii

mõkittokhitsikĩns'tsaksax, ki mõkitatsĩmoikasi: ki
 ũksĩnĩmats'ax an'ĩstsiuax unnai'e. **14** Ki Jesus an'iu,
 Pokĩtsĩm'mokau inũk'sipokax ki pinanĩs'tokau
 nõkstai'pukspaaĩsau. Ũn'nianĩstaps'iau spots'
 im istsĩn'naiisĩnni. **15** Ki itokhitsikĩns'tsakiuax,
 ki itsĩs'tũpaatomaie. **16** Ki, sũppĩt, tuks'kũmi
 itsitotoiĩnaie ki an'iu, Őkhsĩn'ai, tsanĩstap'iu
 nõk'õkhsĩstutsipi, nõkkuinan'si ũsk'sipaitappiisĩnni?
(aiõnios g166) **17** Ki an'ĩstsiuaie, Kumauk'ainikũk'iks
 õkh'si? Matũtsitstsipa õkhsi, nitũks'kũm,
 Ap'ĩstotokiuã, itõkh'siu: makitsipim'eniki
 opai'tappiisĩnni, sat'sitẽsts okõk'itsĩmanĩsts. **18**
 An'ĩstsiuaie Tsĩstsĩmã? Jesus an'iu, kimataksenik'ipa,
 kimatakau'õkotapa, kimataksikõmos'pa,
 kimatakitũp'saiepitspa. **19** Ũkomĩm'mĩsau kĩn'a ki
 kiksĩs'ta; ki, kitak'anĩstũkomĩmmau kitopokau'pimau
 kanĩstũk'omĩmmospi. **20** Man'ikõppi an'ĩstsiuaie.
 Nĩtokõnũs' satsipiau am'ostsk nitsõk'umapiisi.
 Tsanĩstap'iu nikũt'tomũssatsipi? **21** Jesus an'ĩstsiuaie
 maksũpanĩs'tsĩminiki matap'ikõttoat kitsinan'ipi ki
 ko'tsĩsau kĩm'atapsix, ki kitak'okuinani treasure spots'im:
 ki puk'siput, pokiuot' nẽsto'a. **22** Ki man'ikõppi
 otokh'tsĩm'si annik' epo'awsĩnik, itsĩkikĩn'ĩistapu: tũk'ka
 ek'akauoi otsinan'ists. **23** Jesus itũm'anĩstsiuax
 otũksĩnĩmats'ax, kitau'mũnĩstopuau, ako'tsapsiuã
 ak'skotoitsipim spots'im ĩstsĩn'naiisĩnni. **24** Ki
 kimat'anĩstopuau aks'ĩstũpiksĩstspapiu'camel
 mõkotsisũppoksũx atũnau'ksis ĩstakũn'ikai, ki
 mataksiksĩstspapiu'ats ako'tsapsiuã mõk'itsipĩssi

spots'im istsin'naiisinni. **25** Otüsksinimatsax otokh'tsimsax ek'skaietükkiau, ki an'iau, Tukka' akokotsikömotse'piau? **26** Ki Jesus üs'sümuiuax, ki an'istsiuax matap'pix matokotsistutsim'axau; Ap'istotokuä ikotokön'apüstusimests. **27** Peter itüm'anistsuiaie, sat' sit, nitokönüsskipinan ki nitopokiuo'pinan ksestu'a. Tsa nitakanistokuinan'ipinan? **28** Ki Jesus an'istsiuax, kitau'münistopuau, ksesto'au kitopokiuo'puau nesto'a, Nün'au okkui otak'ittokhittaupissi ots'tsapñaiso'pötsis, ksesto'au kitak'ittokh ittau pipuau na'tsikoputtuyists asso'pötsists kökitokök'itsimattosau Israel istsistsikoputsix matap'pix. **29** Ki anniks'isk skim'ixk oko'auests, ki anniks'isk skits'ixk umu'pappiipuauax ki ot'akemoauax ki un'oauax, ki oksist'oauax ki otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsin'simmanoauax, nesto'i itskim' iauests, kep'ip'pi ak'okuyiau, ki akokuinan'attomiau üsk'sipaitappiisinni. (aiönios g166) **30** Ki akai'tappix matom'six ak'sakoissiau, ki sako'issix ak'otomsiau.

20 SPOTS' IM istsin'naiisinni netoi'nitsiu nün'au, nap'ioyis istsin'aim, annök kök'könisuxiuök mök'anistosi ap'autükkix, mökapotomoyisax otsin'simman. **2** Ki ökh'situkkisax mökokuyisax tuks'kai ksistsikui tüks'kümi apün'asaini itüp'skuyuiax otsin'simmani. **3** Ki nioks'kaii itai'ksistsikumioipi mat'suxiu, ki stsik'ix nan'nuyiuax nam'itaipuyiax itau'pumopi, **4** Ki an'istsiuax noköt'sitappoak insim'man, ki moköm'otsissi kitak'okotopuau, ki itappo'iau, **5** Nau'yi itai'ksistsikumioipi, ki piksu'yi itai'ksistukumioipi,

mat'süxiu, ki netoi' mat'anįstsiu. **6** Ki nitsiko'puttuyi itai'ksįstsikumio*pi*, itsüx'iu ki ikon'oyiuax stsįk'ix nam'itai*pu*yix, ki an'įstsiuax konai'ksįstsikuyi kumaukai'amitai*pu*isks annom'? **7** An'įstsiuaie mats'itstsipa matap'pi nōk' anikįnan. An'įstsiuax, Nokōt'sitappoak įnsįm'man; ki mokōm'otsįssi kitak'okuinan*pu*au. **8** Ki autūkkus'si, insįm'man įstšn'aim an'įstsiuaie otap'otomoki, ninikōt'sįsau ap'autūkkix, ki ko'tsisau saiak'inosatta*pu*iau, matom'okotsįsau sako'įssix, ki tūm'okotsįsau matom'six. **9** Ki įstoto'sau nitsiko'puttuyi itai'ksįstsikumio*pi* itaumūtųp'apotūkkix, kōnai'įnax ikōno'kuyiau apūn'asaini. **10** Ki matom'six įsto'sau, ūs'taiiau mōkoku'yįsuaie stsįk'i; ki ikōno'kuyiau apūn'asaini. **11** Ki otoku'yįsuaie, itųpaukape'poawtsiuaie nap'ioyįs įstōkšn'ai, **12** Ki an' iau, anniks'isk sako'įsix nituk'skau itai'ksįstsikumio*pi* itapotūkkiau, ki kanįstokotaiiau kanįst'okokipįnan ki ksįstsiku'i įstsiksįs'tutsįssįnni nitap'autūkkipįnan. **13** Ki an'įstsiuaie tuks'kūmi, Napi'a, kimat'omaikįmatsįstotopa: kikūt'tomaiōkhsitūkkipa tuks'kūmi apūn'asaini? **14** Matsit' kitsinan' ki mįs'taput; nitak'anįstokotau am'o sako'įssiu kanįst'okotopi. **15** Kūttomōkhsiuats nitsinan' naniįstsitsitapi nōk'anįstutsįssi? Kūtaukapiu'ats koōps'pi, mōk'ōkhsįssi nitsinan'? **16** Ki sako'įsix akotom'siau, ki matom'six ak'sakoįssiau; tūkka akaiēm'ix ni'nikōttaiau, ki un'natosįmix mat'toaiiau. **17** Ki Jesus otsitųpamįssosi Jerusalem, na'tsikoputtsix otūs'ksįnįmatsax itūnįstųpįp'iikax, ki an'įstsiuax, **18** Sat'

sit aitūpamīssau'op Jerusalem, ki nīn'au okku'i
akitūpomūts'kau omūk'atoiapiekuax ki ai'sīnakix, ki
akūnīstokōkitsīmūt'tsiiauaie mōks'eīnsaie. **19** Ki
akūtsitūp'omūtskau Gentiles mōkitapapīstotoōssauaie,
ki mōkitstsi'pīs'ossauaie, ki mōkauai'stōsuaie;
otsoks'kaiksīstsikusi ak'ūtsipua. **20** Zebedee
oku'ix oksīs'toauai ipok'itotomiauax oku'ix, ki
atsīmīm'miauaie, ki au'kōmōnīstsiuaie tuks'kaii.
21 Ki an'īstsiuaie, Tsa kanīstsi'itapa? An'īstsiu
aie. Anit am'ox nitai'akokosīx mōkittaupīsau
kitsīn'naiisīnni, tuks'kūma netots'i, ki tuks'kūma
e'aksīsauotsi. **22** Jesus an'iu, kimatsksīnip'uua
kitau'kōmōnikipuai, Kikūtaiakokotsīmipua annōk'
kos'ōk nimutai'aksīmipūk? Kikūtaiakokotūstapīnūkipua
ūsta'pīnūksīnni nimutai'akūstapīnūkipi? An'īstsiuaie,
nitokot'ūnīstspīnan. **23** An'īstsiuax kitak'ūtsīmipua
no'kosā, ki kitak'ūstapīnūkipua ūsta'pīnūksīnni
nimut'akūstapīnūkiipi; ki nimatsinanēstsau kōkokotosuai
kōkittaupisuai netots'i ki e'aksīsauotsi nesto'a, ki
anniks'isk matap'pixk Nin'a ūk'aisūppūtsīstotomoyiua,
otaksinan'oaiau. **24** Ke' pix otokh'tsīmsau
īstīmīm'miaua na'tsitappix ipapīīmnotseiix. **25** Ki
Jesus ninikōt'siua, ki an'īstsiuax, kits'ksīnipua Gentiles
otsīn'aimoauax otain'aiīskotokoaiua ki anniks'isk
omūx'īnaxk nokōtai'naiīskotokoaiua. **26** Ki
mataketūmanistsiu'ā ksēsto'au: annōk' ak'omūksīmōk,
ūnanīstap'otūksi; **27** Ki annōk' kitaks'īnnauūkōk
ūnanīstap'otūksi: **28** Nin'au okku'i matūtoto'ats
mōk'apotomoōsaie, mōk'apotomoōsi umut'oto, ki

mõk'itatsuaumütskotosi akaitappix opai'tappiisinni. **29** Ki otsistüpaatosau Jericho, akai'tappix ipokiuo'iauaie. **30** Ki satsit, natsitappix naps'tsix pitsiko'-otsim i tau' pix otokh'tsīsau Jesus umutak'itsskosaie awk'umiau, ki an'iau, kīm'okinan, Nin'a David okku'i. **31** Ki o' tappiisīn'na ai'semiauax mõkstaie'puyīsax: ki matsīstawk'umiau ki an'iau kīm'okinan, Nin'a, David okku'i. **32** Ki Jesus itsipu'yiu, ki nan'nikötttsiuax, ki an'iu, Tsa kõk'anīstutopuau? **33** An'īstsiauaie, Nin'a mõksikauopiisaii noõps'pīnanix. **34** Ki Jesus kaiīm'iuax, ki itsīksen'iuax oõps'puauax, ki oõps'puauax kau'opiau, ki itopokiuo'iauaie.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau Bethphage, itum'uasuaie Olives an'īstop Jesus itūp'skuyiuax na'tsitappix otūsksīnīmats'ax, **2** Ki an'īstsiuax, akap'ioyīs astsi'īm īstsi'pīk, kikitakstūmkonau ūsk'omūkstokiua aks'īksipīstau, ki o'kosepokai ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipīppotokīkau. **3** Ki sītsīpsatsenoainiki matap'pi, kitak'anīstaiu Nin'a au'anīstsiuax; ki ak'otūmūtsitūpskuyiuax. **4** I kõnan'īstutsip mõks'enūpanīstosi otan'iipiaie prophet ki an'iu, **5** An'īstok Sion otūn'ni, Sūm'mīs kitsīn'aimau kitsipuksipa'ak, ikīnīs'siu, ki ūskomūk'stoki itokhitopiu, ki o'kosepokai ūskomūk'stoki o'kosaie. **6** Ki ūksīnīmats'ax itappo'iau, ki Jesus itūn'īstutsimīax manistanīstopiāx. **7** Ki itsipuksipīp'pīauaie ūskomūk'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsīstotos'oauēsts ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, **8** Ki ek'akaitappix saie'kuyīiauaie otsīstotos'suauēsts moksokui; ki stsīk'ix

kaiak'ĩmiau okũn'iksĩsts ki moksoku'i itõkh'tũmiauẽsts. **9**
 Ki anniks'isk matap'pixk i'tomaumattoyixk ki
 itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna
 ũnnianistsitũp'itsĩs David okkui: Atsĩm'siu annõk'
 aipuksipu'õk nin'a otsĩn'ikõsĩm; Hosanna mĩs'tũpspiu. **10**
 Otsitsipĩs'si Jerusalem, konai'akapioyis ap'aitsitaiau, ki
 an'iau, Tũkka'ats? **11** Ki akai'tappix an'iau annõk'auk
 Jesus Nazareth itsiprophet, Galilee ĩstauõsĩm'im. **12** Ki
 Jesus itsipim Ap'ĩstotokiuã otatoi'apioyĩs ki anniks'ĩsk
 itsipst'anmũtskotũkixk, ki itsipstawk'pumaxk
 nato'i'apioyĩs, itsai'tũpiksĩstsuiax, ki au'õtsuautuyixk
 otsit'aisĩnakipuauẽsts ima'pĩximẽsts, ki au'mũtskotũkixk
 kũkku'ix otsasso'põtsuauẽsts ima'pĩximẽsts. **13** Ki
 an'ĩstsiuax, Sĩn'aip, Noko'ai ak'anĩstop a'tsĩmoiikapioyĩs,
 ki ksẽsto'au kanĩs'tutsipuau kõmos'iepĩtsix oko'auai. **14**
 Ki naps'tsax ki ũs'tsekaiix itsipstotoyiauaie Natoi'apioyĩs;
 ki ikuttotoyiuax. **15** Ki omũk'atoiapiekuax ki
 aisĩnakix, otĩnĩs'ẽsts skai'pĩssitapĩsts otap'ĩstutsipĩsts,
 ki pokax otsitsĩpst'awkkumsau nato'i'apioyĩs,
 otan'ĩssau Hosanna ũnnianĩstsitũp'itsĩs David
 okku'i, eks'kaaisauõkhsitũkkiau. **16** Ki anĩstsiauaie,
 kikũttaiaiokhtsĩp'ã otan'iipiau am'oxi? Ki Jesus
 an'ĩstsiuax, A; kikũttomisauanĩstopa sĩnaksin, pokax ki
 ũs'stax maau'auẽsts kumut'totssũpanistsĩstutsip
 ĩtsak'sin? **17** Ki itskĩt'siuax ki akap'ioyĩs
 ittũp'sũxkitsĩmaie Bethany; ki annim' itsok'au. **18** Ki
 ksĩskũna'tũnni mat'skitapposi akap'ioyĩs, itun'otsiu.
19 Ki otsĩtsĩnno'õsi moksoku'i omũx'iniĩstsĩsi,
 itoto'aie ki matsitokonĩmau'atsaie, nam'itaitsii

suo'pokists, ki anistsuaie, Ūnnianist'saušksaiñ as it
ksęsto'a. Ki omũx'inistsis sotũm'ikũnipisuiu.

(aiõn g165) 20 Ki ũksñĩmatsax otsñis'au,
skai'etũkkiau, ki an'iau, Mau'maikipikũnipisuiu!
21 Jesus an'istsuax, kitau'mũnistopuau
Aumaitũkkienoainiki, saietũkkienoeniki itsistuts'ipi
omũx'ĩnistsisi kimataksikaksistutsipa, ki
nokũt'anistomĩnoainiki am'o nitum'moi, ũnistũp'itsit, ki
ũnistũp'apiksistũkit omũk'sikĩmi; ak'ũnistutsip. 22
Kitak'omianistau'kõmõnipuai a'tsĩmoiikainoeniki
aumai'tũkkienoeniki, kitak'okoksui. 23 Ki otsitsipis'si
natoi'apioyis, omũkatoiapiekuax ki matappix
ot'omũximoauax otũs'ksñĩmatstũksi ito'toiauaie, ki
an'iau, Tsanistapotũmapsĩn'na kumut'anistutsipiau
am'ostsk? Tũkka' kit'okokaii am'ok otũmapsĩnnik? 24 Ki
Jesus an'istsuax kitak'oksũppoõtsesattopuau tuks'kaii
anik'ienoainiki kitak'õtanistopuau otũmap'sĩnni
numut'auanistutsipi am'ostsk. 25 John õtũs'tapĩnũksĩnni,
Tsema itotstiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki
ai'sĩtsĩpsattseiau, ki an'iau, mak'anĩnaniki spots' im;
nitak'anikĩnan, kumauk'stauaumaitoauaišksix? 26 Ki
mak'aninaniki ma tap' pi, nitstũnnauũnaniau matap'pix;
tũk'ka ikõn'auaniau John mõkoprophetsi. 27 Ki
anistsuaie Jesus, ki an'iau, Nimatokot'anipĩnan. Ki
an'istsuax, kimatokot'anistopuau otũmap'sĩnni
nimut'auanistutsipiau am'ostsk. 28 Ki Tsa kit'stapuau?
Tuks'kũmi matap'pi, na'tokũm o'kosix; Ki matom'sii
itoto'aie, ki an'iu, noko'ã, matap'otũk kit annok'
ksĩstsiku'i nitsñ'sĩmman. 29 An'iu Nimat'akittappopa: ki

itsako'isauaitsitau ki itsitap'po. **30** Ki matstsĭk'i itoto'aie ki mat'anĭstsiauae. Ki an'iu nitak'ittappo, nin'ă; ki matsitappo'atsaie. **31** Tŭma' amoxi ũs'satsĭma un'ni otsitsi'taniaie? An'ĭstsiauaie, Matom'siuă. Jesus an'ĭstsiuax, kitau'mŭnĭstopuau kitsauomai'pisuai Apĭstotokiŭa ĭstsĭn'naiisĭnni publicanĭx ki mats'akex ai'aksipimiau. **32** Tŭk'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiisĭnni ĭstokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicanix ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksĕsto'au kitsĭnĭs'uai kimatsakoisauaitsitapuaua kŏkaumai'toausuai. **33** Okh'tsĭk stsĭk'i parable, itstsiu' tuks'kŭmi nĭn'au, nap'ioyĭs ĭstsĭn'aim, itsŭppipumattomaie ĭnsĭm'man min'istsix, ki itsĭtse'pĭskŭnattomaie, ki itatun'iakiu itsĭn'iokkeĭmskaupi, ki spiap'ioyĭs itap'ĭstutsĭmaie, ki itŏk'kumatokuyiuax ai'ĭnsĭmax ki itsi'pio: **34** Ki otas'tsĭssi mĭn'ĭsts otai'akitsetspiĕsts itŭp'skuyiuax otap'otomokix aiĭnsimax mŏk'okuyĭssi ĭstsĭn'ĭsts. **35** Ki ai'ĭnsĭmax mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kŭmi, itauaiak'iauaie, ki stsĭk'i initsi'auaie, ki stsĭk'i okotokix itau'aiakiauaie. **36** Ki mats'itŭpskuyiuax stsĭk'ix otapotomokix: ki netoi' an'ĭstutuyiauaax. **37** Ki sako'okhtsim, itŭp'skuyiu okku'i, ki aniu, ak'atsĭmmimmiau noko'a, **38** Ki ai'ĭnsĭmax otsĭnno'ŏssau okku'i an'ĭtseiau Am'o otak'sinan; ki, ŏks'enĭtai, ki nŏksinan'attopĭnaniau otsinan. **39** Ki een'iauaie, ki itsai'tŭpiksĭstsiauaie ĭnsĭm'man, ki initsi'auaie. **40** Oto'si insĭm'man ĭstsĭn'aim, Tsa' akanĭstutuyia'atsax anniks'ĭsk ai'ĭnsĭmax? **41** An'ĭstsiauaie, ak'saiĭnaknaiatsĭstutuyiuax

anniks'isk sauum'itsitappixk, ki ai'akökkumatuyiuax
otsin'simman stsik'ix ai'insimax, anniks'isk
aiakokotsiauaie istsin'ists aits'ysau. **42** Jesus an'istsiuax,
kikuttomaisuanistopuaiïksix natoï'sinaksists, Ok'otoki,
annök itsis'tüpapiksistauük aiokotoksapiokoïskaiiau,
netoi'nitsiu koke'i istotom'okotok; am'ok Nin'a
ot'apïstutüksinni ki skaie'tsip noöps'pïnanïsts? **43**
Űn'nikaie kumut'anïstopuau Spots'im istsin'naiisinni
ak'otsip ksësto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'isk
aks'inasiïkk. **44** Ki annök' ai'akittutütsinnïssiüük
annök' ok'otoki, aksi'ksïsiu, ki annök' matap'iuök
ai'akittutütsinïssiüük okotoki aksipin'iau. **45** Ki
omük'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsïmsau parables,
ïksinïm'iau osto'auai umutai'puyisaie. **46** Ki
otap'sümmösax mök'sixenösax, üs'tünnuyiauax
akai'tappix, tük'ka ű, 'taiu mök'siprophetsi.

22 KI Jesus mat'anïstsiuax parables, ki an'iu, **2**
Spots'im istsin'naiisinni netoi'nitsiu tuks'kümi
omüx'inau, okuyi otokem'si. **3** Ki itüp'skuyiuax
otap'otomokix moksïniköttosaxax anniks'ïsk otüm'axk:
ki matüskak'sipuksipuax. **4** Ki mats'itüpskuyiuax stsik'ix
otap'otomokix, ki an'istsiuax anïstok'au anniks'isk
üm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nitso'össin:
nitap'otskïnamix ki nitunïstakhtsimix ükainitaiu
ük'okönaiksïstsiiau: Puksipa'atok okem'sinni. **5** Ki
ap'etsïmiauaie, ki oksoku'ouësts itappoiau, tuks'kümi
otsin'simman, stsik'i otsit'aumütskotükkipi: **6** Ki stsik'ix
mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ksïstutuyiuax, ki
initsiu'ax. **7** Ki omüx'ina otokh'tsïmsi, itsis'tsetükkiu: ki

itüp'skuyiuax otseēn'akemix, ki itsaiñakuaištutuyiuax
 anniks'isk inīk'ixk, ki its'n'sīmaie otakap'ioyimoauaie. **8**
 Itüm'anīstsiuax otap'otomokix, ūk'aiksīstsiu
 mak'okemsīnni, ki anniks'isk ūm'axk matsipumapsiu'ax,
9 Itap'poak moksoku'īsts ki kīt'okōnaukonoaxk
 ūm'mokau mak'okemsīnni. **10** Ki anniks'isk apotūkkixk
 itsitap'poiau moksoku'īsts, ki ikōnau'moipiauax
 ot'okōnokonoauax makap'six ki ōkh'six: ki
 itsūpanīs'tsīmiau ūm'max. **11** Ki omūx'ina otsipīs'si
 mōks'īnnoōssax ūmmax, nan'nuyiuāie nīn'aii ikem'sīnni
 īstsiso'kōsīmi, mat'sūpskōsattomaie; **12** Ki an'īstsiuaie,
 Napi'a, Tsa kanīs'tsipipa kitsauomai'sūpskōsattosi
 ikem'sīnni istsiso'kōsīmi? Ki matsepuyiu'ats. **13**
 Omūx'ina itüm'anīstsiuax otap'otomokix īs'ksipīstok
 otsīsts' ki okōt'sīsts, ki īs'tūppīppis, ki satūp'iksīstsīs
 ski'natsi; ak'itstsiu asain'sīnni, ki papūx'ekīnikani. **14**
 Akai'tappix nanikōttaiau: un'natosīmīx mat'toaiāu. **15**
 Itūmīs'tapuiāu Pharisees, ki itauūt'ūnīstsiiau
 mōkītokonīmōsuaie ote'poawsītsaie. **16** Ki
 ipokitūp'skuyiuāuax otūsksinīmatsauauax ki Herodians, ki
 an'īstsiuaie, Nin'a, nīts'ksīnipīnan kitau'mūni ki
 kitau'mūnīksīnīmatstūkki Ap'īstotokuūā oksoku'i, ki
 kimatsūmman'ax matap'pix: tūk'ka, kimatsatsipats
 manistūp'apitappiipiau. **17** Anik'īnan, Tsa kit'stapa?
 Ōkh'siuats mōk'otsiponitasi Cæsar, tsōktau mat'ōksiuats?
18 Ki Jesus nan'īmaie otsau'okōmotsitappiisui,
 ki an'iu kumauk'saksksīnokipuuaiists
 kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai? **19** Ūnīs'tsīnūmmokīk
 mixkīm, kumut'siponitapi. Ki ito'tsīpotuyiuāie

nitai'pūnasainiini. **20** Ki an'įstsiuax, tūkka' am'o
 ostoksis'ā, ki tūkka' osīnaksīn'ats? **21** An'įstsiauaie,
 Cæesar otsinan'. Itūm'anįstsiuax kotok' Cesar
 otsinan'ists, ki Ap'įstotokiuā kotok' otsinan'įsts. **22**
 Otokh'tsīmsau annists'isk epo'awsīstsk itskai'etūkkiau, ki
 itskīt'siauaie, ki oksoku'auai itappo'iau. **23** Neto'ik
 ksīstsiuku'ik, Saducees, anniks'isk an'iisk matsitstsiuats
 matsipuau'osīnni itoto'iauaie, ki ai'sūppoōtsesattsiauaie,
24 Ki an'iau, Nin'a, Moses itūni'u enīs'si nīn'au,
 ki saiiťstsi'pokax, oskūn' akokem'attsi'īnaii
 otokem'an, ki ak'ksīstauūttomuyiaie us'i pōkax'. **25**
 Annok' ikit'sikūmiau umu'pappiipix; ki matom'si
 otokem'attosi, its en'iu, ki otsai'itstsi'oskosix
 itskīt'siauaie otokem'an oskūn' mōk'okemattosaie: **26**
 Neto'initsiu oskūni enīs'aie, ki amat'oskūni ki
 ikīt'sikūmiau ikōnen'iau. **27** Ki itsako'ieniu ake'u. **28**
 Matsipuau'osīnni tūkka' otakokeman'atsaie, ikīt'sikūmīx?
 Tūk'ka ikōnau'tuyiauaie. **29** Jesus an'įstsiuax.
 Kitai'patsīstsiuats kimatsksīnipuauēsts natoī'sīnaksists
 ki ototūmap'sīnni Ap'įstotokiuā. **30** Matsipuau'sax
 matokemiu'axau matapikau'axau. Netoī'nitsiau
 Ap'įstotokiuā otatsīm'otokatatsix Spots'im. **31** Annik'
 matsipuau'awsīnnīk kikūttomisauanīstsi'ats
 annik' kitan'iipik Ap'įstotokiuā. **32** Nēsto'akauk
 Abraham otsinan Ap'įstotokiuā ki Isaac otsinan'
 Ap'įstotokiuā, ki Jacob otsinan' Ap'įstotokiuā
 Ap'įstotokiuā enix' matsinan'oauats, sa'kaiťtappiix
 otsinan'oauax Ap'įstotokiuā. **33** Ki akai'tappiix
 otokh'tsīmsau skai'etsīmiau otūsksīnīmats'tūksīnni. **34** Ki

Pharisees otokh'tsimsau ot'omaupütsössax Saducees, itauütomoi'piotseiau. 35 Ki tuks'kümi, lawyer, ai'süppoöttsesattsuaie, ki as'aksksinnuyiuaie, ki an'iu, 36 Nia'a, tse'a omük'o okök'itsimani ists'e'powsists? 37 Jesus an'istsuaie, Kitak'ükomimmau, Nin'a Ap'istotokiua kitokönai'uskëttsipöppi, kitokönai'staaw, ki kitokönai'tsitani. 38 Am'oi matom'iu ki omük'o epo'awsinni. 39 Ki pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'ünistükomimmau kitopokau'pimok kanistük'omimmospi. 40 Annists'isk na'tokaistsk epo'awsists, ikönaukökitsimanists ki prophetix otan'ipists ikön'itaitsiiests. 41 Otsakiaumoi'piotseisau Pharisees, Jesus süppo'öttsesattsuax, 42 Ki an'iu, Tsa kitstatau'ats Christ? Tükka' oko'atsaie? An'istsuaie David okoai'e. 43 An'istsuax, David umut'ainistainiköttaupiaie Nin'ä, otanipi, 44 Ap'istotokiua an'istsuaie nin'a, netots'i tüpo'piit, nöck'ünistutoösau kikatun'ix kitsitautütsekau'pipi? 45 David niniköt'tüssi Nin'a, Tsa otak'anistoko'atsaie? 46 Ki matap'pi matsitstipa mök'okotsitsipsättosi tuks'kai epo'awsinni, ki annik' ksistsiku'ik matap'pi matokot'sakosüppoöttsesattau.

23 JESUS itüm'sitsipsuax akai'tappix ki otüksšinmats'ax, 2 Ki an'iu, Ai'sinakix ki Pharisees, Moses otsiso'pötsisaie itau'piau: 3 Ūnnikaie kitomian'istaniipuai sat'sik ki nistutsik'. Ki manistsis'tutsipiau, pinan is'tutsik: tük'ka itan'iau, ki matsistutükkiu'axau. 4 Issoks's'tsists itau'monimiauests soku'ests mökopa'tosau ki

matap'pix otsistsoauēsts itotom'iauēsts; ki osto'auai
 matakotsistūpakiošm'axauēsts tuks'kūmi okīt'suauax. **5**
 Otokōnap'otūksuauēsts   itsistuts'īmiauēsts
 mōksīnnu'yīsau   matap'pix: itopūx'īstutsīmiauēsts
 phylacteries,   ki   itomūx'īstutsīmēsts
 otsaieno'tūksuauēsts, **6** Ki ūkome'tsīmiauēsts oye'taništs
 īstotom'iapioyīsts, ki natoī'apioyīsts īstotom'isopōtsīsts.
7 Ki otsitau'pīsau itau'pumaupi aiksemattšīni'otseišīni,
 ki mōks'īnikōttosau, Rabbi, Rabbi. **8** Pinīs'tšīnikūkīk
 Rabbi: tuks'kūmā kitsīn'aimoauā, Christ: ki ksēsto'au
 kītokōnaix'okoauax. **9** Ki Pini'nikōttok matap'pi, annom'
 ksōk'kum, kīn'a; tuks'kūmā kīn'oaua annōk' spots'im
 itau'piuōk. **10** Ki pinitsīn'ikūkīk Nin'ax: tuks'kūma
 kitsīn'aimoaua, Christ. **11** Annōk' omūx'īmōk ksēsto'au,
 kitak'apotomokoau. **12** Annōk' ak'omuxīstutosiuōk,
 aks'inūxīstutoau; ki annōk' aksinūx'īstutosiuōk,
 ak'omūxīstutoau. **13** Kitaks'ksīnipuau maka'pi ksēsto'au
 ai'sīnakix ki Pharisees, kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai!
 Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im īstsīn'naiisīni:
 ksēsto'au kimatsitaipipuau'ats, ki aiaksipimix
 kimats'epokkitsetomauaxau mōk'itsipīsau. **14**
 Kitaks'ksīnipuau maka'pi ksēsto'au ai'sīnakix
 ki Pharisees, kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai!
 Nam'akex oko'auēsts kitau'atopuaiau, ki
 kitaisūmiksīstapatsīmoiikapuau: mīs'tūpkapii
 kitakoku'yisuai. **15** Kitaks'ksīnipuau maka'pi ksēsto'au
 ai'sīnakix ki Pharisees, kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai
 kitotka'atau ksōk'kum ki omūk'sikīmi kōk'itokonoōsi
 tuks'kūmā matap'iuā mōkītanīs'tsitsitasi kanīstsitsi'tawpi

kitaumaitu'yïssi, kanïštüm'ipuai ksěsto'au Hell
 oku'yix kitak'anïštsïstokiaiïštutoauau. (Geenna
g1067) **16** Kitaks'ksïnïpuau maka'pi ksěsto'au
 kitsaps'tsiotŭpïnŭkipuau, kitan'ipuai annŏk'
 akitup'ŭtauŭniuŏk omŭk'atoiapioyïs matsikiu'ats,
 ki annŏk' akitŭp'ŭtauŭniuŏk omŭk'atoiapioyïs
 ĭsto'tokuïïxkïm, aks'ïstutsïmaie! **17** Kitŭt'tsapspuau,
 kitsaps'tsiïpuau: Tsïma' omŭk'o. Otoku'ïïxkïm, ki
 omŭk'atoiapioyïs annik' itatsïm'mïmmiik otoku'ïïxkïm.
18 Ki annŏk' akitŭp'ŭtauŭniuŏk altar, matsikiu'ats;
 ki annŏk' akitŭp'ŭtauŭniuŏk kotŭk'sïnni altar
 itokhïts'tsïpi, ai'aksïstutsïmaie. **19** Kitŭt'tsapspuau,
 kitsaps'tsiïpuau Tsïma' omŭk'o, kotŭk'sïnni, ki altar
 annŏk' itatsïm'etsïmŏk kotŭk'sïnni? **20** Annŏk'
 aiakitŭp'ŭtauŭniuŏk altar, itup'ŭtauŭniu altar ki
 mian'ïsttokhïtstsii. **21** Ki annŏk' aiakitŭp'ŭtauŭniuŏk
 omŭk'atoiapioyïs, itŭp'ŭtauŭniu omŭk'atoiapioyïs ki
 annŏk' iko'attomŏk. **22** Ki annŏk' aiakitŭp'ŭtauŭniuŏk
 spots' im, itŭp'ŭtauŭniu Ap'ïstotokuiaŭ otspiso'pŏtsis
 ki annŏk' itokhittaupiuŏk. **23** Kitaks'ksïnïpuau
 makapi ksěsto'au ai'sïnakix ki Pharisees,
 kitsiksïs'tapokŏmotsitappiansuai! Kitai'ponitasuai mint
 ki anise ki cummin, ki ĭssoku'ïsts kimatsatsïpuauěstsau,
 okŏk'itsïmanïsts, kïm'apiisïnni ki aumai'tŭksïnni: am'osts
 ŏkh'si kŏk'satsŏsuaiaŭ; ki mat'ŏkhsuats kŏk
 staiïštutsïssuai stsïk'ïsts. **24** Kits' apstsiotŭpïnŭkipuau,
 kitai'soautsauau inŭx'soïsksisï, ki kitait'sïsttimauau
 camel: **25** Kitaks'ksïnïpuau maka'pi ksěsto'au ai'sïnakix ki
 Pharisees, kitsiksïs'tapokŏmotsitappiansuai! Kŏs'ă ki

saiētso'kosi sauauts'i kitūs'siipuaiau, ki pīstots'īm itui'tsiau minīk'otūksīnni ki auūt'tseisīnni. **26** Kitsaps'tsii Pharisee, matom'siitau pistots'im kos'ā ki saiētso'kosa mōk'ūtsitsiksixīssi sauauts'i, **27** Kitsaks'ksīnipuau maka'pi ksēsto'au ai'sīnakix ki Pharisee kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai! Ksīkoken'imanīsts kine'tūmanīstspuau ai'ōkhsīnipiau sauauts'īstsi, ki pīstots' im itui'tsiau enix' okin'ouaēsts ki makap'īsts. **28** Netoi'nitsiii ksēsto'au kīto'kōmotsitappiīnipuau matap'pi, ki pīstots'im kitotuitskitsipuau ksīs'tapokōmotsitappiisīnni ki sauum'itsitappiisīnni. **29** Kitaks'ksīnipuau maka'pi ksēsto'au ai'sīnakix ki Pharisees, kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai! Kitap'īstutsipuaiau prophetix otoken'imanoauēsts, ki kita'nūtsīstutsipuaiau mokōm'otsitappix otoken'imanoauēsts, **30** Ki kitanipuau nitsa'kīaitappiipīnanopi nīn'anīx otsa'kīaitappiisau nīs'tasauopoksīstokemaumūnanopiau prophetix otsa'apūnoauēsts. **31** Ūn'nikaie kit'auūtanipuau, ksēsto'auūkauk annīks'isk matap'pixk initsixk' prophetsix o'kosoauax. **32** Tu'itok kīn'ouax otsauum'itsitappiisuuauēsts. **33** Pitseksīnax, opīx'exīnasīnna, Tsa'a kitakanīstupīs'tapixsattopats Hell īstokōk'itsimani? (Geenna g1067) **34** Ūn'nikaie, sat'sīk kītakittūp'skōaiau ksēsto'au prophetix, ki mokōk'ietappix ki ai'sīnakix: ki stsīk'īx kitax'enitauaiau ki kitiikau'aistauaiau; ki stsīk'īx kitakitsipstūstīpīs'auaiau kitatoi'apioyimoauests, ki kītak'auksīstutuaiaiau amian'īstakap'ioyīsts otai'akitsīpīsau: **35**

Mökittokh'ittaitsissi ksęsto'au kőnau'kőmotsitappiaapőni
ksők'kum itsai'kimsakai. Abel mokőm'otsitappiua
otsa'apőn itőpots'tsiuaie Zacharias, Barachias okku'i
otsa'apőniaie annők', kitsitsenitauauők itūt'sikatsi
omūk'atoiapioyis ki altar. **36** Kitau'mőnįstopuau
kőnai'sįstskā aunok' o'tappiisįnna akįtotu'ięsts. **37**
Jerusalem, Jerusalem ksęsto'auā kitai'nitauaie prophetix,
ki anniks'isk itőp'skuaxk ksęsto'auā ok'otokix
kumutauauaiak'iauaiau, nőkstanįstsikapumoi'piauopi
ko'kosoauax nipuau'ā manįstau'moipiopi o'kosix ki
kimat'őkhsitsipuu'ats! **38** Sat'sįk, Koko'auai
nam'itaitriu kįt'skįtomoko. **39** Kitan'įstopuau, įssoots'i
kimatakainokipuuau sauanenoainiki Atsįm'siu annők'
paiuksipu'ők Ap'įstotokiuā otsįn'ikősįm.

24 KI Jesus itsųx'iu ki itsįs'tųpaatomaie omūk'atoiapioyis
ki otųskšįnimatsax itoto'iauaie mőkani's'tsįnnomoősuaie
omūk'atoiapioyis įstap'įstutųksįnni. **2** Ki Jesus
an'įstsiuax kikųttaisauainipuauastsau kőnai'įstsk?
Kitau'mőnįstopuau, matakskįt'aupa okotoki
mőkstaiņa'piksįstosi. **3** Otsįt'tokhitaupįssi nitum'moyi
Olives, ũksįnimats'ax isįmitoto'iauaie, ki an'iau,
Anik'įnan Tsaņįstįs' akanįstsiu'astsau? Ki tsa akanįstsiu'a
kitsipuksipusįnni, ki punskšők'kuasįsi? (aiőn g165) **4** Ki
Jesus an'įstsiuax Iskskats'įk kőkstaiįstsiksįstutu'yisuai. **5**
Akai'tappix ak'ųtsitotoiau nitsįn'ikősįm ki ak'aniau
Christ nęsto'akauk; ki ak'sipįstsiksįstutuyiauax
akai'tappix. **6** Ki kitakokhtsįmattopuau auakaw'tseisįsts
ki mak'auakawtseisįsts: Sats'sįk kőkstai'apaitsitasuai;
konai'įstsk ak'įtstsiu; ki umut'aketsįnikawpi

matomoto'ats. 7 Aiok'auaua aksipua'tseiau aiokauai'i
ki nin'naiisinni aksipua'atomiau nñ'naiisinni; ki
ak'unnatosiu aau'össinni, ki ak'itstsiu okh'tokosists, ki
ksök'kumă otaks'ikauopiisists, ki akokõnau'toitstsiiau.

8 Am'osts Istokõnau'mütüpipuñawkuyii' sists.

9 Kitakaumüts'kakipuau kõkõtapaüksitutoksi,
ki kïtaks'enikoaiau: ki kõnai'okauaua
kumutaks'tsimmïmmokoau nitsñ'ikõšim. 10 Ki
akai'tappix akïstskïmskükiu ki akaumüts'katseiau,
ki akau'kïmotseiau. 11 Ki akaiëm'ix ksïs'tapsix
prophetix aksipuauiau ki aksipïsksis'tutuyiuax. 12
Ki sauo'kõmotsitappiisinni otakau'osi, akai'tappix
otükome'tüksuaii akstuyiaie. 13 Ki annök' eikak'ïmauök
umuk'itsipi aksikõmotse'piau. 14 Ki am'ok nñ'naiisinni
ïstõkh'sitsiniksinni ak'anïstop kõnüs'ksõkkum,
kõnai'okoaua mõks'ksiniisauaie; ki umuk'itsipi
ak'otümitoto. 15 Ninïm'ïnnoainiki üs'tsïmetsipi
Daniel otan'ïstopi atsïm'apii ïtai'puyïssi (annök'
an'ïstomök ünnïsts'ksinïssi:) 16 Anniks'isk Judæa
ïtau'pixk ünnianïstitüpok'skasau nitum'moïsts: 17
Annok' itokh'ïtaupiuök oko'ai pññunïsts'ïnïssaatos
mök'sauautsïssi itsipsts'tsii oko'ai: 18 Annök' ïnsïmman
ïtau'piuök pinüt'ünïstsskos mök'otsïssi otsïstotos'ïsts. 19
Anniks'isk ipitap'piixk ki üs'takataxk aksksinïmiu
makapi annïsts'ïsts ksïstsiku'ïsts! 20 Atsïmoiikak
kök'stautsïmutasuai stuyïssi, ki ïssïk'opiïksïstsikui. 21
Annik' omüx'ipuñnasinni ak'itstsiu, itsitsis'si ksök'küm,
ki annok' manïsts'ipuñnapspi, aksis'tüpñnïstsipuñapsiu,
ki ïs'sotsk matakotümanïstsipuñapsiu'ats. 22 Ki

annists'ists ksistsiku'ists sauun'natsistutsisests
 mat'akitstsiapa matap'pi itsikōmotse'piaiau;
 aumai'tūkkixk, osto'auai itunnats'istutsimēsts annists'ists
 ksistsikuists. **23** Kūmīts'tsiki matap'pi kitai'akaniki
 Sūm'mīs, am'auk Christ, ki om'auk; pinau'maitos.
24 Ksīs'tapsix Christix akitsipuaui'iau ki ksīs'tapsix
 prophetix, ki akanīs'tsinnūkiu omūk'apstosists ki
 pīsats'kasists; ki ikūm'itstsi ki aks'ipīstiksistutuyiaua
 aumai'tūkkixk. **25** Sat'sik, kikau'anīstopuaui. **26**
 Kūm'anīstsenikiu sat'sit ksīs'tapsksōkkuyi ūn'amauk;
 pini'tappoat; Sa'sit, sīmiap'ioyists ūn'amauk;
 pinaumai'tūkkik. **27** Ksistsikum' manīsttotsipuksipupi
 umut'autstsi pi apinōk'kuyi, ki manīstsitūpikūnatspi
 ame'totsi; netoi' ak'ūnīststsiu nīn'au okku'i otos'aie.
28 Mīksīnii otsits'tsi pi, ūn'nim pi'tax akomooi'iau.
29 Annists'ists ksistsiku'istsk īstsi pu'inasists
 otaiksiuos'au, nato'si akski'īnūm, ki kokum'ikesūm
 matakana kīmāuats, ki kōk'atosix akotots'īnīssiau, ki
 spots'im otsīs'kōpsīnī akauūt'apixip: **30** Ki Nin'auā
 okku'i otap'stosīnī akitsīnakoai spots'im: ki ksōk'kum
 īstokōnai'tappix ak'otūmauyesiau, ki aks'īnnoyēiau
 Nīn'au okku'i spots'im istisīssoksīs'tsikuists itsipsts'otosi,
 otūmap'sīnī ki omūxīk'kūnnasīnī akopoto. **31** Ki
 ak'itūpskuyiuax otatsīm'otokatatsix ak'soksīkīax,
 ki aumai'tūkkixk akitotomoi'piiuaux, nīssoo'ists
 sopu'ists ki spots'im umuk'itsipi: **32** Annok', īksīnik
 parable omūx'īnīstsīs; okūn'iksi otsa'kiūkkīnīssī, ki
 otsuio'pokassi, kitsksīnipuaui nepu'yi itasts'tsiu; **33** Neto'i
 maks'īnīmenoainiki annists'isk, īksīnik, mōkaststsisī,

ito'to okh'sepīstanīsts. **34** Kitau'mūnīstopuau am'oi
 o'tappiisīnaii mataksīstapu'ats otsauomaisūpanīs'tsiosau
 annīsts'isk. **35** Spots'im ki ksōk'kum ak'eitsīnikau,
 ki nitse'poawsīsts matakeitsīnikau'ēstsau. **36**
 Annik' ksīstsiku'ik ki annik' itai'ksīstsikumīopik
 matsksīnīm'ats matap'pi, Spots'im ītso'tokatatsix
 matsksīnīm'axauaie, Nin'a nits'ksīnīmaie. **37** Noe
 otsīksīs'tsikūmīsts manīstsi'piēsts, netoi' ak'anīsttsīiēsts
 Nīn'au okku'i oto'saie **38** Otsauomo'kōnaiokkeuasi
 ksōkkum manīstau'yipiau ki manīstai'sīmīpiau,
 manīstok'kemīpiau manīsta'pikōttūkkīpiau, itūp'itsiu
 annik' ksīstsikuik, Noe otsit'sūppopīssi akh'iosatsīs.
39 Ki matsksīnīm'axau otsauomo'kōnaiokkeuasi ki
 itsau'inakuaiīstutuaiau; netoi' ak'anīsttsiu Nīn'au okku'i
 oto'saie. **40** Natsitappiix akotūmitau'piiāu insīm'man:
 nituks'kūmi ak'otoau, ki stsīk'i ak'skītau. **41** Natsitappiix
 akex' akītai'pīk'iakiau; nituks'kūmi ak'otoau, ki stsīk'i
 ak'skītau. **42** Ūn'nikaie mokōkik: kimats'ksīnipuau annik'
 itai'ksīstsikumīopik kitsīn'aimoau otai'akītōtopik. **43**
 Am'okā īsksnīk', Napioyīs īstōkhsīn'auā otsksīnīm'opi
 annik' itai'ksīstsikumīopik otai'akitōtosi kōmos'iepītsūā
 īs'taiūskskūmiuopi, ītai'saiepukītsetsīmopi
 oko'ai īstokītsīm'i mōkopokse'īsaie. **44** Ūn'nikaie
 ūk'aisūppuiapīstōtosīk; kitsit'sisauaitsitatopuai,
 Nīn'au okku'i ak'itoto. **45** Tūkka' aumai'tūkki
 ap'otūkkīuā, ki mokōk'i apotūkkīuā annōk'
 otsīn'aim otīnaiāts'okōk oko'ai ītsitappīm'ix,
 mōk'okōmotokotōsax otso'ōsīnoauēsts? **46** Atsīm'siu
 annōk ap'otūkkīuōk, otsīn'aim oto'saie otak'okonokaie

netoi' it'ünįstsįstutsimaie. 47 Kitau'münįstopuau,
akokõnitainaiąts'iaie otokõnai'nanįsts. 48 Ki annõk
sauum'itapotũkkiuõk, makotots'anįssi u'skõttsipõppi
ai'sũmsiu nitsįn'aim; 49 Ki makaumũtũpauaiak'iũssi
ot'opokapotũkkimax, ki makopoks'oyimũssi
ki mak'opoksįmimũssi ai'sįmix; 50 Annõk'
ap'otũkkiuõk otsįn'aim ak'oto annik' kustsiku'ik
otsauomũsks'kũmosaie, ki annik' itai'ksįstsikumiofik
otsauomũs'ksįnniįssi, 51 Ki akaiaketsįn'iaie,
ki aiakokotsiaie mõk'itaupįssaie otsitau'pipiax
ksįstapokõmotsitąppiansix: annim' ak'itstsiu asain'sįnni
ki satse'kįnani.

25 SPOTS' IM įstsįn'naiįsįnni aketum'anįstsiau
ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk
ot'anakimatsuaueęsts, ki itsux'iau mõkota'tsemõsau
annõk' ai'akokemiuõk. 2 Ki nįs'įtsix mokõk'iau, ki
nįs'įtsix mat'tsapsiau. 3 Anniks'isk mat'tsapsixk
nito'tsįmiau ot'anakimatsuaueęsts, ki, mattotũkkiu'axau
okke'anakįmatsįs: 4 Ki mokõk'ixk ipok'iotscmiau
otanakimatsuaueęsts okke'anakįmatsis, kos'įx
įtsũp'pitũkkiau. 5 Annõk' ai'akokkemiuõk otai'sũmsi,
ikõnai'okano'piiiau ki ikõnai'okax. 6 Ki itũt'sikiikokoi
ikum'iũstutsip, sat'sik, ak'okemiuą ai'puksipu;
Sũksįk' kõkotatsemõssuai. 7 Itũmokõnai puau'iau
am'ox ake'kuax, ki ikõn'itaisũppasuyįnũkiaiu
otanakimatsuaueęsts. 8 Ki mat'tsapsix an'įstsiauax
mokõk'ix, kok'įnan kitõk'keanakįmatsuai; tũk'ka,
nitan'akimatsįnanęsts ũk'aiįtsįnikaiaiu. 9 Ki mokõk'ix
an'įstsiauax, Sa; matakakau'ats ksęstũn'un:

Is'tapuk aumüts'kotükkix kök'opumattosuai. **10** Ki
 otsakiaitapposau mök'opumattosau, aiakokemi ito'to; ki
 anniks'isk sopuiap'įstotosįxk ipok'sipimiauaie
 okkem'sįnni: ki ai'okip. **11** Sako'okhtsi mat'tsapsix
 noküt'otoiau ki an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'pįxįkįnan. **12** Ki
 an'įstsiuax, kitau'münįstopuau kimats'ksįnopuauats. **13**
 Ūn'nikaie mokökįk', tük'ka, kimats' ksįnipuauats annik'
 ksįstsiku'įk ki annik' itai'ksįstsikumiopik Nin'au
 okku'i otai'akįtotopik. **14** Spots'im įstsįn'naiisįnni
 netum'anįstsiu nįn'au annök' piuo'ök, ki niniköt'tsiuax
 otap'otomokix, ki ikotsiu'ax otsinan'įsts. **15** Ki tuks'kai
 ikotsiu'aie nįsįtsi'i itawk'pumaupix ki stsįk'i na'tokai, ki
 stsįk'i nituks'kai; ki kōnai'tappix itanistokotsiu'ax
 manįst'okotsįstutsipiau; ki itau'matto. **16** Annök'
 ikuyiu'ok nįsįtsi'i itawk'pumaupix itsįs'tapu, ki
 itau'mütskotükkui, ki ikuyiu' stsįk'ix nįsįtsix
 itawk'pumaupix. **17** Ki netoi annök' ikuyiu'ök na'tokūmi,
 ikuyiu' stsįk'ix na'tokūmįx. **18** Ki annök' ikuyiu'ök
 nituks'kūmi itsįs'tapu, ki itatūn'akiu ksök'kum, ki
 ai'ksasattomaie otsįn'aim otsįxkįmim'iaie. **19**
 Otai'sūmmosi, am'ox ap'otükkix otsįn'aimoauai
 itoto'yįįnai, ki ipokoks'tükimiuax. **20** Ki annök
 ikuyiu'ök nįsįtsi'i itawk'pumaupix ito'to ki
 ito'tsįpatopiau stsįk'ix nįsįtsix itawk'pumaupix, ki
 an'iu, Nin'a, kit'okök nįsįtsi'i itawk'pumaupix:
 Sat'sįt nitokuinan' matsįs'įtsix. **21** Otsįn'aim
 an'įstsiuaie, kitökhs'įstututükki, ökhs'apotükkuiā ki
 emūn'apotükkuiā: kitse'münįssatsipiau un'natosęsts,
 kitakįnai'atso akauo'ięsts: Kitsįn'aim otse'tametüksįnni

istsipi'it. **22** Annök' iku'yiučk natoküm itawk'pumaupix
 ito'to ki an'iu, Nin'a, kit'okok natokümi itawk'pumaupix:
 Sat'sit, nimat'okuinani mats'istokai itawk'pumaupix. **23**
 Otsin'aim an'istsuaie, kitökh'stutükki, okhs'apotükkiuä
 ki emün'apotükkiuä; kitse'münössatsipiau un'natosests,
 kitakñai'atso akauo'iests: Kitsin'aim otse'tametüksinni
 istsipi'it. **24** Annök' ikuyiu'čk tuks'kümi itawk'pumaupi
 ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ksino ksesto'a kitse'ñai,
 kiküt'tomaisüppipumattopi kitai'pokiaki, ki
 kiküttomauanit'apixipi kitomoi'pitükki; **25** Ki
 nitsiko'pum, ki nitsit'tappo ki nitai'ksasattop ksök'kum
 kitsinanä itawk'pumaupi: Sat'sit, kitsinan. **26**
 Otsin'aim an'istsuaie, kitsauum'apotükkiuä ki
 kitsistap'apotükkiuä, kitsksinoki nitai'pokiaki
 niküttomai'süppipumattopi, ki nitomoi'pitükki, ni
 küttomauanit'apixipi: **27** Kumaukstauokotaiïksixau
 au'awtsoomütskotükkix nitsix'kimimix, ki nitsitotopi
 nöč'staitokuyitopi nitsinan'ix ki umut'okuyesix. **28**
 Mattomok'aie itawk'pumaupi, ki kotok' annök iku'yiučk
 ke'pix itawk'pumaupix. **29** Anniks'isk iku'yixk
 ak'okotaiiau, ki otaksinanoaiiau akauo'i: ki annök'
 itsau'okuyiučk ak'otomoau annik' ooko'öšnik. **30** Ki
 istsüp'satüpiksistsis ap'otükküä itsau'okuyiuä
 ski'natsii: ak'itstsiu asain'sinni ki satse'kinani. **31**
 Otak'itotosi Nin'au okku'i ottsa'pñasinni ipokom'össau
 otokönatsim'otokatatsix, ak'otümotokhitaupiu
 otsistsapisso'pötsis: **32** Ki akokönipotamoi'piaiau
 ikönai'okauaua: ki aiakanistaiaketaipiksistaiau
 emük'ikñaiikuun manistai'aketaipiksistopix

emük'ikīnax ki apomük'ikīnax: **33** Ki akotūpīpuax
emük'ikīnax onet'otsīs ki ap'omükikīnax
ote'aksīssauotsīs. **34** Omūx'ina akotūm'anīstsiuax
anniks'isk onetotsīs itau'pixk, Puk'sipuk, Nin'a
otatsims'imix, ki nīn'naiisīnni matsīk' annik'
kitapīstutomokiik, otsauomap'astutoōssi ksōk'kum. **35**
Nitse'nots, ki kit'okokipuu aau'ōsīn; nitse'naki, ki
kitsit'tutokokipuu: nitsi'piitappi, ki kito'tokipuu:
36 Nimatsīstotospa, ki kitsīs'totosatskokipuu;
nitokh'tokos, ki kitsīpīs'kotokipuu; itai'okiakiopi
nitsitau'pi, ki kitsittotaakipuu. **37** Mokōm'otsitappix
akotūm'anīstsiuaie, Nin'a, tsanīstsi'i kit sits' In o pin an
kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki, ki
kitiitakopinān. **38** Tsanīstsi'i kitsīts'īnopīnan,
kitsi'piitappiisi ki kito'tosīnīn? Ki kimatsīstotospa, ki
kitsīstotos'atskopīnan? **39** Tsanīstsi'i kitsīts'īnopīnan
kitai'okhtokos, ki kitsitau'pīssi itai'okiakiopi ki
kītsito'taatosīnan? **40** Ki omūx'ina ak'anīstsiuax,
kitau'mūnīstopuu kanīstītūpīstutsipuai tuks'kūma
inūx'tsīma am'ox nīx'okoax, kitanīstsi'īstutomokipuu. **41**
Akotūm'anīstsiuax anniks'isk ote'aksīsauntsīs itau'pixk,
īs'tapuk emūtskax mōkseīnsau, ūksustsinasii
īs'tapuk, ek'aisēpūtsīstotomoiiauax au'tutsokiuā ki
oto'tokatatsix: (aiōnios g166) **42** Tūk'ka, nitau'nots, ki
kimatsīssok'ipuu: nitse'naki, ki kimat'tutukkokipuu:
43 Nitsi'pitappi, ki kimat'otokipuu: nimats'īstotospa, ki
kimatsīstotosats'kokipuu: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi
itai'okiakiopi, ki kimat'sipīskotokipuu. **44** Osto'auai
ak'otūmanīstsiuaie, Nin'a Tsanīstsi'i kitsīts'īnopīnan

kitau'nots, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki
kitokh'tokosi, ki kitsitaupïssi itai'okiakiopi
kõkstaikawk'anïstotõsïnan? 45 Ai'akotũmanïstsiuax,
kitau'mũnistopu au kanïst'saiitũpïstutsipuai tuks'kũmä
inũxtsïma amox, kimat'anïstsïstutomokipuaua. 46 Ki
am'oxi aksïstũpitappo'iau ũsk'sïtauksïstototspi: ki
mokõm'otsitappix akittappoiau ũsk'sipaitappiisïnni.
(aiõnios g166)

26 KI itũnistsiu, Jesus otaiksïste'poattosësts am'õsts
epo'awsïsts, itũn'ïstsiuax otũksnïmatsax, 2
kïtsksnïpuau aisto'kũssi ksïstsiku'ïsts ak'itstsiu passover,
ki Nïn'au okka'i itaumũts'kau mõk'ïtsiksïstoxõsi. 3
Omũk'atoiapiekuax, ki aisïnakix, ki matap'pix
otsn'aimoauax itũmitũpaumooiau sp'a'toiapiekuũn
Caiaphas oko'aai. 4 Ki ai'sïtsïpsattseiau
mõk'anistokotsisïmmiotoõsuaie Jesus, ki
mõk'itsenitõsuaie. 5 Ki an'iau, pinïts'tsïs oye'tani
ïtsiksïtsïkui õkskakũmïstikïniau matap'pix. 6
Jesus otsitau'pïssi Bethany, Simon leper oko'ai
otsitsïpsts'taupïssi, 7 Ake'ua itoto'aie, ipa'tũkkiu
alabaster atũxak'sin puye' itsũp'patomaie,
akai'ïnxkïmasiuaie, ki otau'yisaie itsita'suyïnnïmaie
otokõn'iaie. 8 Ki otũksnïmats'ax otsnïis'saxaie,
ïtse'tũkkiax, ki an'iau mauk'etsnïkatopi? 9
Am'ok ipum'atopipi ïs'taiekekaiïxkïmasiuopi,
ki kïm'atapsix ïs'tauokotauopiauaie. 10 Jesus
otokh'tsïmsi, an'ïstsiuax, kumauk'sauaiksïxinoauaiïksïx
ake'ua õkh'siu nitapïstutu'yipi. 11 Ksësto'au,
kïmatapsix kitũsk'sauopoksemokoaiau; ki nësto'a

kimat'ūsksauopoksemokipuaua. **12** Am'ok puye' nostüm'i
otsīta'suyīnīssi itsīstuts'imaie mōkītsopuiapīstutuyīssi
nōkitak'itsasi. **13** Kitau'mūnīstopuau am'oi
ōkhs'itsīniksīnni amianīstan'īstopi kōnūs'ksōkkumā,
am'ok, am'o ake'uā otap'īstutsipi ak'ūtanīstomaie,
mōk'ītūsksīnoōsi. **14** Na'tsikoputsix, tuks'kūmä, anīstau
Judas Iscariot, itappo omūk'atoiapiekuax, **15** Ki an'iu,
tsanīstap'pi kitak'okokipuaii, ki nitakitūp'omutskau
ksēsto'au? Ki nitsi'tuyiauaie niīp'pii ksīx'kīmīx. **16** Ki
annik' itot'apsatsim mōk'itamūtskōsaie. **17** Ke'tani
kūt'taikopūtstsii, īstotom'iksīs'tsikui, ūksīnīmats'ax
itoto'iau Jesus, ki an'īstsiauaie, Tse'a kit'stapa
kōk'sopuiapīstutosīnan kōk'kītsoyīsi passover? **18** Ki
an'iu īs'tapuk akap'ioyīs, ki om'ūmä nīn'auūmä anīstok',
Nin'a, an'iu, nitsiksīstikum'i aststsi'u: koko'ai
nitūs'ksīnīmatsax nitak'opoksoyimaiau passover. **19** Ki
ūsksīnīmats'ax manīstan'īstopiāx itan'īsttutsīmīāx; ki
itso'poūtsīstutsīmīāu passover. **20** Ki otau'tūkkusi,
īpokitau'pimīuax na'tsikoputsix. **21** Ki otau'yīsau,
an'iu, kitau'mūnīstopuau tuks'kūmä ksēsto'au
kītakaumūts'kauki. **22** Ki eks'kaīkikīn'etūkkiau, ki
ikōnau'mūtūpanīstsiauaie, Nin'a nēsto'akats? **23** Ki an'iu,
annōk okīt'sīs nitopoksīstapīmakemauok kos'i
nitakaumūts'kauk. **24** Nin'au okku'i itanīsts'itappo
nitsīn'awpi: ak'itūpokapiu annōk' nīn'auōk imūts'kaiuōk
Nīn'au okku'i! Kūt'taipokaiiuopi annōk' nīn'auōk,
īs'taōkhsīuopi. **25** Judas anni'īsk itse'mūtskaukisk,
itūm'anīstsiauaie, Nin'a nēsto'akats? An'īstsiauaie,
kitan'i. **26** Ki otau'yīsau Jesus ito'tsīmaie ke'tani ki

itatsim'istutsimaie, ki itaumin'imaie, ki ikotsiu'ax
 usksinimats'ax, ki an'iu, Matsik', oyik'; am'oi auk
 nostum'i. **27** Ki mat'tuyuaie kos'i ki thanks ikotuk'kiu, ki
 ikotsiu'ax, ki an'iu konai'simattok; **28** Am'okauk
 nitsa'apun, mananists'etoksinni itup'itsiu itsai'kimskau
 akai'tappix otsauum'itsitappiisuuuests mok'sinisests. **29**
 Ki kitan'istopuau nimatakutsimattopa am'ok
 miniokke sauomo'pokitsipstsimattominaniki
 manis'si nin'a ots'innaissinni. **30** Ki otinik'sau
 natoi'iniksinni itup'suxiau nitum'moyi Olives. **31** Jesus
 itum'anistsiuax, nesto'a kitak'okonusskimskukipuau
 annok'a koko'ika: tuk'ka, sin'aip, nitak'auaiakiau annok'
 usks'kumiuok emuk'ikinax, ki ot'omukikinauasinna
 isto'mukikinau akuneto'iau. **32** Aiksistatsipuau'eniki
 kitakitupotoma'topuau Galilee. **33** Peter
 an'istsiuiaie, ikum'okonustsskimskukissau ksesto'a,
 nimat'akistsskimskukipa. **34** Jesus an'istsiuiaie,
 kitau'munisto, Annok' koko'ik otsauomit'awkkumsi
 nipuau'a nioks' kai kitakani kimatsksinok'ipa. **35** Peter
 an'istsiuiaie okskakumopoks'eniop, nimat'akanipa
 kimatsksinopa; neto'i ikonau'anii ax usksinimats'ax. **36**
 Jesus itumitupokomiuax Gethsemane an'istop, ki
 an'istsiuax otusksinimatsax, annom' stau'pik,
 nitakittappo omim' nokitut'tsimoiikasi. **37** Ki
 mat'tuyiuax Peter, ki Zebedee otsistok'iokuyix, ki
 itaumutupikikin'etukki ki itau'mutupaikapitsitau. **38**
 Itum'anistsiuax nitsitupikikinetukki e'insinni: annom'
 stau'pik, ki ok'ituskatukkiop. **39** Ki pa'tsiistupaatsiuax,
 ki istokopi'uo ostoksis', ki itut'tsimoiikau ki an'iu, Nin'a,

iküm'okotsitstsissi am'oi kos'a ũnnianistis'tüpipotoössi;
 nimatakitsitan'ats, ksęsto'a kitak'itsitan. **40** Ki
 matskitoto'ax otũksšinimats'ax, ki ikon'oyiuax
 oto'kaniax, ki an'įstsiuaie Peter, Awx'ats?
 Kikũttaukotũskskũmmokipa tuks'kai itai'ksįstsikumioipi?
41 Mokök'etsik ki a'tsįmoiiak, kőkstaitsipįssuai
 įssaks'ksįnũksįnni; sta'aw itsitsi'tatomaie ki įx'isakuyi
 matsi'uats. **42** Ki mats'įstapu ki itũt'tsįmoiiakau, ki
 an'iu, Nįn'a, am'oi kos'a sauomot'aisįmmieniki
 sauomis'tũpipotomokeniki, kįtak'itsitan. **43** Ki mat'oto
 ki mat'okonoyiuax otsok'asax: tũk'ka įssoksįm'au
 oōps'puauax. **44** Ki itskįtsiuax, ki mats'įstapu, ki nioks'kai
 itũt'tsįmoiiakau, ki netoi' au'aniu. **45** Itũm'itotoiax
 otũksšinįmats'ax ki an'įstsiuax okak' annok, ki
 issįk'sįstsikok: sat'sik aststsiu' itai'ksįstsikumioipix, ki
 Nin'au okku'i itũp'aumũtskau sauum'itsitappix
 otsu'auęsts. **46** Nįpuak', ökittąppau'op: annök'
 nitakaumũts'kauök aststsiu'. **47** Ki otsa'kiai epuyįssi,
 Sat'sik, Judas, na'tsikoputsix tuks'kũmą ito'to ki
 akai'tappix ipokom'iauaie inus'stoanix ki sőkįs'tsįsts
 ipa'tũkkix, itototoiau omũk'atoiapiekuax ki matap'pix
 otsįn'aimeoauax. **48** Ki annök' imũts'kaįuökaie ikotsiu'ax
 apsto'sinni, ki an'iu, annök' nitak'sįnnauskippauök,
 an'nökauk: mi'eenok. **49** Ki iköm'itoto Jesus, ki aniu, Hail,
 Nįn'a; ki itsįn'nauskįppiaie. **50** Ki Jesus an'įstsiuaie,
 Napi'ą, kumauk'sipuksipuksįks? Itũmitoto'iauaie ki
 een'iauaie Jesus, ki mat'tuyiauaie. **51** Ki sat' sit, anniks'isk
 ipokom'iskaie Jesus, tuks'kũma itsitũpikįns'tsakiuaie
 otsįn'usstoan itsau'tuyiauaie, ki sp'a'toiapiekuũn

tuks'kümi otap'automok ot'auaiakiokaie, ki kök'sinīmaie
okhtok'īsaie. **52** Jesus itüm'anīstsiuaie, kitsin'usstoanā
otsits'tsipi īsttsi'īs; anniks'isk matap'pixk mat'tuyixk
inus'stoan, inus'stoan itax'enittaiau. **53** Kit'stapa
nöküttokotsitüp'atsīmoiikani nin'ā, ki annok'
nök'okuyīssi otsītsksīstsikoputsix legionix
otatsīm'otokatatsix? **54** Tsa akokototūmunīstsīstutsipa
natoi'sīnaksīsts, mök'itūnīstsīssi? **55** Neto'ik
itai'ksīstsikumīopik Jesus an'īstsiuax akai'tappix,
kikūt'anīstsiuksipa'akīpuaua kanīst'sitappopuau
kömos'iepītsi annök' pa'tükkiuök inus'stoax ki
söksīs'tsīsts, kök'otoksuai? Anīs'tsīksīstsīkuīsts
kitopokau'pīmopuau omük'atoiapioyīs
köküsksinīmats'opuau ki kimatseen'okīpuauā. **56** Ki
am'ostsk ikōnaiīstutsipi möks'enūpanīstosau prophetix
osīnak'suauēsts. Ikōnūsksinīmatsax itüm'skīttsīiau
ki ai'tsīmmutaiau. **57** Ki anniks'isk een'ixkaie
Jesus itūpīpīauaie Caiaphas, sp'atoiapiekuūn,
itomoi'pīawpīau ai'sīnakix ki omüks'īmīx nīn'ax. **58** Ki
Peter pīapūtsitūpa'tseuaie sp'atoiapiekuūn oko'ai,
kiītsipīm' ki ipokau'pīmiuax ap'otūkkix mökitokōnai'nīsi.
59 Annok', omük'atoiapiekuax ki omüks'īmīx nīn'ax ki
ikōnau'kökītsīmax, īstūp'īksīstapenūpanīssīnī
ap'satsīmīau möks'enitōsuaie Jesus; **60** Ki
matokonīm'axau; otsito'tosax akai'tappix
aīksīstapenūpanīx, matokonīm'axau. Sako'okhtsim
ito'toīau na'tsitappīix ai'tapksīsenūpanīx, **61** Ki an'iau,
am'o nin'au an'iu nitokot'opūksīnīp Ap'īstotok'iuā
otatoi'apioyīs ki nitokot'sokapīstutsip nioks'kai

ksštsiku'i. **62** Ki Sp'atoi'apiekuūn itsipuu', ki an'istsuaie, kitakstaie'puyipa? Tsañstapiu'a am'ox kitse'nūpanipiau? **63** Ki Jesus matsepuyiu'ats. Ki Sp'atoi'apiekuūn mat'an'istsuaie, kita'tauūn'isto Āp'istotokiua ipai'tappiuā, kōk'aniksīnan ikūm'ūmeniki Christ, Ap'istotokiua okku'i. **64** Jesus an'istsuaie, kitsemūniani; ki kitan'isto sako'okhtsim kitaks'īnoauai'īni Nin'au okku'i, otsitau'pīssi otūmap'sīnni ītset'otsīsi ki umutsipuk'sipusi Spots'im īstsisoksīs'tsikuīsts. **65** Sp'atoi'apiekuūn itūmai'pinotsīmēsts otsīstotos'īsts ki an'iu, itūpepo'atomaie Ap'istotokiua; nitak'otsikipīnana stsik'ix e'ēnūpanix? Sat'sik, kikai'okhtoauau oksīs'tapīnikōttsimani. **66** Tsa kit'stapuuā? An'iau, mōks'eīnsi. **67** Itūm'itaisokuttūttsiauaie ostoksīs'aie, ki oto'auēsts itsītauaiak'iauaie: ki stšik'ix omi'tsīxikīnstspuuēsts itsītauaiak'iauaie. **68** Ki an'iau, ksēsto'a Christ e'ēnūpanikīnan, Tūkka' kītauaiak'ioka? **69** Annok' Peter sauauts'im itau'piu, īstokītsīm'i pīstots'im: ki ake'kuūn itoto'aie, ki an'iu, ksēsto'a kitopokom'au Jesus Galilee īstsitappim'i. **70** Ki paiot'an'istsiuax matap'pix nimatsksīnoau'ats nimatsksīnīpa kitan'ipi **71** Ki otsitūp'sūxsi kītsīm'īapioyīs, stšik'i ake'kuūn nan'nuyenaie ki an'istsiuax anniks'isk matap'pixk itau'pixk, ani'o nin'au nokūt'opoksimiuaie Jesus, Nazareth īstsitappim'i. **72** Ki mata'toūniu, ki an'iu, nimatsksīn oau'ats nīn'au. **73** Ki otai'pīstsīksisūmmosi anniks'isk itai'puyixk itoto'iauaie, ki an'istsiauaie Peter, E'mūniu, ksēsto'akauk tuks'kūmā: kitse'poawsīsts kitse'ēnūpaniki. **74** Itūmaumūtūpipako'sīnepuyiu, ki

itaumütüputau'ünü, nimats'ksinoau'ats nın'au. Ki nipuau'ä sokit'okumiu. 75 Ki Peter įksnım'aie Jesus ote'poawsinniaie, annik' itanı'stsiuaie, otsauomokh'kumsi nipuau'a nioks'kai kitak'ani kimatsksınokıpat. Ki itsüx'iu, ki itsok'auasainiu.

27 OTAP'INÖKKUSI, kōnau'mükatoiapiekuax ki matap'pix otsın'aimoauax itüp'okökitsımaiau Jesus möks'enitōsuaie; 2 Ki otai'įksipıstōsuaie, itünıstüppı'iauaie, ki itüp'aumütskaiauaie Pontius Pilate, anni'įsk nınai'isk. 3 Judas, anni'isk otse'mütskaukisk, otsınno'ōsaie, otanı'ssax möks'eınsi, itsisauai'tsitau, ki mat'skittotsıpotuyiuax omük'atoiapiekuax ki omüks'imix nın'ax nııp'pix ksıxıx'kımıx, 4 Ki an'iu, nikai'sauumıtsıtappı nitse'mütskatop mokōm'otsaapünni. Ki an'iau, Tsanıstappı nitokanıstappıkipınan'a? Ksēsto'a kitak'satsıp. 5 Ki itsıpst'sıtüpapıksıstsıuax ksıxıx'kımıx omük'atoıapıoyıs, ki itsıs'tapu, ki itsıko'köpsıu. 6 Ki omük'atoiapiekuax mat'tuyıauax ksıxıx'kımıx, ki an'iau, matōkhsıu'ats ök'itsüppıtsōsau atsım'ısokaiıs, tük'ka aa'pünni ipum'attomiau. 7 Ki itau'kōkotomotseıau ki itopum'attomiau potter otsın'sımman, pie'tappıx mok'ıtstsōsau. 8 Ün'nikaie itüsks'unnıstainıkōttop a'apünni įtsın'sımman. 9 Itümeēnüpanıstomaie annik' otanı'ıpıkaie Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyıauax nııp'pix ksıxıx'kımıx, umutopum'atıopiaie annök' Israel itünıau ünni mökanıstsıxkımısi; 10 Ki itopum'attomiauaie potter otsın'sımman, nanıstün'ik Ap'įstotokıuä. 11 Ki Jesus paio'tsipuyııııuaie,

nĭn'aii; ki nĭn'auă ai'sŭppođttsesattsuaie, ki an'iu kikŭtam'ipa Jews otsĭn'aimoauai? Ki Jesus an'ĭstsuaie, kitan'i. **12** Ki Omŭk'atoiapiekuax ki omux'ĭnax ote'eĭnŭpanĭstōsuaie, matsepuyiu'ats. **13** Pilate itŭm'anĭstsuaie, kikŭttaisauokhtoau'axau akauo'yi kĭtse'nŭpanikoĭsts? **14** Ki tuks'kai epo'awsĭn matanĭtsiu'atsaie; ki Nĭn'auă eik'skaietŭkkiu. **15** Annok' oye'tani nĭn'aua itŭksaipotoyiuaie tukskŭm'i eĕn'naii ot'statauaie matap'pix. **16** Annik', nannan'attsiau tuks'kŭmi eĕn'naii, Barabbas an'ĭstau. **17** Ũn'nikaie otokōnau'moōsax, Pilate itŭnĭs'tsiuax, Tŭkka' kĭt'statauă kōks'ipotomosuai? Tsōktau Barabbas, tsōktau Jesus, annōk' anĭstauōk Christ? **18** Tŭk'ka ĭksĭnĭm'aie umutsĭksĭssat'siuōsau, itaumŭts'kau. **19** Otsitau'pĭssi okōk'itsimani ĭstsiso'pōtsĭs, otokem'an itŭpŭt'okōttsuaie ki an'ĭstsuaie, pinotokan'ĭstappikit om'ă mokōm'otsitappiuă: tŭk'ka akauo'iĕsts nit'okuyipists pu'ĭnasĭsts ni'papaukanĭsts annok' ksĭstsiku'ik, osto'i itots'tsiĕsts. **20** Ki omŭk'atoiapiekuax ki omŭx'ĭnax eikakĭmattsiauax matap'pix mōk'aukōmōnĭstōsuaie Barabbas, ki Jesus mōks'eĭnsaie. **21** Nin'auă an'ĭtsiuax, Tŭkka' na'tokŭmix kitstatauau'a kōks'ipotomoōssuai? An'iau Barabbas. **22** Pilate an'ĭtsiuax Tsa nitakŭnnĭstutoau'ats Jesus, anĭstauōk Christ. Ikōn'auanĭstsuaie, ũnnianĭstauai'ĭstais. **23** Ki nĭn'auă an'iu, kumauk'anĭstauaisksĭks? Tsanĭstapiu'ats otsauum'itsĭstutŭksĭnni? Ki akauo'yi itsokse'puyiau ũnnianĭstauai'ĭstais. **24** Otsĭnĭs'si, otsau'otokanĭstappikĭssaie, ki otai'akitstsĭssi āsĭnata'pii

ito'tükkiu okke', ki itüs'tsimmäiu otsipot'aipuyimōsax
 matap'pix, ki itūniu', nimat'ototoimoko'ā am'o
 mokōm'otsitappiaā otsa'apūnni: ksēsto'auā sat'sīk.
25 Itūmokōnai'puyiau matap'pix, otsa'apūnni
 ūnnianīsttots'tsīsaie nēstūn'an ki no'kosīnanix. **26**
 Itūmipo'tomoyiuax Barabbas: ki otai'ksīstīstīpīsōsaie
 Jesus, emūts'kaiuaie ōksīksīs'toxōsaie. **27** Ninauā
 otseēnnakem'ix itūpīp'iauaie Jesus itokōno'paupi, ki
 itokōnaumoi'piiā eēn'nakex. **28** Ki itsau'tomoyiauaie
 otsīstotos'ītsaie, ki mawks'isokōsīmi itsūps'kaiuaie.
29 Otai'amitsīnīssau ksīssiīstsūmmokōni,
 itsīs'tsūmmokiauaie ki apai'i itstom'iauaie
 onet'otsīsaie: ki auanaukopīstuksīs'akōttsiauaie, ki
 ai'ksīstapanīstīsaiaie, ki an'iau, Hail, Jews otsīn'aimoauai!
30 Ki ai'sokotuttsiauaie, ki matsīmiau apai'i ki otokōn'iaie
 itsitau'aiak iuaie. **31** Otai'ksīstsīksīstapanīstūsuaie,
 asso'kōsīmi itsauts'imiauaie, ki otai'ūtsīsokōsīmaie
 itsūps'kaiuaie, ki itsīstapīp'iauaie mōk'auaiistasuaie. **32**
 Ki otsūks'au, ikonoyiauaie nīn'aii Cyrene itsitappim'i,
 otsīnikōsim Simon: īsskuopa'atsiauaie otai'īstaksīn, **33**
 Ki otsito'tosau Golgotha an'īstop, itokīsasiīk,
 mūksīkīnūkotokōnik, **34** Ikotsi'auaie moksīmatossaiāi'
 ītsīpoku'yi ki gall ipa'sokasuyīnīmiauaie: ki
 otūt'totsīsaie, mat'skaksīmattom'atsaie. **35** Ki
 itai'āiistaiiauaie, ki otsīstotos'īsts, ki aiaketotsīpiests,
 itsi'kōtsotsīests: mōks'eēnūpanīstosi annik' otan'īpik
 prophet, itai'aketotsīpiests nitsīstotos'īsts ki
 itsi'kōtsopnaaiua. **36** Ki ito'piiā ki ūs'sūmmīiauaie
 annim'; **37** Ki itstom'iauaie otokōn'i spots'i

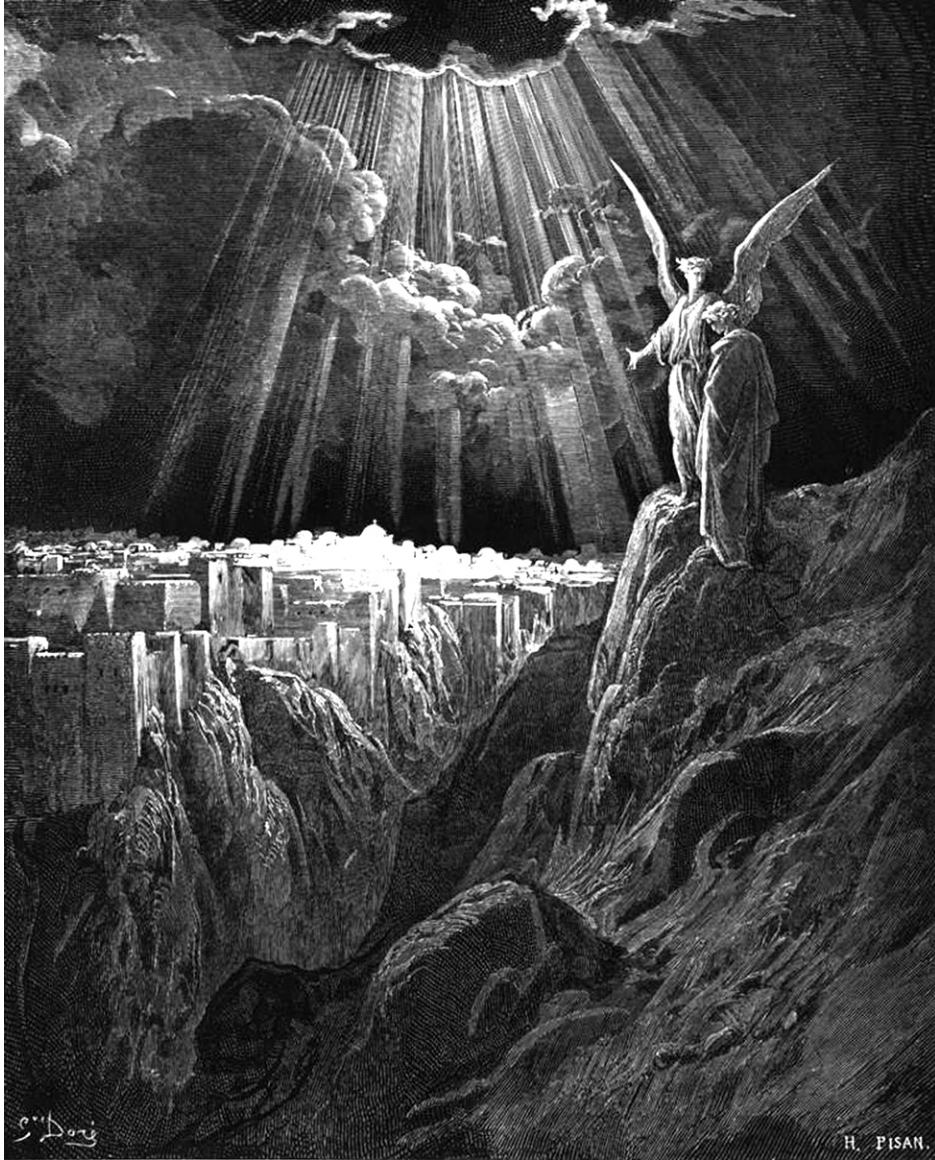
ksšs'tapanišsinni sinaip', Am'ok Jesus, Jews
otsin'aimoauai. **38** Na'tsitappix kõmos'iepitsix
ipauai'istauax tuksküm'i onet'otsiši ki stsšk'i
otse'aksšsautsšs. **39** Ki anniks'isk itsits'skuixk
au'kapsštsšpsattsiauaie, ki auauškia'pšxiau, **40** Ki an'iau
ksšsto'a annčk' ipšxšn'šmčk omškatoi'apioyš,
ki nioks'kai ksštsikušts itsiksšt'apštutsimčk,
kšmotse'piosit. Ikšm'šmeniki Ap'istotokuš okku'i
šnša'atoat auai'staksšn. **41** Neto'i omšk'atoiapiekuax
netoi'nitaiksštapaništsiauaie, kiai'sšnakix ki
omšx'šmix ipokaniau, **42** Kšmotse'piuax stsšk'ix ki
matokotsikšmotsepiosiu'ats. Ikšmšm'šssi Israel
otsin'aim, šnanistsšnšsa'atos auai'staksšn, ki
nitakaumai'taušnan. **43** Au'maituyiaie Apštotoki'i:
annok' šnnianistsikšmotse'pišsaie, maksinan'attšsaie:
tšk'ka išniu', nšsto'akauk Ap'istotokuš okku'i.
44 Kšmos'iepitsix ipok'auaistapixk neto'yistsk
nokštsitšp'apiximiaušts okhpe'kšts. **45** Nau'yi
itai'ksštsikšmiopi konšs'ksčkumš itšp'skinatsiu
piksu'yi itaiksštsikumiopi. **46** Ki otsipik'susi
itai'ksštsikumiopi, Jesus aisokse'puyiu. Ki itšni'u, Eli, Eli,
lama sabachthani? Annik' ito'kšsasiik, Nitap'štotokim,
Nitap'štotokim, kumauk'skškiks? **47** Stsšk'ix itai'puyšxk,
otokh'tššmsau', an'iau, Am'o nšnau nan'nikštšsuaie Elias.
48 Ki tuks'kšmš itauks'kasiu ito'tukkiu ai'ksšppuyšnip, ki
ito'kšmiuaie štsipoku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki ikotsiu'aie
mčkššmattosaiai'i. **49** Stsšk'ix an'iau, ki'ka, čk'satsip
maks'ikšmipuksipusi mčkšikšmotse'pišsaie. **50** Jesus
ota'atsoksepuyšši, itaumšts'kaiuaie Sta'aw. **51** Ki Sat'sit,

omük'atoiapioyis itsi'koksok'iakiopi ai'aketsinikau,
spots'im itots'ipinikau; ki ksök'kumä itsi'papuyiu, ki
ok'otokskuists ai'aketopiiu; **52** Ki a ken 'i man istis
kau'opiiu; ki atsım'six anniks'isk ai'okaxk akaiēm
ostüm'oauēsts itsipuu'ax, **53** Ki ota'atsipuawsi Jesus,
itsux'iau aken'imanists, ki itüp'ipimiau atsımakap'ioyisi,
ki otsınok'oiu akai'tappiix. **54** Annok' eēnakin'au'ä, ki
otopokom'ixk, otopoküs'satükkimaxk Jesus, otsınno'ösau
ksök'kumi otsi'papuyiisi, ki otsınis'sau annists'isk
ıstutsip'ıstsk, eks'kaikopumiau, ki an'iau am'o
emün'iümü Ap'ıstotokiuä okku'i. **55** Ki akai'tappix akex'
pie'tsi itüs'sümıuaie, anniks'isk itotopokiuo'ııxk Jesus
Galilee, ki apotomoyııxkaie: **56** Ki ipokom'iauax Mary
Magdalene, ki Mary, James ki Joses oksıs'toauai, ki
Zebedee okku'ix oksıs'toauai. **57** Otau'tükussi,
akotsin'auä Arimathæa itsitappim'i anıstau Joseph,
ito'to, tuks'küma Jesus otüsksınımats'aie: **58** Itappo'
Pilate, ki iköm'önıstomaie Jesus stüm' i aie. Pilate
itümün'iu mökaumütskatosai mostüm'i. **59** Ki
Joseph otots'ıssi mostüm'i, itsıssom'ımaie
ksıxıstokh'aipıtsi, **60** Ki itsıpststotomaie otauıt'sinani
aken'iman, maniu'aie, annik' itatün'ipik ok'otokskui: ki
omük'okotoki itüp'auapımiuaie aken'imani ıstokıtsım'i,
ki itsıstapu. **61** Ki Mary Magdalene, ki stsık'i Mary,
itotau'piauaie aken'imani. **62** Ki annik' ksıstsıku'ik
otökhs'apıstutosau, mat'apınökksi, omük'atoiapiekuax
ki Pharisees ikönıtoto'ıuaie Pilate, **63** Ki an'iau, Nin'a,
nitüsksınıpınan om'ä ai'pıstsıksıstutükkiuä otan'ipi,
otsakiaitap'piisi, nioks'kai ksıstsıku'i nitak'aatsipuu. **64**

Anit' õkhs'istutsissī aken'imani nioks'kai
ksistsiku'ists, otūs'ksinīmatsax mōkstai'sepiotosax,
mōkstai'kōmosaī'isax, mōkstai'anīstosauax matap'pix,
ūk'aipuu: ki sako'ipatsīstutūksīnni aks'istūpskīts top
matom'ipatsīstutūksīnni. **65** Pilate an'istsiuax
mattok'au eēn'akex; is'tapuk, mi'istutsik. **66** Ki itappo'
iau, ki mi'istutsīmiau ake'niman, īskskūm'iauaie
ok'otoksōkh'sepīstan, ki ītsi'iauaie eēn'akex.

28 ISSĪK'SĪSTSIKUYII ksistsiku'i otai'ksiuosaie,
otaumūtūpapinōk'kusaie īssīk'atoiksīstsikui, Mary
Magdalene ki stsīk'i Mary itoto'iau mōks'niīsau
ake'nimani. **2** Ki, sat'sīt, ksōk'kumā ai'papuyiu: tūk'ka
Ap'īstotokiua oto'tokatatsīs spots' im itsīnnīssō'īīnai, ki
ito'to ki matskoap'imīuaie ok'otoksōkh'sepīstan ki
itop'aiuaie. **3** Ostoksīs'si netoinitai'natsīuaie popos'ists,
ki kii'ksīstotosiu neto'i kon'skui: **4** Ki ūsks'katūkkix
stun'noyīuaie, ki ai'papuyēian netoi'nitsīiau enix'. **5** Ki
oto'tokatatsīs an'istsiuax a kex', piniko'puk; nits'ksīnip
kitap'ūssūmmauau Jesus annōk' kaiīs'toksauōk. **6**
Matsīnakuaiēm'ats: tūk'ka, ūk'aipuu otan'ipi. Puk'sipuk,
sat'sīk otsit'sipi Nīn'ā. **7** Ki kīpi'tappoak, ki anīstok'ax
otūs'ksīnīmatsax otse'īnsīnni ūkaipua'atomaie; ki, sat'sit,
kitse'tomomattaak Galilee; omim' kitak'itsīnnoauau:
sat'sik, kikau'anīstopuu. **8** Ki itsikīp'īstupaatomīuaie
ake'niman ai'kopumau, ki eks'kaetametūkkīau; ki
auks'kasīau mokitots'ipotosauaie otūs'ksīnīmatsaxaie
otse'poawsīniaie. **9** Ki otsitappo'sauax
mōkītsīnnīkoōsauax otūs'ksīnīmatsaxaie, sūm'mīs, Jesus
ito'tatsemīuax ki an'istsiuax All hail! Ki ito'toīuaie ki

eñ'ĩmiauaie okõt'sĩtsaie, ki ita'tsĩmmĩmiauaie. **10**
Jesus itũm'itũnĩtsiuax, Pinikopuk; mĩs'tapuk,
anĩstok'au nĩx'okoax mők'ittapposau Galilee, ki omim'
nitak'itsĩnokiau. **11** Annok' ota'kaiatapposau,
sũm'mĩs, stsĩk'ix ũsks'katũkii itoto'iau akap'ioyĩs, ki
aitsĩn'nikoyiauax omũk'atoiapiekuax nitap'ii. **12**
Kiotokõnau'moõsau ki omũx'ĩnax otokõnai'puyĩsau,
ikotsi'auax eẽn'akex akaiẽm'i itawk'pumaupix, **13** Ki
an'ĩstsiuax, ũnnik' otũs'ksĩmĩmatsax nitsa'kiaiokasĩnan,
sepioto'iax ki itsikõmos'attsiauaie. **14** Ki nĩn'a
okhts'is'saie, nitaksemũnan ki kitakitsikõmotse'piopĩnan.
15 Mat'toyiauax itawk'pumaupix, ki
otksĩnĩmatseipuauiax iia'tutsĩmiau ki annik'
anĩssĩn'nik Jews sa'kiauanĩstomiax. **16** Nitsi'koputsiax
otũs'ksĩnĩmatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus
otan'ĩstopi. **17** Ki otsĩnno'õsauaie itatsĩm'mĩmmiauaie:
ki stsĩk'ix sai'etũkkiax. **18** Ki Jesus ito'toax ki
ai'sitsĩpsattsiuax, ki an'ĩstsiuax, kõnau'tũmapsinni
spots'im ki ksõk'kum nit'okoko. **19** ũn'nikaie, ĩs'tapuk,
ĩksĩnĩmats'okau kõnau'mianĩstsitappii, ũs'tapĩnokau
niniokõt'tokẽsts otsĩn'ikõsĩmẽsts kĩn'un, ki okku'i, ki
atsĩm'istaaw: **20** Isksĩnĩmats'okau mők'satsĩsauẽsts
kĩtan'ĩstopuaũsts; ki sat'sit, kitũsks'opoksemopuau
anĩstsiksĩs'tsikuĩsts aiksiuo'si ksõk'kum. (aiõn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

ai̅dios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

ai̅ōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the ai̅ōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

ai̅ōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

ele̅ēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

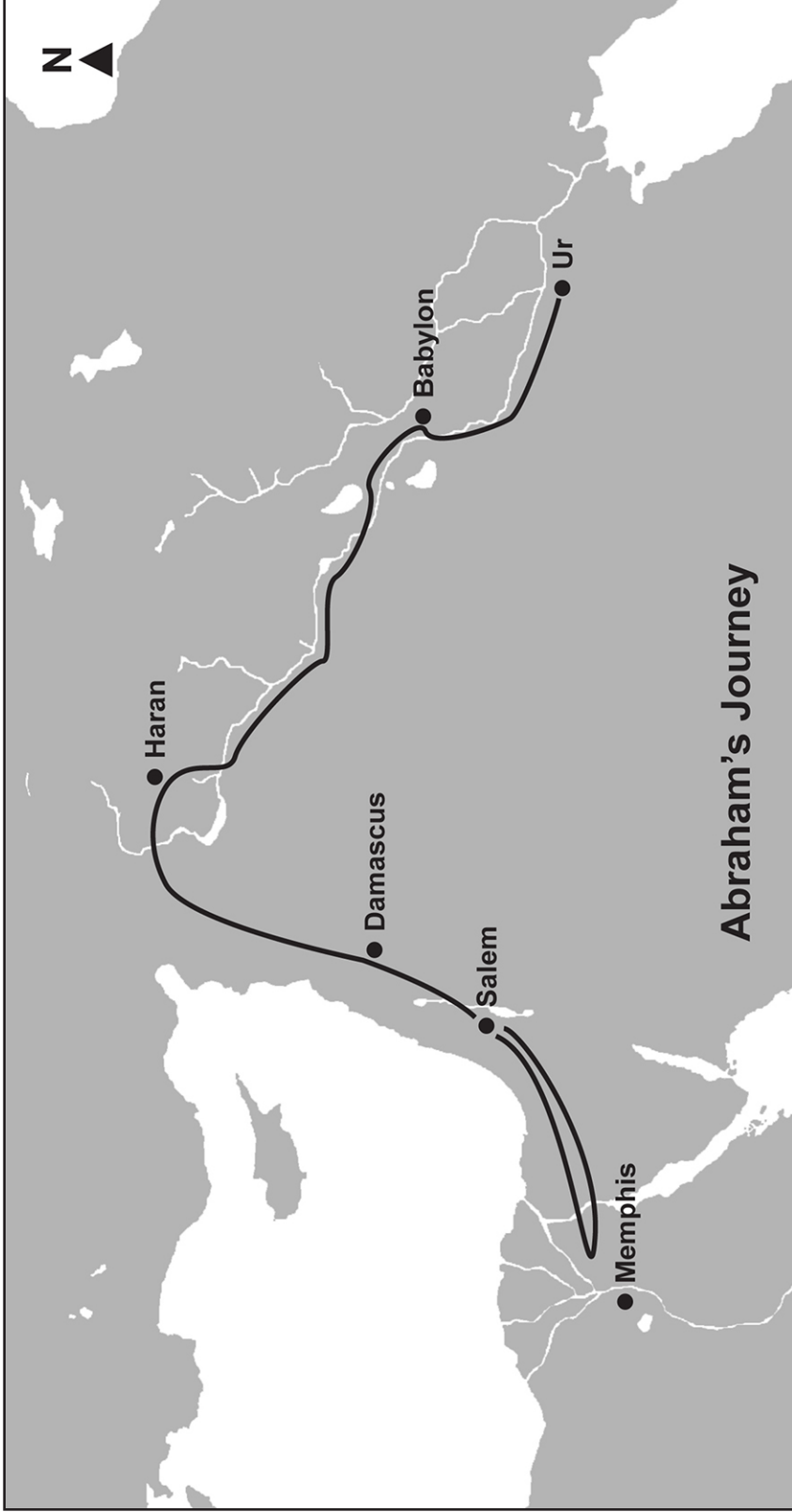
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

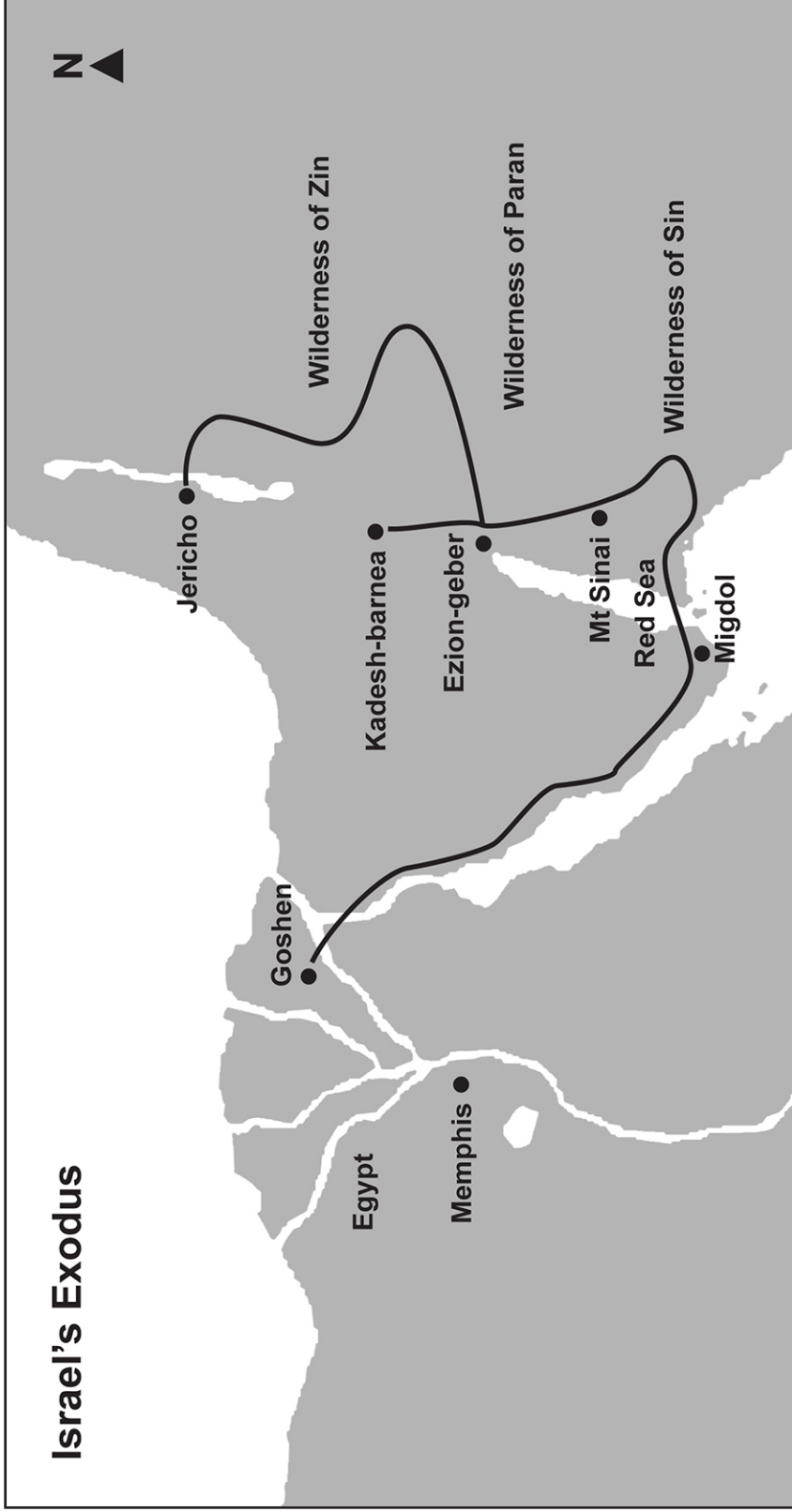
Questioned

None yet noted

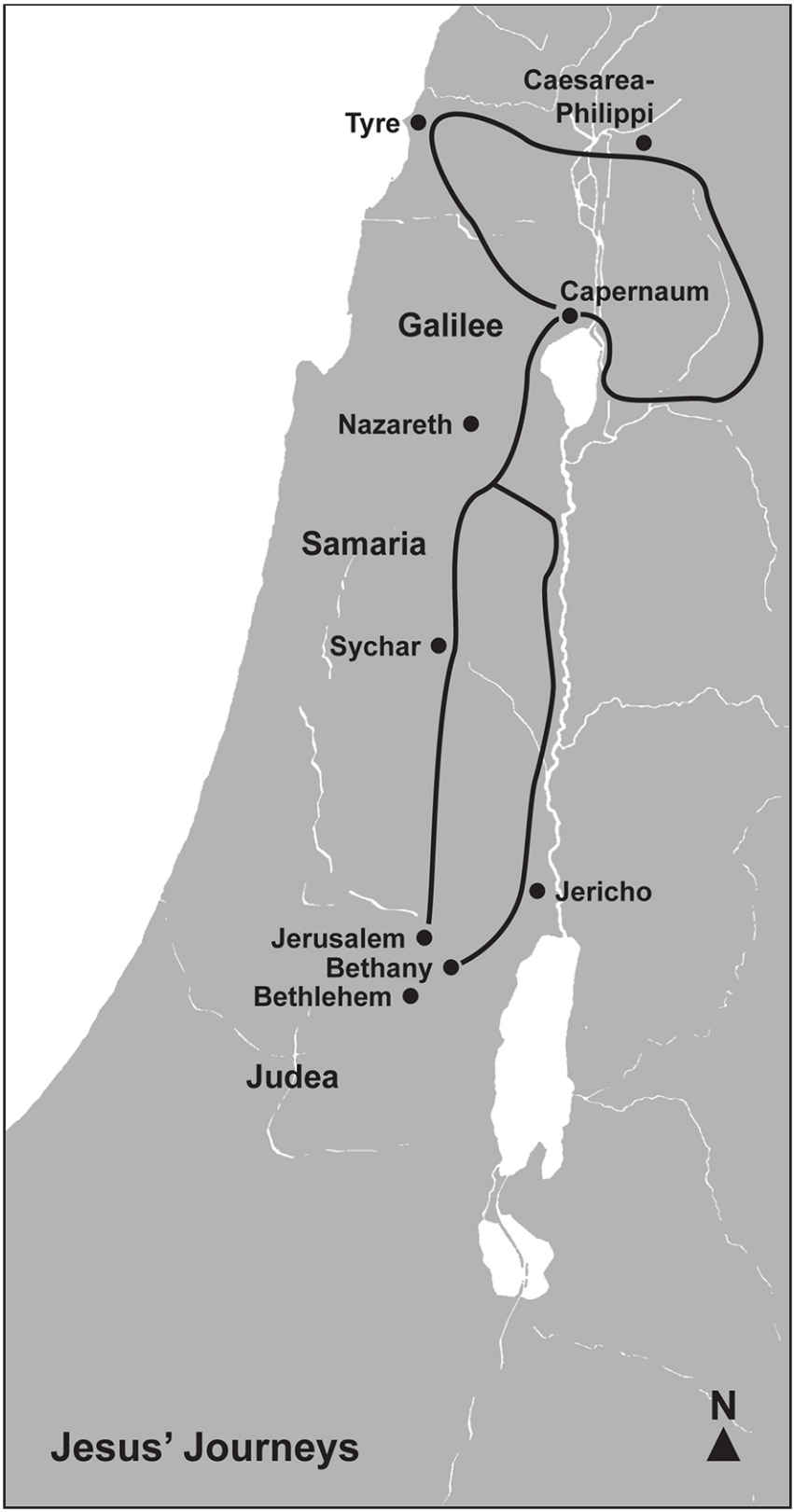

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"
Hebrews 11:8

Israel's Exodus

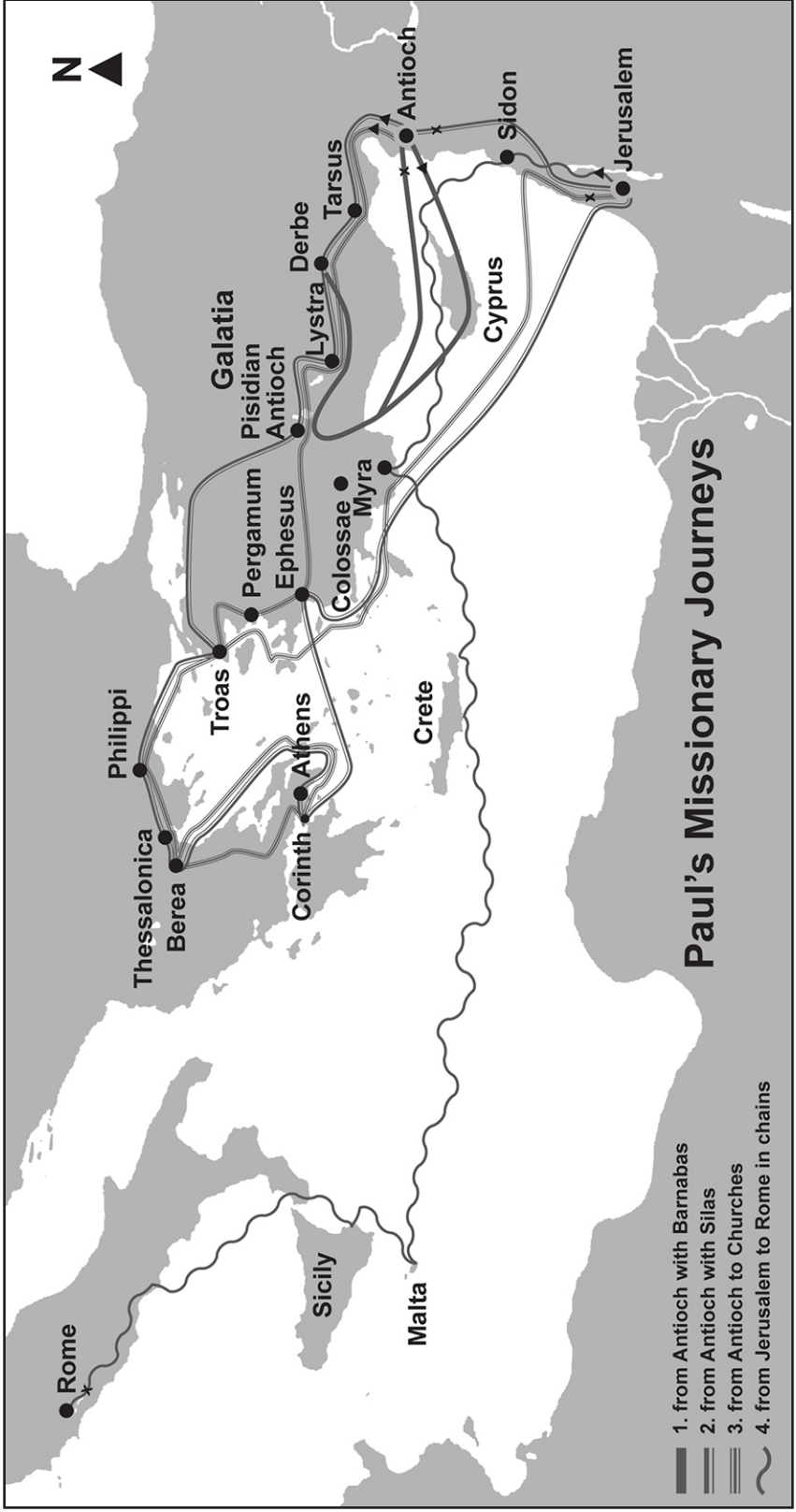

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near, for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Jesus' Journeys

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

Christ returns for his people	1956
Jim Elliot martyrdom in Ecuador	1830
John Williams reaches Polynesia	1731
Zinzendorf leads Moravian mission	1614
Japanese kill 40,000 Christians	1572
Jesuits reach Mexico	1517
Martin Luther leads Reformation	1455
Gutenberg prints first Bible	1323
Franciscans reach Sumatra	1276
Ramon Llull trains missionaries	1100
Crusades tarnish the church	1054
The Great Schism	997
Adalbert martyrdom in Prussia	864
Bulgarian Prince Boris converts	716
Boniface reaches Germany	635
Alopen reaches China	569
Longinus reaches Alodia / Sudan	432
Saint Patrick reaches Ireland	397
Carthage ratifies Bible Canon	341
Ulfilas reaches Goth / Romania	325
Niceae proclaims God is Trinity	250
Denis reaches Paris, France	197
Tertullian writes Christian literature	70
Titus destroys the Jewish Temple	61
Paul imprisoned in Rome, Italy	52
Thomas reaches Malabar, India	39
Peter reaches Gentile Cornelius	33
Holy Spirit empowers the Church	33

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▲	Genesis 1:26 - 2:3						Mankind is created in God's image, male and female He created us					
How are we sinful? ▲	Romans 5:12-19						Sin entered the world through Adam and then death through sin					
When are we? ▼												
Where are we? ▲	Innocence			Fallen			Glory					
	Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth					
	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light			Luke 23:43 Paradise	Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3					
	God's perfect fellowship		John 8:58 Pre-incarnate	John 1:14 Incarnate	John 14:17 Living in believers			God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
	Holy Spirit	Genesis 1:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth	Ephesians 2:1-5 Blessed in Paradise			Luke 16:22 Punished in Hades until the final judgment	Matthew 25:41 Revelation 20:10					
	Living		Luke 16:22 Punished in Hades until the final judgment					Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels				
	Deceased believing		Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command									
	Deceased unbelieving	Genesis 1:1	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus			Revelation 20:13 Thalaasa	Revelation 19:20 Lake of Fire					
	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels					Revelation 20:2 Abyss				
	Imprisoned	Angels	1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind									
Fugitive												
First Beast												
False Prophet												
Satan												
Why are we? ▲	Romans 11:25-36, Ephesian 2:7						For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all					

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you,"* John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Ūn'nikaiē, is'tapuk, is'ksinimats'okau kōnau 'mianisitsitappii, ūs'tapinokau ninikōt'tokēts otsin'ikōsimēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: - Matthew 28:19